ČECHOAUSTRALAN

KRAJANSKÝ LIST

ZIMA/LÉTO 2014

www.cechoaustralan.com

fota - Barbara Semenov

Velvyslanectví České republiky:
8 Culgoa Circuit, O'Malley, ACT 2606
Tel: 02 6290 1386, Fax: 02 6290 0006

`O ka hali`a aloha i hiki mai Ke hone a`e nei i Ku`u manawa
(Vzpomínky drahé, dávné, jak živé vracejí se)

Barbara Semenov

Malá Babeta šla do světa a vrátí se zpět, možná za sedum, možná za vosum anebo za padesát let…

Malá Babeta má dvacet sedm let. Zlaté vlásky, jeden kufřík iluzí a ideálů, a tak si kráčí po prosluněném bulváru Západního Berlína. Občas se s Tonkou zastaví a nasávají ten dosud neznámý závan jara a svobody, který jiskří nad Kurfürstendammem. Jako ve snu vnímají tep pulzující metropole, výkladní skříň Západu, kde se ocitly tak náhle, ačkoli útěk plánovaly do rozbřesků nekonečných nocí nad beztvarým sídlištěm socialistické beznaděje dlouho před tím. Ještě nepadla mříž, ještě nebylo naplno rozhodnuto, ještě krátce zbývá ještě, než se ocitnou neodvratně za bodem nenávratna. Ale v srdcích už to zpívá, v srdcích je jasno. Emigrace je jako výskok padákem. Bojíš se, - a pak – letíš. Letem závratným. Ještě neví, jak se odváží, co si počnou. Rozevře se milosrdný padák nebo je risk jejich zkázou? A mezitím kolem hlučí, víří, tančí Berlin West, město vibrující tisíci a jednou extravagancí, tak že se musí obě zastavit a nadechnout, aby je nadobro nepohltilo. Mezi barevnými autobusy doubledeckery zaskřípěly brzdy sportovního Porsche, žlutého jako kanárek.

„Nejste Češky?" oslovil sestry troufale vyhlížející řidič, a pomyslel si - ‚a ňáký ztracený'. Tonka ale nebyla nikdy ztracená, hned se nastavuje, hodnotí. Bodybuilder je emigrant z Moravy, ale má spíš zájem o Babetu. V Kudamm Karree jim vedle drinku dodá kuráž, postrčí váhající výsadkářky. „Čeho se bojíte?" Rozevře noviny, nalistuje stránky inzerátů. „Je tu práce? Jsou tu byty? Tak co je na tom těžkého? Když jsem mohl já, můžete i vy." Asi ano, myslí si Babeta a Tonka. I když. Bodybuilder je trochu fantasta. „Já ale nezůstanu ani tady", rozepne koženou bundu a poklepe na vysvalovaný hrudník, na kterém ve švech praská triko s exotickým nápisem. „Já budu žít tady". Dívky, které včera opustily pražské sídliště, sledují nezúčastněně výšivku „Aloha Hawaii". To místo snad ani ve skutečnosti neexistuje. A jejich útěk tak nabývá na surrealismu…

Práci našly, byt také. Bodybuilder měl další nápady – jak vydělat peníze, jak je ušetřit, jak dostat Babetu. A jak dál. Zkrátka na Hawaii. Za dva roky od té jarní berlínské avantýry už sedí holky na letadle směr Honolulu. Emigranti, kteří požádali v Západním Německu o politický azyl, žádali občas i o následnou emigraci do Spojených států. Většinou měli sponzory někde v Kansasu nebo Iowě. Zajímat se o imigraci bez sponzora a navíc na Havaj bylo sice nezvyklé, ale Babeta a Tonka měly jasný plán.

Na moment, kdy vystoupily po čtyřiadvaceti hodinách letu na honolulském letišti, nikdy nezapomenou. Byla vlahá tropická noc, s obvyklým konejšivým vánkem, ve kterém se lehce zachvívaly koruny palem královských, vzduch byl prosycen vůněmi plumérií, gardénií a pikake, louče smoly hořely v okolních zahradách a člověk byl očarován navždy.

Tak nějak o tom psal již dávno Mark Twain. Zmiňoval moc, kterou mají Havajské ostrovy nad každým, kdo je jednou navštíví. Po zbytek svého života se bude chtít vracet, přitahován jejich nenapodobitelným kouzlem. *"No alien land in all the world has any deep strong charm for me but one, no other land could so longingly and so beseechingly haunt me, sleeping and waking, through half a lifetime, as that one has done. Other things leave me, but it abides; other things change, but it remains the same. For me its balmy airs are always blowing, its summer seas flashing in the sun; the pulsing of its surfbeat is in my ear; I can see its garland crags, its leaping cascades, its plumy palms drowsing by the shore, its remote summits floating like islands above the cloud wrack; I can feel the spirit of its woodland solitudes, I can hear the plash of its brooks; in my nostrils still lives the breath of flowers that perished twenty years ago." - Mark Twain, Biography*

Navštívit Havaj a Žít na Havaji je však – jak se říká – jako nebe a dudy. Ani rodilí Američané se většinou neodváží zabydlet se v polynéském ráji. Můžete se zde narodit, a nemusíte být zrovna Barrack Obama nebo Bette Midler. Můžete patřit mezi Kanakas – devět procent potomků původních obyvatel ostrovů, můžete být součástí čtyřiceti procent asijských drobných lidiček zde žijících ve skrovných podmínkách, ale zařadit se mezi třicet procent bílých přistěhovalců a být přijat jako místní - Kama'āina, to není jen tak.

Snad proto, že si s tím Babeta a Tonka hlavu příliš nelámaly, to ale šlo. Každé ráno vstávají do ranních červánků – „Ta jitra jsou zde nejkrásnější", vzdychá ta romantičtější. Ta praktičtější rozlévá do hrnků kávu s příchutí havajských makadamia ořechů. Není to kvůli úžasu nad úsvitem, že spěchají v časných hodinách na opačnou stranu ještě prázdné Waikiki, aby se začlenily v městském autobuse mezi pracující lid. Čeká je několik šicht.

Každé ráno se nad nimi klene duha, každé ráno je cestou do práce skrápí sprška vlahého deště. Tak prší štěstí, když je člověk mlád a plný sil. Tonka má namířeno do Liberty House na Ala Moaně, luxusního obchodu v největším shopping centru na ostrově. Pudřenka, rtěnka, nažehlená blůzka průsvitná. Tonka má šmrnc a šarm, není divu, že ji zařadili jako prodavačku v pánském Designers. Chlapi nakupují jak diví. Kdo by tušil, že Tonka je vystudovaná inženýrka z pražské VŠE… a proč by taky měl.

Bety v bílé uniformě lékařské sestry je ještě vzdálenější svému původnímu povolání z politické redakce Kavčích hor kdesi v minulém životě. Vždycky toužila být prospěšná ostatním, ale teď si není jista, že svět pacientů a lékařů je pro ni ten pravý. S rozčarováním sleduje, že etika jejího zaměstnavatele, amerického doktora Lutze není přesně taková, jak ji poznala u svých rodičů, českých lékařů. Otylý Lutz postává před svou ordinací na stripu frekventovaném turisty a vypadá, jako by chtěl někomu zlomit končetinu, jen aby měl kšeft. Bety je naopak přesvědčena, že „ne-moc" se od potenciálních nemocných musí odvrátit za každou cenu. Jaké blaho, když ze sebe může po desetihodinové pracovní otročině shodit bílý mundúr Florence Nightingale a převtělit se do leotardové Jane Fondy. V Atletickém Oahu klubu brigádničí do pozdních večerních hodin jako instruktorka aerobiku, který se pro ni stal návykovým. Je po desáté večer, když míří domů na Ala Wai. „Ty večery jsou zde nejkrásnější", říkává Tonce, když spolu usedají na lanai a pozorují blikající světýlka letadel, jednoho za druhým, snášející se v nepřetržitém sledu k ozářenému Honolulu, plnému atrakcí a lákadel.

O víkendech se z Bety stává živá figurína manekýnky Hillo Hatties v Royal Hawaian Centru. Kolikrát za den si vyslechne „Fuj to sem se lek' - živá figurína!" Nasadí placený úsměv a zavlní se za kusem pestrobarevné látky parea. „A víte, na kolik způsobů lze uvázat tento havajský šál?" Kolem malého pódia, na kterém se Bety předvádí, je plno. Plavovlasá Havajanka s evropským přízvukem obtáčí kolem svého štíhlého pasu hedvábný sarong na čtrnáct způsobů a tlusté americké turistky v kraťasech s tvarohovitými bílými stehny, zlákány, že jim bude šátek padnout zrovna tak, nakupují nabízené hadříky ostošest. Po čtyřech hodinách stání na piedestalu je čas na čtvrthodinovou přestávku ve vedlejší taverně, na sklenku vychlazeného vína, krátká chvilka ulevit bolavým nohám, než se vrátí na čtyři identicky dlouhé hodiny zpět. Žádná práce není lehká.

Dva roky v ráji, a Bety a Tonka začnou být neklidné. Je tu sice krásně, ale pořád stejně krásně. Počasí stejně krásné, moře stejně krásné, jitra stejně krásná, večery taky. Středoevropanky vzpomínají na barevné listí podzimu, o Vánocích, kdy Havajané polepí vatou palmy královské, zas na sníh. „Ještě jeden chlap v Aloha košili a začnu vřískat", tvrdí Tonka. Aloha košile jsou – květované, červenožlutomodrozelené, s papouchy a ibišky, s ještěrkou gecko, s tanečnicemi hula a delfíny, ty méně vkusnější s tropickými drinky mai tai a chi chi, a listy pakalolo – marihuany. Objevily se v devatenáctém století, když misionáři rozdali Havajcům plátěné bílé košile, aby zakryli jejich nahé hrudníky. Havajci si je začali pomalovávat, aby byly košile atraktivnější. Ale jinak oblečené muže tu dnes těžko hledat.

Vysoko nad městem v nočním baru hotelu Ilikai občas výjimka potvrdí pravidlo. Kapitán Qantasu James Coffey by vypadal v jakékoli Aloha košili směšně. Asi jako Sean Connery. Přilétá a odlétá na stříbrném ocelovém ptáku a Bety žije podle letového řádu. Vypráví jí, ne nepodobně jako kdysi berlínský bodybuilder, o zemi, kde jsou prý pláže a moře ještě krásnější než na Havaji. Tomu je ovšem těžko uvěřit. Jednou se tam Bety možná také podívá. Do země za Velkým korálovým útesem. Teď je ale čas, aby s Tonkou objevily pevninu Států, jejichž občanství přijaly.

To ale netuší, že Havaj se do jejich životů bude ještě mnohokrát vracet, ještě mnohokrát budou blikat světýlka jejich letadel přistávajících nad ozářeným Honolulu, jejich adoptivním domovem - Kama'āina městem. Za jiných, dost možná příznivějších podmínek, ale vždy se stejným konejšivým vánkem, ve kterém se lehce zachvívají koruny palem královských, s vzduchem prosyceným vůněmi plumérií, gardénií a pikake, loučemi smoly hořícími všude vůkol,… - vítány tím jedinečným kouzlem, které je vlastní pouze Havaji. Jejich Havaji.

Konzulát České republiky:
169 Military Road, Dover Heights, NSW 2030
Tel: 02 9581 0111, Fax: 02 9371 9635

KEALAKEKUA, MÍSTO POSVÁTNÉ

Peter Žaloudek

- Aneb místo zrození, místo smrti, místo věčné připomínky. Objevitelé, průkopníci nových směrů a vizí mívají často osud podobný prorokům. Mnohdy dokonce Ježíšův úděl: slávu, utrpení, smrt, ale taky něco věčného, trvalého krásného, nedocenitelně vzácného.

Havajské ostrovy jsou plny tajuplných, záhadných, dodnes neprobádaných míst. Miluji tato místa, fascinují mne a přitahují. Na některá z nich se pořád vracím. Patří mezi ně i zátoka Kealakekua, ležící přibližně uprostřed mezi severní a jižní částí na západní straně největšího z Havajských ostrovů Big Island neboli Hawaii. Je to nejjižněji položený ostrov z řetězce celého souostroví a po něm jsou také pojmenované všechny ostrovy. 18. ledna 1778 zakotvila právě zde loď Jamese Cooka z Anglie. Od té doby se píše zcela jiná a zcela nová kapitola těchto ostrovů. Až do tohoto okamžiku byly tyto ostrovy "paradise on earth" (rájem na zemi), jak je staří Havajci nazývali.
Slunce zde ráno vycházelo a spolu s ním stále týž stejný, pravidelný rytmus celoročního koloběhu života. Muži se vydávali na moře lovit ryby. Ženy a děti chystaly lahůdkové jídlo z plodů, které částečně dávala bujná vegetace přírody sama, a z plodů, dopěstovaných bez velkého vynaložení energie. Havajci byli skvělí lovci ryb, dovedli hravě ulovit žraloka. Z jeho zubů si pak zhotovovali nejenom nože, sečné instrumenty, ale i zbraně. Vystačili si bohatě s plodinami, které jim dávalo díky oceánu a teplému i vlhkému počasí zdejší prostředí. Z rostlin, které nejčastěji používali, to bylo taro, sladké brambory, chlebovník, banány a celá škála subtropického ovoce. Svůj volný čas trávívali tancem "hula" a různými společenskými hrami. V každé větší osadě si budovali chrámy "heiaus", ve kterých uctívali své bohy, hlavně královnu sopek Pele. Když sopky nejvíc chrlily a ohrožovaly je na životě, považovali to za znak zloby Pele. Aby si ji usmířili, přinášeli jí nezřídka i vlastní soukmenovce za oběť. Příchodem Jamese Cooka, příchodem bělochů, přistěhovalců se zcela a radikálně změnil život na těchto ostrovech. Evropané, Američané a Asiaté využili, ale žel mnohokrát i zneužili dobročinnost, pohostinnost a přátelskost Havajců. Přicházeli sem v masách, po tisících, podmaňovali si tyto ostrovy, přinášeli s sebou novou kulturu, nové rostliny, nová zvířata, nový způsob života, nová náboženství, míchali se s havajskou populací. Dnes již většina havajského obyvatelstva zanikla. Lidé, kteří zde žijí, jsou potomky všech možných národů. Říká se, že na Havaji žije už jenom necelé jedno procento čistokrevných Havajců a asi pětadvacet procent lidí, kteří ještě mají ve svém těle alespoň trochu havajské krve. James Cook za dnešní, zcela zamerikanizovaný stav nemůže. Byl to na svou dobu výjimečný mořeplavec, objevitel, vědec. Podnikl tři velkolepé cesty kolem světa, nalezl mnoho ostrovů, o kterých se Evropanům do té doby ani nesnilo. Popsal mapy ostrovů, mořských cest, jeho zápisky ještě dnes svědčí o nesmírně chytrém, charismatickém cestovateli. Byl skvělým astrologem, vyznal se ve hvězdách a větru. Byl taky nesmírně dobrým manažerem, organizátorem a vůdcem. Jeho cesty trvaly celé měsíce, a on dokázal udržet na lodích disciplínu a řád. Byl pro jednoduché námořníky autoritou. Ctili a respektovali ho i Havajci, ti ho dokonce pokládali za poloboha. Při každém vstupu na jakoukoliv novou zem, ostrov, vždy zdůrazňoval svým námořníkům, aby měli co největší úctu, slušnost a pokoru, aby domorodé obyvatelstvo nikdy ničím nedráždili a nepopuzovali ke konfliktům.
Na Havaji, v zátoce Kealakekua, však již nedokázal být pro své námořníky tou největší autoritou. Při jednom zdánlivě malém konfliktu mezi Havajci a námořníky došlo k zbytečné roztržce a kopí jednoho z oštěpů probodlo jeho hruď. Paradoxně na stejném místě, kde Havaj 18. ledna 1778 objevil, přišel o rok později, 14. února 1779 o život.
Dnes stojí na tomto místě pomník k jeho slávě. Toto místo je vyhledávané turisty, protože jsou zde nádherné podmínky pro potápění, pro pozorování korálů a ryb, hemžících se zde ve všech barvách a velikostech. Většina turistů se sem dostává loděmi či čluny různých turistických společností. Jen někteří z nich se sem vydávají pěšky. A jak jsem v průběhu let měl možnost se přesvědčit, i z těch, kteří sem jdou pěšky, je jenom nepatrné procento takových jako já, kteří sem jdou kvůli pomníku Jamese Cooka. Nevím, proč tomu tak je. Možná proto, že ne všichni turisté se zajímají o historii Havaje, ale možná taky proto, že stezka k tomuto místu není nikde vyznačena. Na mapách naleznete informace o pomníku Jamese Cooka. Najdete taky informaci, že existuje trail k tomuto místu, ale kde začíná, jak je označený, jeho délku a další informace se nikde nedočtete. Nepomůže ani,

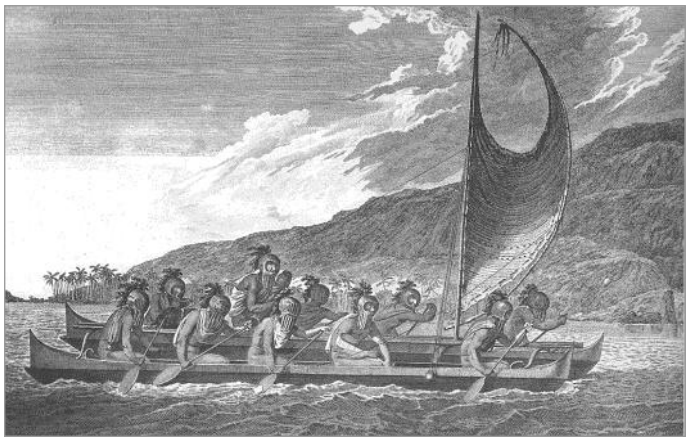

když se budete ptát místních lidí. Nejsou vůbec vstřícní, aby vám cestu k této dobrodružné stezce popsali. Důvody pro toto jejich chování jsou dva: Havajci vědí, co pro jejich národ znamenala invaze přistěhovalců a nyní turistů. A pak, na Havaji jsou stovky heiaus nebo zbytků heiaus či zbytky osad a pohřebišť. A i když se král Kamehameha II. v roce 1819, tedy dávno před příchodem prvních misionářů zřekl nároku Havajců mít jen jejich vlastní náboženství a symboly bohů, zhotovené ze dřeva a umístěné u vchodu heiaus, přesto Havajci a jejich potomci považují tato místa a jejich kulturu i náboženství za posvátné. Když po hodině strmé chůze, za velkého vedra, přes vysokou trávu a keře dorazíte po lávových polích konečně k pomníku Jamese Cooka, naleznete zde upozornění, že toto místo je posvátné. Najdete tu taky výzvu respektovat posvátnost místa i celé stezky - neodhazovat jakékoliv odpadky, nekrmit divoká zvířata, ani ryby. Při každém sestupu i výstupu žasnu s obdivem, jak náhodní turisté toto posvátné místo respektují. Nikde nenaleznete ani kousíček odhozeného papíru či jiné zbytky naší tzv. civilizace. Nevím, jestli Havajci či James Cook by z toho měli radost.

Jsme zvyklí, že kultury vznikají i zanikají, tak jako vznikají a zanikají i národy. Ale osvojit si smysl pro posvátno, pro respekt k tomu, co bylo před námi je nejenom hezká ctnost, ale taky projev kultury, projev zralosti a v neposlední řadě i projev religiozity. Vše, co souvisí s náboženstvím, ať je to náboženství jakékoli, pokud je upřímné, hluboké a povznášející člověka k dobru, lásce a duchovnu, se bez posvátna neobejde. Jsem rád, že i letos se mi podařilo najít a hlavně zdolat výstup nahoru po této stezce.

Křížem krážem a ejhle, objeli jsme celý svět!

Dagmar Honsnejmanová

Cestovatelská rodina Márových z Přerova v letošním roce slaví už deset let cestování po světě. Jirka Mára mladší je kvůli svalové dystrofii trvale upoután na invalidní vozík, ale i přes tento hendikep postupně navštívil všechny světadíly. Rodina o svých cestách vydává cestopisné knihy, dokumentární filmy, pořádá besedy a často je můžeme vidět v České televizi v oblíbeném cestopisném pořadu Objektiv.

Márovi do Mokrého jezdí pravidelně již několik let. A já stále obdivuji jejich neutuchající elán, optimismus a úsměv, který je součástí jejich tváří, ačkoliv jim rozhodně kolikrát do smíchu není. Jejich dobrodružné cestování se občas zdá až neuvěřitelné. Na každou jejich přednášku se moc těším. Přesto, že se takto vídáme jen jednou za rok, jsme stále v kontaktu. Pravidelně si píšeme a jejich přátelství je i pro mne takovou zvláštní silou, bez které se již neobejdu. Doufám, že nám to vydrží hodně dlouho, i když nás od sebe dělí půl republiky.

Generální konzulát České republiky: JUDr Milan Kantor
500 Collins Street, Melbourne 3000,
Tel: 03 9629 6196, Fax: 03 9629 1311

Proč to všechno dělají? Na to jsem se zeptala Jirky Máry staršího.
Chceme naplnit cestovatelské sny Jirky Máry a co nejvíce mu zpříjemnit jeho nelehkou cestu životem. Jirka se stal prvním českým vozíčkářem, který procestoval nejvzdálenější zemi na světě - Nový Zéland. O rok později studoval španělštinu v Ekvádoru a vyzkoušel, jak se žije v Amazonské džungli a na tajuplných Galapágách. Na třetí expedici procestoval Japonsko. Následovala cesta na Island a do Grónska, které geograficky patří do Severní Ameriky. A když jsme se konečně dostali do vytoužené Afriky, stal se Jirka prvním českým vozíčkářem, který navštívil všechny obydlené světadíly. Dokonce byl zapsán do České knihy rekordů. Afrikou jsme tedy neskončili, ale podívali se ještě do Austrálie. Naše poslední velká cesta vedla do Ameriky a na Havajské ostrovy.
A právě Amerika byla hlavním tématem poslední přednášky, a tak mě nejdříve zajímalo, které oblasti rodina navštívila.
Prozkoumali jsme všechny nejznámější národní parky severoamerického západu od jihu až ke kanadské hranici. Kromě překrásné přírody nás zlákalo také centrum hazardu Las Vegas, červené koberce Holywoodu nebo proslulá věznice Alcatraz. Na Havajských ostrovech jsme navštívili vyhlášené pláže s mořem skrývajícím korálové útesy plné pestrobarevných rybek a tajemných želv. Ale čekaly nás i hrozivé vulkány, žhnoucí láva a boj s výškovou nemocí.
Určitě není možné říct, který národní park se vám líbil nejvíc, přesto, jaké přírodní úkazy vás nejvíce překvapily? Oslnily?
Nejvíce překvapení jsme byli Antilopím kaňonem. Nejdříve nás ohromily úžasné barvy a pak nám průvodce připravil šok. Nabral hrst písku a vyhodil ho do vzduchu. Sluneční paprsky, které vnikaly do kaňonu, vytvořily překrásný světelný efekt.
V národních parcích roste mnoho zvláštních a obrovských stromů. Které jste viděli vy?
Obdivovali jsme především sekvojovce a sekvoje. Mají podobné jméno a docela podobně i vypadají, jedny jsou vyšší a druhé zase mohutnější, ale já se stejně vždycky spletu, které jsou které. Odborníci se tím jistě podrobně zabývají, ale my ostatní se prostě smíříme s tím, že si to nikdy nezapamatujeme. Stejně jako Moraváci nerozlišují Turnov a Trutnov a Češi zase Přerov a Prostějov.
V každém případě stromy, které mají v sobě díru, kterou projedete autem, nám zůstanou v paměti navždy. A projeli jsme sekvojí i sekvojovcem.
S kterým nejbizarnějším živočichem jste se setkali?
Žába, která postrašila v jednom z kempů manželku, měla prý na délku půl metru. Aleně to nikdo nevěří, ona je za to na nás naštvaná a přísahá, že je to pravda a vůbec nepřehání.
Co vás napadlo při pohledu na tunového bizona? Četla jsem že, je dlouhý až 370 cm, těžký až 1 500 kg a dokáže běžet 50 km/hodinu. Vzdálenost mezi rohy je 50 cm. Nepředstavitelné.

Měli jsme strach, že se na nás vrhnou, ale na turisty jsou zvyklí. Stáli jsme od těchto obrů pár kroků, slyšeli jejich mohutný dech, ale krmit z ruky bychom se je teda neodvážili.
Vyhráli jste v kasinu v Las Vegas nějaké dolary, které by se hodily na další cestu? Jak na vás působil svět hazardu?
My jsme se spíš báli, že bychom všechno prohráli a museli tam zůstat tak dlouho, dokud bychom si dluh neodpracovali. Hráčům tam říkají pacienti a průměrně prohrají v přepočtu 12 tisíc korun.
Hodně mladých lidí chce žít v Americe. Zdánlivě se mají o mnoho lépe, ale je to tak doopravdy?
Nepoznali jsme praktický život, na to jsme tam byli příliš krátce, jeli jsme především za krásnou přírodou a z tohoto pohledu se nám výlet opravdu vydařil.
Na Havaj jste se určitě těšili. Splnil tento ostrov vaše očekávání? Co se vám tady nejvíce líbilo?
Havajské ostrovy jsou překrásné. Nabídly nám mnoho zvláštních zážitků od aktivních sopek až po nádherné květiny a pláže. Je to vlastně jedna velká botanická zahrada. Ochutnali jsme čerstvý ananas, má úplně jinou chuť, než jsme znali z domova. Trhají se zelené a dozrávají až cestou a proto jsme pravý ananas jedli vlastně poprvé v životě. 30% světové produkce pochází z Havajských ostrovů.
Když vyslovíme Havaj, je to pro nás něco jako nic nedělat, užívat si…. Určitě ale lenošení na plážích není zadarmo a lidé zde musí tvrdě pracovat. Jaká je zde možnost obživy kromě nabídky turistiky?
Odhadem bych řekl, že všichni lidé pracují pro turistiku. Návštěvníků sem jezdí obrovské množství a práce je tedy dost a dost.
Co Havajanky? Jsou opravdu tak krásné?
České a moravské ženy jsou samozřejmě mnohem hezčí, ale ty havajské se možná častěji usmívají, což platí také o mužích. My se obecně málo smějeme a máme se v tomto směru od lidí po celém světě mnoho co učit. Máme se často mnohem lépe a přitom raději nadáváme, než abychom se radovali z každodenních maličkostí.

Mají Havajané nějaké národní jídlo? Co jste třeba ochutnali?
Pokud se týká gastronomie, tak jsme především navštívili Luau, což je svátek jídla. Společně s mnoha dalšími turisty jsme zažili kulturní program, jehož součástí byly polynéské tance i jídla. Nabídka byla obrovská, ale v paměti nám nejvíce utkvěla ryba, která chrochtá jako prase, ale chutná jako ryba. Jmenuje se humuhumunukunukuapua, no nedejte si to k večeři.

Jaké je na Havaji počasí?
Havajské ostrovy jsou nejdeštivějším místem na světě, což se možná málo ví. Prší ale především ve vysoko položených lesích, do kterých po dlouhé pouti přes moře narazí deštivé větry. Na pobřeží jsme měli většinou krásně a dokonce jsme se i koupali, což pro nás není příliš obvyklé. Naše cestování je především o poznávání a na lenošení na plážích není čas. Havajskému pobřeží ale nešlo odolat, i když ne všude se koupat dá, vždyť se jedná o sopečné ostrovy. Místo pláže často narazíte na ztuhlou lávu a do slané vody se prostě nedostanete.

Dovedli byste si představit na Havaji žít? Třeba tam lidé tak nespěchají, jako my v Čechách, když nevíme co dřív a jsme pořád jen v práci.
My jsme Češi a z našich cest se vždycky rádi vracíme domů. Nemohli a nechtěli bychom žít nikde jinde, přestože se nám ledaskde velice líbilo. Ale bez naší rodiny a kamarádů bychom být nemohli.

Nejen na vašich stránkách, ale i na portále Helpnet.cz jsem se dozvěděla, co jste připravili u příležitosti vašeho desetiletého cestování pro vaše čtenáře za soutěž. Proč?
Za celou dobu našich aktivit na cestovatelském poli jsme se dozvěděli mnoho příběhů lidí, kterým ten náš životní příběh pomohl v jejich vlastním osudu. Často jsem byl tak dojatý, až mi tekly slzy a říkal jsem naši oblíbenou větu: "To snad není možný!"
A tak mě napadlo, že by vlastně byla velká škoda nechávat si tyhle historky pro sebe. Naopak, mělo by se o nich vědět, protože také ony mohou mnoho lidí nakopnout k aktivitě i úsilí čehokoliv v životě dosáhnout. Nemám žádné právo jednotlivé životní osudy pro nás mnohdy neznámých lidí zveřejňovat. Tento souhlas může udělit pouze sám autor příběhu. A právě proto jsme vyhlásili soutěž. Až do konce května zájemci mohli posílat své příběhy a v červnu byly ty nej vyhodnoceny. Všechny příběhy si můžete přečíst na našich stránkách www.jirkamara.cz.

Co dál? Kam příště?
Cestování se stalo naším životním stylem, naší obživou, a k tomu je třeba říct, že nás tento způsob života nesmírně baví. Jirkova nemoc, svalová dystrofie, nám trochu bere sílu a už si zřejmě netroufneme létat do dalekých tramtárií. Cílem našich výprav se tak stává Evropa a Česká republika. Chceme i nadále bojovat a zasloužit si přízeň všech našich přátel a fanoušků.

Márovi však necestují kvůli slávě, ale vlastním příkladem chtějí dokázat, že zdravotním hendikepem život nekončí a motivovat ostatní vozíčkáře v boji za naplnění vlastních snů. Pevně věří, že dokázat se dá úplně všechno.

Jirka Mára - otec
Spisovatel, kameraman, řidič
V rodinném týmu má na starosti organizační přípravu expedice podle instrukcí a plánu syna. Na cestě většinou řídí auto a natáčí videokamerou. Po návratu pak přetváří zážitky do knižní a filmové podoby. Členové rodiny se pak údajně diví, kde všude byli a co tam dělali, zatímco otec tvrdí, že všechno se stalo přesně tak, jak to napsal.

Jirka Mára - syn
Šéf, organizátor, motivátor
Jirka vybírá místa, která by chtěl vidět a expedice do nejmenších podrobností připravuje. Svou neznič itelnou vůlí a optimismem motivuje ostatní, aby mu splnili, co mu na očích vidí. Na výpravě se pak neustále tváří jako měsíček a je ze všeho nadšený. Ostatní honí k nepřetržité aktivitě a vysokému tempu života.

Alena Márová - matka
Fotografka, týlový náčelník
Alena je autorkou drtivé většiny fotografií, které na výpravách vzniknou. Kromě toho balí věci, stará se o léky, jídlo i čisté prádlo. Přes její veškerou snahu na každé expedici všichni zhubneme a najít čistou ponožku je problém. Náš program je natolik náročný, že kromě zážitků není na nic jiného čas.

Monika Márová - dcera
Ilustrátorka, řidič vozíku, doktorka
Monika se ráda a skvěle stará o bráchu, jeho vozík prakticky nepustí z ruky, teda pokud není v nějakém složitém terénu přenášen letecky nebo není na zádech otce. Odměnou za péči je obrovské množství informací, které má od šéfa z první ruky. Postupně se vypracovala na ilustrátorku knih a vzhledem ke studiu medicíny získává roli lékařky, ale naštěstí to ještě nikdy nebylo potřeba.

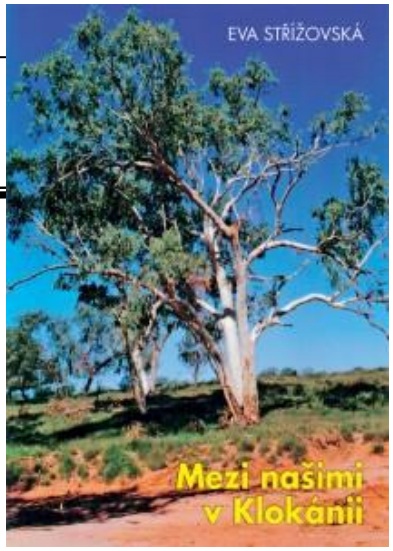

MEZI NAŠIMI V KLOKÁNII

- úryvek z knihy Evy Střížovské

Tak to jsi ty, moje blízká!

… Když po zastávce v Singapuru startujeme, vychází slunce. Druhé svítání za mého pobytu v letadle. Opouštíme zemi plnou bujné zeleně a letíme nad Indickým oceánem přes zelenohnědé placaté (aspoň z té výšky se tak zdají) ostrovy k Severnímu teritoriu. Je neuvěřitelné, že z výšky 10 tisíc metrů jsou vidět na moři vlny. Nad obzory vlevo se tyčí ohromná černá sopka, jistě větší než celý Středočeský kraj. Je krásně, jen oblohou plují malé mráčky, Sydney prý hlásí 26 stupňů, za okny však stále minus 50. Chce se mi spát. Upadám do snu a umiňuji si, že musím být bdělá, až budeme nad Austrálií.

Můj mozek poslechl. Tělu se nechtělo. Ale hlas Musíš!!! byl silný. Otvírám násilím oči právě v okamžiku, když šipka na obrazovce míří k severnímu břehu. Pohlédnu dolů pod sebe. Ach, ach, ach. Dech se zastavuje, srdce taje. Fantastický a bizarní pohled! Moře ozářené sluncem končí, a tam, kde začíná země, leží jakoby obrovité pokroucené kmeny stromů s pahýly pokroucených větví. Že by práce mimozemských civilizací? Země je růžová a stromy tmavé… nebo jsou naopak světlé? Prudký sluneční jas si hraje s barvami, mění je, jak se mu zachce. Nebo to jsou snad mořské zálivy? A hned dál jsou vidět dlouhé čáry napříč zemí a některé kolmé, které končí či začínají uprostřed země, která je hnědá, trochu zelená a hodně červená. Jestli jsou to silnice, jsou pískové a nikdo po nich nejede. Nikde známka života, až po hodině letu první shluk několika domků. Jsme ve výšce 11 300 metrů, do cíle zbývá 3200 km. Dalších pár domečků je k zahlédnutí po další hodině letu. A pod námi stále červenající se poušť. Letuška nabízí nápoje, říkám si o whisky, abych setkání s Austrálií řádně oslavila.

Další hodiny letu. Pohled na tu velkou poušť mne stále zajímá. A za celou tu cestu jen jedno městečko pod námi. Jak tak koukám na tu pustou rudou zem dole, vzpomněla jsem si na příhodu, kterou mi kdosi z Austrálie vyprávěl. V roce 1968 sem přijela další velká vlna emigrantů z Československa. Nejdříve se však v uprchlických táborech, např. v Itálii, sami rozhodovali, kam se chtějí odstěhovat. Někdo chtěl do USA, někdo do Kanady. Jedna rodina se mezi sebou živě dohadovala, až nakonec syn prosadil svou – Austrálii. A jak potom letěli nad místy, kde teď zrovna letím já, matka, která chtěla Kanadu, chytla za hlavu svého syna a začala jí mlátit o okénko. „Já tě zabiju! Tohle, že je ta země zaslíbená, kam nás táhneš, tahle pitomá poušť? Nejradši bych tě z toho letadla vykopla!“ ječela prý. Myslím na lidi, kteří sem přilétali či ještě dříve připlouvali lodí, na co asi mysleli, když vůbec netušili, do čeho jedou a jestli se ještě vůbec někdy budou moci vrátit nebo alespoň přijet domů na návštěvu za svými blízkými, které tam v dálce zanechali. Snažím se vcítit do jejich pocitů a musím říci, že mi není moc dobře…

Ale už se blížíme k jihovýchodu. Tady konečně začíná zeleň, objevují se pole, farmy a Modré hory. To už jsme dost blízko Sydney a počínáme nad nimi kroužit. Inteligentní boeing hlásí, že nad Sydney je velký vítr a my musíme počkat. Hory z výšky vypadají zcela bez života, což je mi podezřelé, protože o nich vím, že jsou oblíbeným výletním místem Sydneyčanů. Že by tu nebyl ani hotel či penzion? Zvlášť, když je vidět pěkné jezero? Nu, uvidíme na zemi… ale ještě na ní stále nejsme.

Čas už by odpovídal přistání a my stále kroužíme. Teď pro změnu nad mořem nad Sydney, protože letiště nepřijímá pro množství letadel. To však neznamená, že vítr ustal. Naopak, hází velkým létajícím strojem, řízeným elektronickým mozkem, jako by to byl vrabec. Je to dost zajímavý pocit. Stroj se třese, skáče a naklání. Rusovlasá dívka vedle mne je bílá a tiše zvrací do pytlíku.

Konečně se sneseme na dlouhou betonku a já se ocitám v zemi na tři měsíce vyvolené.

Nejkrásnější ozdravovna na světě

Hned z letiště jsem byla odvezena do ráje. Vůbec jsem nedostala jetlag, tj. spánkové zmatení způsobené časovou změnou, což prý trvá až týden a lidé spí ve dne a nespí v noci, motají se a jsou naprosto vyřízeni. Nepočítám-li dvě tři hodinky spánku nad ostrovy Indonésie, strávila jsem v letadle přes 24 hodin jako svěží pozorovatel země a moře pode mnou.

U mých přátel Kabrielových, kteří bydlí asi 70 km od Sydney, jsem dostala báječnou večeři a spát jsem šla večer jako oni. Teď je ráno a já sedím na zahradě u dřevěného stolu s kávou. Ačkoli je 15. listopadu, kolem létají motýli, zpívají ptáci a voní květy. Vlastně je krásné jaro až léto. Nade mnou kvete modře strom „džakaranda“, vedle jsou pomerančovníky s krásně oranžovými plody.

Je odtud pěkný výhled směrem na Sydney – City, jak tady říkají. Ale to je vidět jen jako malé domečky na obzoru. Mezitím, pod kopcem jsou vidět jezírka, stromy, louky, pasoucí se koně.

Je pátek a já nic nemusím. Je o mne u mých přátel láskyplně pečováno a já si mohu dělat, co chci. Když mi bude horko, mohu si například zaplavat v bazénu. Pes vlčák jménem Anča mi olizuje ruku a soupeří o mou přízeň s trojbarevným kocourem, který se mi tře o nohy. Idylka na druhém konci světa.

Poslední léta mne potkalo dost událostí. Trpěla jsem nespavostí, nechutenstvím, bušením a svíráním srdce, třasem a neustálým stresem.

Jsi přepracovaná… řekl kamarád, jinak lékař Felix.

Začala jsem odpočívat hned v letadle. Jednak odjakživa ráda létám, jak už jsem popsala dříve (kdo byl v minulém životě ptákem, ten to chápe jasně), jednak pro mne nezvoní žádné telefony, nevolají věřitelé ani já nemusím urgovat dlužníky (běžný denní chlebíček podnikatelů v ČR).

Nemusela jsem přemýšlet, co k večeři, co k snídani, co musím udělat ještě dnes a co musím stihnout zítra. Všechnu práci a starosti jsem předala jiným. Ach, jaká úleva po šesti letech nikdy nekončící dřiny!
Ale nejsem tu jen proto, bych se máchala v bazénu a voněla ke kytkám. Mám tu také práci. Tak si teď v klidu pod rozkvetlou džakarandou připravuji svou první australskou besedu s krajany. Bude v neděli, ve výroční den, 17. listopadu…

Schůzka s mořem

Dnes jsem se s rozechvěním ponořila do moře na nejoblíbenější sydneyské pláži Bondi Beach (čti bondaj bíč a ne bondy jak to v Česku většinou činíme). Dopomohl mi k tomu Jan Jirásek, který bydlí poblíž a s kterým jsem měla schůzku v deset u vlaku, odkud mne autem vyzvedl a vysypal přímo na pláž. Pak si vzal můj foťák a řekl, ať jdu do vln, že mne vyfotí. A také mi řekl, že kdyby něco, stačí zvednout ruku nad vodu, že se ihned dostaví záchranář.
Protože on sám je však ostříleným mořským vlkem, který si dává jedno mořské kolečko každé ráno po celý rok v sedm, ani ve snu ho nenapadlo, že mi má říct, jak se má zacházet se vstřícnou vlnou. Když se to neví, vlna prostě zachází s člověkem. A to velmi svérázně.
A tak se stalo, že jsem se řádně namazala po celém těle patnáctiprocentním filtrem – přírodním prostředkem firmy EKOCHEM, která mne sponzorsky vybavila krémy a mléky proti spálení i po spálení. (Byly skutečně skvělé, bude o nich ještě řeč, jako i o tom, jak mne každý v Austrálii chránil před spálením tak moc, že jsem se málem vrátila bílá jako mouka.)
Pak jsem si vyvázala čerstvě umyté a učesané vlasy na špičku hlavy, aby se mi nenamočily, a šla jsem tím krásným, jemným žlutým pískem až do začátku moře. Tam se opodál vlnila taková hezká bílá pěnivá vlnka. Položila jsem se na vodu a plavala jsem jí radostně v ústrety. Asi dvě vteřiny jsem vychutnávala tu krásu plavat si mořem a nechat se houpat vlnkami. Pak přišla ta z opodál a ukázala mi, zač je toho loket. Nejdřív se mi prudce přelila přes hlavu, čímž mi nasolila oči a uši, pak mnou mrštila na dno písku, kde se mnou párkrát smýkla a pak mne naopak vyvrhla opačným směrem do moře. Účes bylo to nejmenší, nač bych v tu chvíli myslela, ale ani rada zvednout ruku mi nebyla k ničemu, protože jsem vůbec v těch chvílích netušila, kde je dno, kde je nahoře a dole a vůbec kde mám nějakou ruku. Jen jsem si řekla: holka, holka, ty si s tou vodou vždycky zahráváš, a tak už si dej jednou pozor!
Takže proti tomu, tohle, na pláži B. B., bylo máslíčko. Když jsem se vypotácela z moře, držel Jenda Jirásků s veselým úsměvem můj fotoaparát a cvakal. Snažila jsem se tvářit, jako bych nikdy v životě nic jiného nedělala, než přeskakovala vlny na Bondi Beach…

ČECHOAUSTRALAN
10

Muzeum českého a slovenského exilu 20.stol., Štefánikova 22, Brno 602 00, Email: muzeumexil@muzeumexil.cz

EXPEDICE MORAVIA AUSTRÁLIE 2001

Luďa Hartl

V roce 2001 jsem společně s asi 30 zlatokopy z České republiky cestoval do Austrálie.
Byla to moje druhá velká zahraniční cesta (předtím v roce 1998 jsme procestovali 5 států západního pobřeží USA). Už při této americké cestě jsme se setkali s krajany a také jsme měli zájem, abychom nejen reprezentovali naši vlast v zlatokopecké soutěži, ale co nejvíce poznali přírodní krásy a způsob života tamních lidí. Tato měsíční cesta po Americe byla mojí první velkou a významnou výpravou. Její program jsem tehdy neorganizoval sám, ale získal jsem potřebné zkušenosti pro přípravu expedice do Austrálie.
Proč zdůrazňuji slovo expedice? Chtěli jsme velmi dlouhou a náročnou cestu využít co nejefektivněji. Expedice, to je náročný polovojenský život. Všichni účastníci se musí přizpůsobit hlavním úkolům, kterých chceme dosáhnout. Každý účastník musí slevit ze svých pohodlných zvyklostí, protože je nutno využít veškerý čas a od rána do večera tvrdě pracovat. Když cestují obyčejní turisté, mají nárok na oběd, osobní volno, vše mají přichystáno, ale my máme vyšší úkoly a cíle. K takové činnosti je poměrně složité zajistit vhodné lidi, kteří mají smysl pro povinnost, jsou zodpovědní a nadšení pro splnění všech úkolů na úkor pohodlí. Každá expedice má svého vůdčího, který propracuje plán a cíle, kterých expedice musí dosáhnout. Všichni se musí přizpůsobit.
Příprava na tuto cestu trvala minimálně rok, během něhož se mi podařilo zajistit další 4 účastníky, z nichž někteří byli jazykově vybaveni, jiní měli velké přírodovědné znalosti, dokázali řídit a udržovat auto, vařit, fotografovat a filmovat.
V srpnu 2001 jsme přiletěli do Melbourne, kde nám krajané pomohli zajistit koupi auta pro další cestování. Po týdenním poznávání města a jeho nejbližšího okolí jsme pokračovali po Viktorii, kde jsme v Marryborough byli hosty Freda Olssona, hlavního pořadatele mistrovství světa v rýžování zlata, kterého jsme se na závěr naší expedice aktivně zúčastnili. Freda jsem už znal z několika setkání při rýžování zlata v Americe i České republice. Přijetí bylo velmi srdečné, dokonce o nás byl otištěn článek v australských novinách a Fred nám pomohl naplánovat další dvouměsíční cestu po Austrálii s využitím kontaktů na jeho přátele. Všude jsme propagovali zlatokopectví a připravované mistrovství světa v rýžování zlata. Také nám předem domluvil zasílání telefonických reportáží pro české a slovenské vysílání australského rozhlasu.
Na cestě jsme zhlédli majestátní skaliska, nazývající se 12 Apoštolů, nejatraktivnější místo z celé Great Ocean Road, muzeum s vrakovištěm starých lodí v námořním městečku Warrnambool, okouzlující Adelaide, projížděli jsme nehostinnou krajinou Outbacku a obdivovali červenou poušť. V městečku opálů Andamooka uprostřed pouště jsme se setkali s krajany, kteří pracují při dobývání nejkrásnějších opálů na světě. V kosmickém středisku Wolkera jsme zhlédli celou expozici vojenství i dobývání kosmu. Projížděli jsme středoaustralskou červenou pouští po Stuart Highway. Tábořili jsme v Outbacku. Navštívili jsme podzemní město hledačů opálů Coober Pedy, které se z velké části nachází v podzemí, včetně hotelů, restaurací a dokonce i kostela. Při našem cestování jsme obdivovali mimořádně nádherné východy i západy slunce, prohlédli si kráter poblíž Hendbury, který vyhloubil meteorit. Nejkrásnější květinu Sturt's desert pea, kterou má ve znaku Jižní Austrálie, jsme viděli na vlastní oči, kochali se jarní květenou Outbacku. Velmi na nás zapůsobil největší kamenný monolit na světě – Uluru – Ayers Rock, kde jsme strávili celé dva dny, abychom vystoupali na jeho vrchol, obešli ho dokola a nafotili neskutečné barvy při svítání i západu slunce. Posvátné pohoří Kata Tjuta i Devils Marbles – Ďáblovy kuličky byly neskutečně hezké, stejně jako hlavní město australského středu

Alice Springs. Mataranka – přírodní termální prameny jsme využili k příjemné koupeli a smytí červeného prachu. Navštívili jsme i Fredova kamaráda zlatokopa Earla v Pine Creek, který vytvořil muzeum zlata a v té době pracoval na budování železničního muzea.

Překrásné byly Edith River Falls a už jsme mířili do Darwinu – města na severu Austrálie, kde jsme přijeli právě v době setkání Čechů a Slováků Severního teritoria. Při této příležitosti byla sloužena mše svatá dokonce s českým knězem, který přiletěl ze Sydney. V té době to byl právě jeden rok, co zemřel český autor zmenšeniny hradu Karlštejn, který byl po mnoho let budován na jednom kruhovém objezdu u Darwinu. Katherine Gorge i Florence a Wangi Falls jsou nádherné nejen při pohledu ze země, ale i z helikoptéry. Cestou do Cairns jsme sledovali zajímavá termitiště, zcela jinou přírodní scenérii, slanili se v Camooweal Caves, což je obrovský pískovcový rozpraskaný tropický kras. Viděli jsme i hornické město Mount Isa, kde se těží zlato, stříbro, železná ruda a mnoho jiných vzácných kovů. Tyto jsou přepravovány pro nás neobvyklými obrovskými nákladními auty – roadtrainy – k dalšímu zpracování.

Zastavujeme u Undarry a po návštěvě Lava Tubes pokračujeme do Great Dividing Range, které připomíná naše Beskydy – ovšem jen vzhledově, protože rostlinstvo i živočišstvo je tropické a nikdy nepoznalo sníh. Sjíždíme do Port Douglas, začátku turistického východního pobřeží. Konečně vidíme moře, jinou barvu než červenou a těšíme se na koupel v teplých vlnách Korálového moře. Z Cairns jedeme do Townsville, kde navštěvujeme akvárium s největším žijícím kusem korálového útesu. Velmi jsme se těšili na Velký bariérový útes a celý den jsme se kochali pohledem na jeho jedinečnost. Z Airlie Beach míříme do Rockhamptonu, překračujeme podruhé na naší cestě obratník Kozoroha a opouštíme tím tropické pásmo. Od moře vyrážíme do hor Glasshouse Mountains – jsou to nádherné příkré hory – bývalé sopky vyčnívající asi kilometr nad okolní krajinu. Dokázali jsme vystoupat na jeden z vrcholů, kde byl nádherný rozhled a ideální pozice pro fotografování. Dále pokračujeme do Brisbane, kde žije Fredova sestra Vicky. Čekalo zde na nás velké překvapení. Vicky hraje v symfonickém orchestru na harfu a my jsme se zúčastnili slavnostního koncertu, na kterém byly k našemu potěšení zahrány i skladby českých mistrů.

Goldpanners "check" in for championships

The first of hundreds of international competitors for the World Goldpanning Championships arrived in Maryborough on Wednesday.

Four men and one woman from the Czech Republic arrived in the city for a short stay.

The group of Scouts will go on to complete a 75 day tour of Australia before returning for the championships.

The small outfit represent just five of the 50 competitors from the Czech Republic.

According to Australian Goldpanning Association president, Fred Olsson, the five Czechs traced the steps of panning pioneers in America and will do the same in Australia.

The five competitors are from Moravia.

Organisers say the arrival of the Czech Republic competitors signals that the big event is nearing.

The World Goldpanning Championships will be staged from October 22 to 28 at Lake Victoria.

Jeden den jsme s Vicky a jejím manželem pluli na jejich jachtě v okolí Brisbane k blízkým ostrovům a zkoušeli lovit ryby. Z Brisbane jsme přívozem navštívili North Strandbroke Island a pak dál přes Gold Coast a Lamington pokračovali do Sydney. Nejprve staré město – skanzen a potom největší město Austrálie Sydney. Odtud jsme jeli ke skaliskům Blue Mountains Tři sestry. Také jsme navštívili Jenovan Caves – svou velikostí ohromující jeskyně a pokračovali do Sněžných hor. Zde jsme vystoupili na nejvyšší horu Austrálie Mount Kosciuszko ve velmi špatných povětrnostních podmínkách. Pro nás velmi zvláštní byla návštěva Canberry, jejího parlamentu a Národního muzea. Zapůsobily na nás podzemní elektrárny ve Sněžných horách – jezera jsou vzájemně propojena a přečerpáváním je vyráběna elektřina pouze ve špičkách nejvyššího odběru elektřiny. Podobné zařízení asi není nikde jinde na světě. V Melbourne ještě navštěvujeme Phillip Island s tučňáky. Právě v té době se zde konalo mistrovství světa v silničních motocyklech, my jsme chtěli povzbudit dva české závodníky. Ještě jsme navštívili několik zoologických zahrad, abychom si prohlédli naprosto zblízka všechna místní zvířata, která se většinou nikde jinde nevyskytují. Velmi na nás zapůsobil Ballarat a jeho velkolepé přírodní divadlo, které také zřejmě nikde na světě nemá obdobu. Dále nás už očekával Maryborough, dějiště mistrovství světa v rýžování zlata. Celý týden jsme s australskými přáteli prováděli přípravu na tuto soutěž, které se celkem zúčastnilo asi 500 závodníků z 20 zemí světa. Českých závodníků přijelo 30 a ani ve velmi silné konkurenci se neztratili. Dokonce si Češi odvezli dvě medaile – jednu zlatou v soutěži tříčlenných družstev a jednu stříbrnou v kategorii žen získala Monika Oujeská z našeho expedičního družstva MORAVIA.

Za celou dobu pobytu v Austrálii jsme vyfotili na 6000 snímků, natočili 30 hodin videozáznamů, najeli jsme více jak 17 000 kilometrů. Naše expedice pracovala ve složení Luďa Hartl, Josef Kratoš, Monika Oujeská, Marek Oujeský a Pavel Kukleta.

Od té doby jsem podnikl celou řadu dalších expedic – do Japonska, Jižní Ameriky, Jižní Afriky a v příštím roce plánuji plavbu kolem světa. Během této plavby také připluji lodí Costa Deliziosa 13. března 2015 do Sydney, 17. 3. do Melbourne a 21. 3. do Perthu. Rád bych se sešel s krajany, které by zajímalo popovídat si o cestovatelských zážitcích a dobrodružstvích. Mé dřívější expedice za zlatem i poznáváním naleznete na mých cestovatelských stránkách www.ludahartl.cz, kontaktujte mne prosím na ludahartl@seznam.cz.

VZPOMÍNKY JANA KOŠŇARA NA ZAČÁTKY V AUSTRÁLII

(pokračování 6)

Bylo štěstí, že jsme nevyhořeli

Téměř každý týden přišla od největšího obchodního domu v Melbourne, a tehdy i v celé Austrálii, Myer Emporium, objednávka na několik zrcadel ve zlacených rámech. Tehdy to byla móda pověsit nad krb pěkné zrcadlo. Vytvořil jsem několik typů rámů. Mašlička uprostřed nahoře byla velice populární. Vystupovala nad rám. Podařilo se to tak, že do rámu se zatloukl drát ve tvaru té mašličky. Na něj se posadila mašlička vypresovaná z pozlacovačské formy. Když mašlička uschla, tak zezadu se to podkytovalo mazou a celek dělal dojem umělecké ruční řezby. Moc se to líbilo. Ještě větší úspěch byl se zrcadly ve tvaru oválném. Jedné firmě se podařilo z osmi kusů slepeného dřeva vyfrézovat ovály. Nahoru přišla opět mašlička a kolem celého oválu jsem nalepil kuličky. Provedení ve zlatě a různých barvách.

Lístkový tepaný kov, který mi byl v balíčkách v malém měřítku zasílán z Kaiserlautern už nestačil a nemohl jsem splnit objednávky. Jenom dvě země tepaný zlatý kov vyráběly, a to Německo a Itálie. Byla veliká poptávka, protože po válce se v Evropě znovu stavělo a renovovalo a továrny na výrobu lišt na rámy začaly po válce zase pracovat naplno. Navázal jsem spojení s firmou v Bavorsku a na přímluvu bývalého šéfa v Německu mi přislíbili dodávat malé množství, až dostanu povolení na import od zdejších australských úřadů. Podařilo se to po dlouhé době a psaní nesčíslných dopisů vládě do Canberry.

Ten obchodní dům mi někdy dával tisky na rámování, pro ně velký zisk. Normálně si přiráželi 50 - 60% na ceně, ale u mě si přidali 100%, protože to bylo vyrobené evropským řemeslníkem. Napadlo mě koupit si tisky sám od importéra, něco si na tom přirazit a nabídnout jim už kompletní zarámovaný obraz. S tím přibyla možnost nabídnout to i jiným obchodům a nebýt závislý na Myer Emporiu.

Napadlo mě dál, že kdyby se mi podařilo docílit vzhled tisků jako originál a ne jako papír tak, že by byly vidět tahy štětce a rámovat to bez skla, mohl bych prodávat méně kusů, ale za větší cenu.

Zkoušel jsem tisky nalepit na plátno, ale nešlo to. Bylo potřeba tlakem, těžkým železným presem zatlačit papír na plátno. Jeden z mých zákazníků měl velký pres na lepení plakátů na reklamy a dovolil mi na něm v neděli, když on nepracoval, udělat si, co jsem chtěl. Potom se tisk nalepený na plátně speciálními kleštěmi natahoval a napínal na dřevěný klínový rám. Při nátěru lakem se všechny barvy rozpíjely a rozmazaly a obraz se mohl vyhodit. Řekl jsem si, že před použitím průhledného laku se musí neutralizovat a něčím napustit papír, aby se barvy nerozmazávaly a zůstaly jasné. Po vyzkoušení různých tekutin a vyhození mnoha obrazů, konečně vlažná klihová voda, nanášená měkkou houbou, dostatečně chránila tištěný papír před těmi silnými chemikáliemi v laku. Další strastí bylo, že lak se před uschnutím roztekl a stopy po štětci nebylo znát. Bylo tedy potřeba mít lak tak hustý, aby se nemohl roztéci. Toho jsem docílil dlouhým ohříváním za stálého míchání v horké vodě, až se lak zahustil tak, že byl jako povidla. Jednou mně čtyři litry laku na plotně chytly a plamen šlehal až ke stropu. Skoro jsme vyhořeli. Naštěstí jsem měl po ruce těžkou deku a plamen jsem udusil.

Při přemalování té reprodukce se musel napodobit každý tah malíře. Některé, jako například Slunečnice od Van Gogha, to šlo rychle. Horší byl takový Rembrandt, to se muselo pomalu a opatrně a dávat pozor, aby tahy nešly přes nos, ale podle nosu, ne přes oko, ale podle oka atd. Lidem se líbilo, že obraz vypadal více jako originál a ne jako papírová imitace za sklem. Lak potřeboval několik dnů, než dostatečně ztvrdnul. V dílně nám tak viselo od stropu nějakých dvacet obrazů. Jednak nebyly v cestě a jednak na stropě rychleji schly, jak teplý vzduch stoupal vzhůru.

Každý z nás se snažil dostat dopředu jiným způsobem

Obchodní dům Myer Emporium měl hodně venkovských zákazníků, kteří objednávali poštou nebo telefonem. Také jim posílali svoje fotky, vysvědčení a jiné věci na zarámování. Na to měli svoji rámařskou dílnu v jedné průmyslové čtvrti v Melbourne. Zákazníci nebyli spokojeni s kvalitou práce z této dílny a na tu dílnu se muselo stále doplácet, ale firma dílnu udržovala, aby mohla svým zákazníkům ve všem vyhovět. Nové koště dobře mete a nový mladý vedoucí nábytkového oddělení, pod které rámařská firma spadala, si umínil situaci změnit. Nechtěl, aby část zisku z jeho oddělení šla na udržování služby, která se finančně nevyplácí. Nabídl mi dát všechny objednávky na rámování a zavřít jejich dílnu, ale že to musím dělat a přijmout to za tu samou cenu jako z jejich dílny. Jenom blázen by na to přistoupil! Vzít si něco, na čem se prodělává?? Další podmínka byla, že nemohu dozadu na zarámovanou věc lepit štítek s mým jménem, ale musím na vše dávat zlatý štítek se jménem Myer Emporia, abych si nedělal reklamu pro sebe a nepřetáhl zákazníky. To mi moc nevadilo, jméno pro sebe jsem si mohl udělat jinde. Ale uvázat se na práci, na které se prodělává, to už je jiná věc. A přece jsem se rozhodl tuto nabídku přijmout. Věděl jsem dobře, že budu muset pracovat více hodin a že na hodinový plat budu muset pracovat asi o dvacet minut déle. Na druhé straně byla záruka stálého přísunu práce bez ztráty času hledání objednávek. Dále zde byla možnost, že s některou prací pomůže i Elizabeth a oba tak ušetříme cestu do zaměstnání. Pomoc byla i tím, že příjem pro rodinu nezávisel už jenom na mně. Počítal jsem s tím, že až se všechno zaběhne, zvyknou si na moje služby a budou na mně záviset a později nebudou moci nepřistoupit

na zvýšení mých cen. I bez štítku se jménem Košňar na výrobcích z naší dílny, jméno Myer jako můj zákazník, dělalo reklamu a i jiné obchody měly zájem o naši službu. Vše se začalo pomalu rozjíždět a netrvalo to dlouho a zaměstnával jsem tři lidi. Mezinárodní brigáda. První zaměstnankyně byla Angličanka, druhá Finka Sinka Matikainen a třetí Němec Karl Kleimann. Tou dobou a i několik let potom jsem pracoval 110 hodin týdně. Nebyl jsem sám. Jiní pracovali ve fabrikách a dělali hodně přesčasů, jen aby se co nejrychleji dostali dopředu. V tom jsme měli výhodu před našimi krajany v republice. Austrálie dávala těm, kteří se snažili, příležitost a možnost využít jejich píle a talentu. Ale zlaté banány nikomu z nás na dvorku nerostly, jak si představovali lidé doma, a několik mi při první návštěvě řeklo: „No jo, ty se tam máš, tam u vás to jde lehce." Ale muselo se makat, každý si ten dolar musel zasloužit. Zatímco doma se stavěla chata a jezdilo se na chatu a nikdo se nepřetrhl. Sám jsem viděl, jak se budovalo. Na cestě do Krušovic s mojí sestřenicí jsme museli měnit autobus a měli jsme čas na šálek kávy v jednom městečku. Ráno po desáté hodině nám bylo řečeno, že kafe ještě není, ale servírka se mohla přerazit nošením piva chlapům při hraní karet, ačkoli na ně venku na valňáku čekaly tůčka, lopaty a motyky.

No a tak všechno má svou cenu a nikde není nic zadarmo. Nejvíce se nás dotýkalo odloučení od našich rodin a to nám Austrálie nemohla ničím nahradit.

Krásná žlutá barva na čtyřech kolech – HAH 566

Tak i na nás konečně došla řada a byli jsme tak daleko, že jsme si v roce 1959 mohli koupit auto. Nedaleko bydlící Němec Jochen mě učil jezdit ve Volkswagenu. Byla to legrace jezdit po té louce a dávat pozor, abych mu jeho auto nenaboural o pasoucí se krávu. Komandoval mě „stop" a „start" a „doleva" a „doprava". Auta ještě neměla směrovky, „doprava" se musela vystrčit ruka z okna a jezdilo se tu na levé straně silnice. Velký výběr aut tu ještě nebyl, nejvíce dovoz z Anglie a začínal se vyrábět G. M. H.- Holden. Německý Volkswagen stál 650 liber. Na rozvážení rámů a obrazů jsem potřeboval dodávku s co největšími dveřmi vzadu na transportování zrcadel a velkých maleb. Soukromá firma Borgward ve městě Bremen, která už neexistuje, vyhrávala se svými auty hodně závodů, hlavně v Africe. Moc se mi líbil model Hansa. Vzadu prostorný s velkými dveřmi. Bohužel řazení rychlostí ne na podlaze, jak jsem byl zvyklý a naučen, ale u volantu. Náhon byl na přední kola, což bylo nezvyklé, a když jsem to někomu řekl, tak se ptali: „Co tím myslíš?" Všechna auta v té době měla náhon na kola zadní a byla buďto barvy černé nebo odstín barvy bílé. Nadchnul jsem se barvou žlutou – „jamaica yellow", svítilo to skoro zlatem a vyjímalo se to na ulici.

I když jsem si nebyl jistý, jak zvládnu řazení rychlostí u volantu, ta žlutá barva mi učarovala, ani černá ani bílá se mi nelíbila. Cena ale byla skoro 900 liber. Stejně se to vyplatilo, auto sloužilo řadu let a rozvezlo velké množství našich výrobků. V ten čas to bylo auto velice solidně stavěné a vypérované. Jedno ráno, než jsem jel rozvážet zboží, jsem dolil vodu do chladiče, položil tu konvičku na přední nárazník a zapomněl ji tam. Celý den jsem jezdil po městě a večer při návratu domů konvička na nárazníku seděla přesně tak, jak jsem ji tam nechal, stále ještě plná vody.

DISOCIACE EMIGRANTA

Zdeněk Rich

Jak je každému z nás jistě velice dobře známo, život není peříčko, procházka po zelené trávě, nebo jak říkal jeden bývalý ministerský předseda Austrálie – „Life wasn't meant to be easy". Právě naopak, zlomyslný osud nás čas od času postaví před nějaký problém, nějakou překážku, kterou nutno tak či onak překonat. Někdy nám přijdou do cesty problémy, které se naštěstí vyřeší samy od sebe, leckdy nám některé z nich připraví pár bezesných nocí a někdy nám je pomůže snášet číška nějakého moku, čímž nemám na mysli právě bylinkový čaj.

Jsou však problémy, jejichž váha může ohrozit dočasně či nastálo, naši duševní rovnováhu, naše duševní zdraví. A tak, stejně jako v případě neúnosně silné fyzické bolesti nás laskavá Matka Příroda, abychom bolest přestáli, uvede do náruče bezvědomí, má pro nás i v případě silného emocionálního nárazu připravenu vhodnou pojistku. Tato pojistka má pochopitelně své pravé jméno, páni psychologové ji nazývají disociací (Dissociation) a zařazují ji do krabičky označené jako poruchy psychologické, i když přiznávají, že může sloužit také jako obranné zařízení. Nehodlám se v žádném případě plést psychologům do jejich řemesla a i tak se obávám, že se současně dostávám na poněkud tenký led. Sdílení mých vlastních zkušeností s tímto jevem mě může klidně zařadit mezi osoby s pochroumanou psychikou. Nešť, vystavím se

www.leadersmagazine.cz LEADERS

tomuto nebezpečí. Pohledem do vševědoucího GOOGLU se dozvídáme, že: V psychologii pojem disociace popisuje širokou škálu zkušeností, od mírného odstupu od bezprostřední skutečnosti až k těžším stavům emocionálního odloučení. V mírných případech disociace může být považována za obranný mechanismus, minimalizující nebo tolerující stres.
Jak se zdá, tento stav může být pouze krátkodobý, v některých případech však dokáže působit po delší dobu, někdy několika měsíců i déle. Jsem si jist, že většina z nás, stejně jako já, podobnou zkušeností během života prošla, aniž bychom si toho byli vědomi. Mám však odůvodněný pocit, že ve dvou případech, které hodlám popsat, jsem si tento proces dodatečně uvědomil.
Byl srpen 1968, spřátelené armády přišly zachránit socialismus v naší vlasti a já jsem s rodinou nasedal 12. září téhož roku na Hlavním nádraží do vlaku směr Vídeň, kde mi laskavý režim dovolil setrvat po dobu tří dnů (což jsem poněkud přetáhl). A mám dojem, že to bylo právě v té době, kdy mi moudrá příroda poskytla brýle lehce zkreslující skutečný stav věcí. Když jsme potom, jak jsem se tehdy domníval, opouštěli navždy rodnou zem, nevyvolalo to ve mně žádný pocit dojetí, i když by se vlastně měl dostavit. Následovaly chaotické dva týdny pobytu ve Vídni a potom odlet za moře, vstříc nejisté budoucnosti. Přiletěl jsem do Sydney nejen s mojí ženou a sedmiletým synkem, ale i s maminkou a jednadvacetiletou sestrou, čili starostí nad hlavu. Následující dny a potom i po dobu několika měsíců, jsem však měl jakýsi pocit, že se jedná o někoho jiného, kdo čelí denním problémům (a nebylo jich pochopitelně málo), a já sám, že ho jen tak zpovzdálí sleduji. Zde bych chtěl podotknout, že tento stav, to jisté odtržení od skutečnosti může skončit velice náhle, bleskově, vlivem jednoho určitého impulzu. Po několika měsících pobytu v Sydney jsme zakoupili televizní přístroj (záminka byla, abychom rychleji pochytili angličtinu). Jednoho večera jsme zůstali před obrazovkou poněkud déle než obvykle, až do doby, kdy pravidelné vysílání končilo. Tuším, že to bývalo tehdy o půlnoci, kdy se z televizoru ozvala hymna, tehdy ještě anglická a na obrazovce se objevily záběry australské armády, letectva a námořnictva. A přesně v tom okamžiku, jako kdybych byl procitl ze snu a ocitl se v reálném světě. Nestydím se přiznat, a byly to patrně emoce nashromážděné za poslední měsíce, že jsem se neubránil slzám.
Mám za to, že to však nemusí být pouze události negativního rázu, před kterými nás zmíněný systém brání, i v opačném případě mohou být brýle filtrující skutečnost účelné.
Jak se říká, čas oponou trhl (o nějakých dvacet dva let) a my jsme se ženou poprvé po té době letěli domů, do naší milované Prahy. Tehdy jsem čekal vzrušení, slzy v očích, hrdlo pohnutím zadrhnuté. Ano, po vystoupení z letadla hrdlo sice zadrhnuté bylo, avšak ne dojetím, ale špatnou kvalitou ovzduší, která tehdy v Praze panovala. Ani k líbání rodné země mě nic neponoukalo. Bylo sice milé setkat se s rodinou mé ženy a konečně se setkat s těmi členy rodiny, o které se tato za dobu naší nepřítomnosti rozmnožila. Také bylo příjemné setkat se mnoha bývalými kamarády, ale to bylo asi tak vše. Opět jsem se, aniž bych si to byl býval uvědomoval, díval sám na sebe jaksi zpovzdálí.

Potom ale přišla první neděle našeho pobytu v Praze a já, byv seznámen s tím, jak cestovat Metrem, jsem se sám vypravil ráno na Staré Město, do chrámu sv. Jakuba, kam jsem kdysi téměř každou neděli chodíval nejen na mši, ale na varhanní koncerty, které se tam každou neděli konaly. Tehdy tam býval varhaníkem prof. Emil Špolc, který byl mým učitelem klavíru a kterého jsem často do kostela doprovázel. Oné neděle jsem nevstoupil do chrámové lodi, ale vystoupal rovnou na kůr. A potom opět přišel ten vzácný okamžik, varhany se pod prsty nového varhaníka rozezněly a já jsem byl náhle a konečně opět doma. Vím, že patrně mnohé nástroje znějí podobně, možná i stejně, ale já jsem měl v tom okamžiku pocit, že dobře poznávám ty "moje" varhany. Jo, a asi mi na tom kůru padlo něco do oka a rychle jsem hledal kapesník.

checkusouttravel
Czech Travel Specialist

Levné letenky do a z Evropy
s Emirates, Korean, Etihad, Czech Airlines
a s mnoha dalšími

Túry – Česká republika a Střední Evropa
Plavby po evropských řekách

Levné túry z Prahy do zahraničí

Volejte 1300 794 543
e-mail - info@checkusouttravel.com.au

www.checkusouttravel.com.au

checkusouttravel
Czech Travel Specialist

krajane.net

= zajímavé internetové stránky
www.krajane.net,
určené k získání a výměně informací

ZIMA/LÉTO 2014

15

HODINY NA VĚŽI

Jaroslav Seifert

Hodiny bijí, jako bily,
dlouho to v nich jen rachotí.
Opustil jsem je, odpustily,
a dnes jim běžím naproti.

– Kdepak ses toulal, ty náš milý?

Vracím se jako ten, kdo chvátá,
chce slyšet cimbál křaplavý.
Chci cítít zas, jak voní máta
a lehnout si tu do trávy.

– Pojď je tu louka nepožatá.

Chci utrhnout si máky v poli,
rozkvétající na lemu.
A svěřiti se komukoli,
živému nebo mrtvému.

- My víme dobře, co tě bolí.

Jdu zas tou cestou, zraje žito,
lehce se stébel dotýkám
tak jako strun a struny tyto
jdou se mnou a já nevím kam.

- My víme, čeho je ti líto.

Vy víte, proč jsem rozechvělý,
když ozval se váš starý hlas.
Já žil jsem a vy odbíjely
pomalu, ale jistě čas.

Hodiny na věži v Klatovech - sem

První česká účast na veletrhu CeBIT v Sydney

Ve dnech 5. -7. 5. 2014 se tři české firmy Alcoma, Anect a Invea-Tech představily na společném stánku na největším veletrhu v oboru informační a komunikační technologie v asijsko-pacifické oblasti. Do Olympijského parku zavítalo na 30 000 návštěvníků a 450 vystavovatelů od start-upů po zavedené firmy.
Velvyslanec ČR Martin Pohl oficiálně zahájil historicky první českou společnou účast na této prestižní přehlídce, všechny vystavovatele osobně přivítal, zajímal se o nabízené produkty a služby a popřál všem hodně úspěchů.
Na stánku byly také zastoupeny české agentury na podporu obchodu a investic.
ALCOMA a. s. je největší český výrobce radioreléových spojů, exportuje do více než 30 zemí světa, je v žebříčku patnácti největších světových výrobců. Nabízí řešení pro armádu, státní sektor, velké i malé operátory a ISP všech velikostí. http://www.alcoma.cz/
ANECT a. s. je předním dodavatelem profesionálních řešení z oblasti informačních a komunikačních technologií. Od svého vzniku se společnost orientuje na komplexní dodávky v oblasti komunikačních systémů, výstavby počítačových sítí pro středně velké a velké zákazníky. Do Austrálie firma přijela představit nový produkt ALUCID: inovativní technologii vyvinutou firmou ANECT, která slouží k autentizaci uživatelů a představuje modernější a bezpečnější alternativu ke standardnímu přihlašování pomocí jména a hesla www.anect.cz
INVEA-TECH vyvíjí a vyrábí komplexní síťová řešení pro sítě od 10 Mbps do 100 Gbps. Cílem společnosti je vyvíjet a nabízet kompletní sadu produktů a služeb z oblastí bezpečnost sítí, monitorování sítí, analýza provozu a hardwarová akcelerace. www.invea.com

RACIONÁLNÍ OPTIMISTA

Vlastík Škvařil

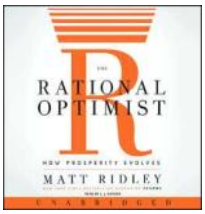

Nevím, kolik lidí může oprávněně tvrdit, že jsou vždycky optimisti a že nikdy a za žádných okolností nepodléhají pesimismu. Já rozhodně mezi ně nepatřím.
Mám ale jednu výhodu, že žiji mezi lidmi, kde pesimismus nekvete a nerozšiřuje se tak, jak to často vidím v masově rozšiřovaných zprávách, které dostávám z Česka. Já si musím často připomínat, že nikdy nebylo tak zle, aby nemohlo být mnohem hůř a aby nebylo zase dobře. Často, když na mě přijdou chmurné a pesimistické myšlenky, připomínám si slova moudrých lidí z minulosti a také si vzpomenu a i zazpívám písničky jako „Rub a líc“ od Wericha a Voskovce a hned se cítím lépe.
„Každý chlup má svůj rub,
každý rub má zase líc,
chci vidět líc, mně do rubu není nic“
a následuje
„ať zhyne dočista zarytý pesimista,
k čemu na světě je
nesměje se, jen kleje“
Kolik je v tom moudrosti! Jak smutný je život všech těch permanentních pesimistů.
Zajímavá knížka od Matt Ridley „The Rational Optimist“ by se měla stát povinnou četbou pro všechny. Poukazuje se v ní na to, jak se všechno mění k lepšímu, ale ne každý to chce vidět. Uvedu jen několik poznatků z této knihy, jinak bych o tom musel napsat - no přece knihu!
Woody Allen kdysi prohlásil, že jsme na rozcestí. Jedna cesta vede k zoufalství, druhá k úplnému zničení.
Tak bohužel uvažuje příliš mnoho lidí, kteří by se měli správně těšit z toho, jak je jim dnes dobře, když to porovnáme s minulostí.
V době když kapitán Cook objevil Austrálii, životní úroveň v Anglii byla taková, jako je dnes v Mozambiku.
Ještě v roce 1800 musel člověk pracovat 6 hodin, aby si mohl koupit svíčku, která vydržela svítit jednu hodinu. Dnes stačí půl vteřiny práce na svícení hodinu lampou.
V období našeho života se snížila úmrtnost dětí o dvě třetiny, celosvětově se prodloužila životnost o třetinu.
V porovnání s kteroukoliv dobou v minulosti jsme nejen bohatší a zdravější než kdykoliv předtím, jsme šťastnější (až na určité výjimky, které nemají důvod nebýt šťastné), máme lepší výživu, jsme čistější, bezpečnější, více svobodní, vlídnější, mírumilovnější a rovnoprávnější.
Evidence je jasná:

- IQ se světově zvyšuje díky vzdělání
- Znečišťování vod a ovzduší se v rozvinutých zemích podstatně snižuje
- Moderní automobily vypouštějí při 100 km rychlosti méně škodných látek než zaparkované auto s vypnutým motorem v roce 1970
- Mnohem více lidí žije v demokracii
- Lidé v chudých zemích bohatnou rychlleji než lidé v rozvinutých zemích, čímž se rozdíl mezi bohatými a chudými zmenšuje
- Během deseti let od roku 2000 méně lidí zahynulo ve válkách než v kterékoliv dekádě od roku 1940

Je to všechno pravý opak toho, co nám bylo tvrzeno a pořád se tvrdí. Bohatí nejsou pořád víc a víc bohatí a chudí víc a víc chudí. Kyselý déšť nezničil lesy, což se mělo stát před koncem minulého století, ozonová vrstva nebyla zničena a neuvařili jsme se zaživa, ani nás nezahubila prasečí chřipka, ani Ebola virus. Hysterie spojena s globálním oteplováním bude zrovna tak s odstupem času viděna jako bouřka v hrnku od kávy.
Jsou ale lidé, kteří by měli mít právo vidět všechno černě, ale přesto dokážou najít dost důvodů k optimismu. Nemohu najít klasičtější příklad takového člověka než Věru Kynasovou, s kterou jsme se seznámili na Tasmánii. Skončila tady mezi námi, když po roce 1968 její dcera Helenka, provdaná Maříková, byla jednou z těch, kteří po okupaci opustili Československo, ocitla se v Austrálii a Věra se vydala za ní.
Pro nás byla Věra známá hlavně díky její harmonice. V té době se konalo dost setkání Čechů a Slováků, mnoho z nich organizovaných Milanem Vyhnálkem. To jsme se opravdu dokázali pobavit. Věra měla nekonečnou energii, často jsme zpívali a veselili se až do rána. „Až ráno, zas ráno…“ tak to opravdu fungovalo. Pokaždé když to ráno skončilo a vyspali jsme se z kocoviny, už jsme se těšili a nemohli se dočkat na příští slezinu. Nebylo mezi námi populárnější osoby než Věra. Když měl Milan Vyhnálek 60. narozeniny, zorganizovali jsme pro něj „Překvapující párty“. Mimo jiné se dostavil i místopředseda Federální vlády Doug Anthony, s kterým se Milan poznal, když se zúčastnil zahraniční obchodní delegace, kterou Anthony vedl. Já jsem se s ním také dobře poznal, když jsem s ním, jeho manželkou a svým synem Petrem strávil týden na horské túře přes světoznámý Overland Track z Cradle Mountain k Lake St. Claire. Od té doby nedám na většinu politiků dopustit.
Je mezi nimi hodně slušných lidí, i když skoro každý na ně nadává. To jsem ale odbočil. Doug Anthony (nechtěl slyšet na jiné oslovení než Doug) si zamluvil pokoj v hotelu. To ale nevěděl, co na něj čeká.
Jakmile Věra spustila na harmoniku a my se všichni začali bavit a zpívat, Doug se očividně bavil s námi, při „ Za Císaře Pána“ s námi vyskakoval do pozoru a salutoval, prostě se vžil do celé nálady natolik, že si až k ránu uvědomil, že mu už brzy odlétá letadlo.
Na postel v hotelu už nezbyl čas. Takovou atmosféru dokázala Věra vytvořit svou harmonikou a svou veselou náladou, že jsme všichni úplně zapomněli na čas a na jakékoliv trampoty. Na zimu jsme ji vždycky ztratili. To už zase bavila se stejným úspěchem jiné

přátele, nejenom krajany, na lyžařských chatách ve Viktoriánských Alpách. Věděl jsem, že je židovka a že byla za války zavřena v Terezíně, ale nikdy nad tím nenaříkala a tak jsem nad tím moc nepřemýšlel. Teprve po její smrti jsem dostal do rukou knížku, kterou napsala o svém životě. Tu napsala speciálně pro milovanou dceru Helenku a vnuka Tomíka. Přečetl jsem ji už dvakrát a ne naposled. Ta mě vždycky přivede na správnou cestu, když na mne přijdou chmurné myšlenky. Vím, že mohu děkovat Bohu za to, jaký mám krásný život.

Po přečtení knihy znova opravdu žasnu, jak mohla být tak veselá a optimistická přes všechny ty hrůzy, které prožila. V knize „Vzpomínky a harmonika“, vydané pod jejím rodným jménem Věra Moravcová, popisuje neuvěřitelné hrůzy, které ona sama, její rodina a miliony dalších židů prožili za války. Z dvaadvacetičlenné rodiny přežily koncentráky jenom Věra a její sestra. K dovršení všeho, po tom, co přežily válku a sešly se obě v Austrálii, se Věřina sestra zabila při automobilové nehodě.

Co píše v té knížce, si nedovedeme vůbec představit. „Strava na osobu na týden byla čtvrtka chleba, dvě kostky cukru, brambory černé, tuřín shnilý, v neděli koňskou omáčku a polévka z tuřínu. Toužily jsme po něčem zeleném, ale ani travičku si nesměly utrhnout. Když si jedna kamarádka utrhla kopřivu a jeden uřvaný SS ji uviděl, dostala facek nespočítaných. Zákaz za zákazem, když u devíti mladých lidí našli dopisy, které chtěli poslat domů do Prahy, všechny je veřejně před očima ostatních oběsili.

A pak to přišlo,“ píše Věra. „Všichni mně odjeli. Matička s Evičkou, ještě malou asi jedenáct let. Karel, naše Hanička (prý šla rovnou do plynu jako všechny nemocné ženy) Karel, bratr, ani nevím dodnes, jak a kde zahynul, a můj Ferda, moje láska veliká, také“.

Není možné pokrýt všechny tu hrůzy popsané v knížce v jednom článku, ale ještě aspoň toto: „Vím jen, že vše, co se dělo, bylo otřesné. Snad tenkrát židovský pán Bůh nebyl doma, když dopustil všechny ty páchané křivdy. I na malilinkých dětech, co ty za to mohly, jak se narodily a komu? Snad by ti lidé, kteří nevědí co roupama, si měli uvědomit, jak jsou šťastní, že je nic takového nepotkalo“.

Když se po válce Věra vrátila do Prahy a zazvonila u jejich bytu, čekala, kdo přijde otevřít a zavolá „Naše Věruška se vrátila!“ Otevřela cizí paní, která nebyla vůbec ráda, když jí řekla, kdo je, krčila rameny. Nikdo tady z vaší rodiny není a nebyl, a jistě si myslela: a nebude. (O podobných případech jsem slyšel několikrát. Když nějaký žid přežil koncentrák a vrátil se do svého domu, kde se už mezitím zabydlel někdo jiný. Často je nový nájemník či majitel bytu posílal, aby šli zpátky, odkud přišli.)

Nebudu více citovat z té knížky, byla to hrůza za hrůzou. Přesto všechno se Věra dokázala se vším vypořádat, nenaříkala, spíš naopak. Byla schopná rozdávat

Milan Vyhnálek a Věra Kynasová

úsměvy a rozveselovat lidi svým optimismem, hudbou a zpěvem. To dokáže jen málo lidí, kteří prožili to co Věra. Těšit se ze současnosti a dívat se do budoucnosti s optimismem, to Věra dokázala, a všichni se od ní máme co učit.

Když vidím a slyším kolem sebe lidi, kteří úplně bezdůvodně jenom nadávají na všechno a nedokážou se těšit ze života, vždycky si vzpomenu na Věru.

O kolik by svět vypadal lepší a radostnější, kdyby takových lidí, jako byla Věra, bylo na světě víc. Vzpomínáme na tebe, Věrko, budiž ti země lehká.

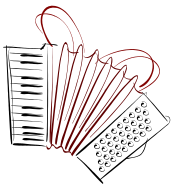

NAD VĚCÍ

Marta Urbanová

Dnes mi přišla mailem tato fotografie. Hned jsem byla doma. Hotel Vysočina na našem náměstí a na něm transparent. Kdyby se díval nezasvěcený, pomyslel by si, živé městečko. Ale to je omyl. Je to fronta u papírnictví. Tentokrát na toaletní papír. Ale nemyslete si, že jste mohli vybírat: bílý, růžový, zelenkavý s kytičkami jako dnes, kdepak. Vyráběl se jen jeden druh a pokyn pro prodavačky zněl: „Jeden kus na hlavu, neboť ti nevděčníci ho používají na úplně jinou část těla.“ Kdyby se vám jeden kus zdál málo, byla možnost postavit se opět na konec fronty, ale běda, kdyby si vás prodavačka zapamatovala. Kdyby v tu chvíli přišel Američan, zeptal by se: Nač čekáte? Na toaletní papír. A proč si ho raději nekoupíte?

Když se tvořila fronta na svetry, bylo řešení. ROH zakoupilo pletací stroj, který jsme si půjčovaly domů a vyráběly svetry, čepice, šálky pro celou rodinu. Manžel koukal na fotbal a my pletly. Někdy jsme si musely dát pauzu, abychom ho přejížděním a hrčením jezdce nerušily.

Fronty na zavařeniny se také řešily doma. Zakoupily se sklenice a zavařovací hrnec. Pracovní síla byla po práci k dispozici. Zavařovalo se ovoce, zelenina i maso, dělaly se džemy, šťávy, mošty, lečo a ptáte se prečo? Protože v našem státě všechno bylo plánované, na chlup tak, aby se nedostávalo.

Doma jsme si, my ženy, po pracovní době toaletní papír vyrábět nemohly, ani nebylo možno kousíček na veřejných WC šlohnout, neboť tam nebyl, proto jsme musely do fronty. Já jsem byla nad věcí. Do této fronty jsem nešla, raději jsem stříhala noviny. Můj muž neprotestoval. Proč taky. Jednak si je mohl po kousíčkách pročíst ještě jednou a za druhé tušil, že bych mohla do fronty poslat jeho. Sice věděl, že bych ho pro něco tak potupného nepřemluvila, ale nač čeřit rodinnou pohodu. A já, protože jsem to věděla taky, jsem to raději ani nezkoušela. Jsou činnosti, ke kterým se muž nepropůjčí. Jedna z nich je věšet prádlo a druhá vystát dolík mezi babama ve frontě byť i na nezastupitelný hajzlpapír. Jo, čekat takhle dva dny na auto, ve spacáku celou noc na televizor, sporák nebo mrazák a nevědět, co vlastně přivezou, to už byla svým způsobem chlapská práce.

V tu dobu k nám přišla vzácná návštěva ze zahraniční a u nás na WC nastříhané noviny. Byla bych se hanbou propadla, ale neměla jsem kam. Dodnes nevím, jestli to návštěva pochopila nebo mě považovala za neandrtálce. Tak takhle jsme, my ženy, utrácely naše mládí po pracovní době. Jednou či dvakrát týdně to bylo maso, každý čtvrtek knihy, sem tam banány, pomeranče, buráky, flanelové košile, kozačky, hračky, zvláště Rubikova kostka, koberce, záclony, před Vánoci máslo, kakao a kdo ví co ještě. O riflích ani nemluvím, to byla záležitost Tuzexu. A ptáte se, co dělali mezitím naši muži? Víte, že ani nevím. Asi vymýšleli vtipy a ti co měli auto, parkovali na náměstí zadarmo.

FLORENTINUM

Barbara Semenov

Bylo to před třiceti, čtyřiceti lety, když jsem poprvé navštívila tu dominantní budovu na Florenci? Tehdy se jmenovala Rudé právo a malou literu z tamní tiskárny mám dodnes schovanou jako vzpomínku na své novinářské začátky. Leč novinařina pro Rudé právo byla natolik odpudivá, že mne přiměla k opuštění vlasti a dočasné ztrátě všeho, co mi bylo tenkrát drahé. Stříbrným okrajem toho mraku byl nový horizont, - otevřená brána do širého světa s neomezenými možnostmi, výzvami, vzlety i pády, a nepředvídatelná proměněná šance smysluplného, nádherného života. Můj návrat po letech na identická místa na Florenci dává tedy smysl víc, než by kdo pomyslel.

Jsem tu dnes ovšem díky své dceři, která se narodila před čtvrtstoletím pod Jižním křížem a po vystudování Melbournské univerzity se již několik let profesně realizuje ve známé pražské sběratelské galerii Dvorak Sec Contemporary. Zastoupení jednoho z jejích uměleckých tvůrců mne přivádí na půdu velmi bývalého Rudého práva, dnes FLORENTINUM.

FLORENTINUM, které tu vyrostlo během posledních dvou let, je velkolepé. Nese hrdé přízvisko Art of Business – Umění obchodu – protože „ovládat obchod je uměním vnímat inspiraci a s její pomocí dosahovat výjimečných výsledků. Inspirací se stává vykročení z každodenní rutiny, které je podněcováno lidskou dovedností“ – uvádí ve své popisce stavba, která se hlásí k dědictví evropské kulturní tradice a jejímž hlavním účelem je vytvoření výjimečného prostoru pro ty nejlepší obchodníky, kteří toto řemeslo dokáží povznést na uměleckou úroveň.

Jedná se o administrativní palác s největším objemem administrativních ploch pod jednou střechou – 49 tisíc m² hrubé plochy kanceláří nejvyššího standardu A na 9 podlažích. V kombinaci s centrální polohou na Praze 1 a vynikající dopravní dostupností se jedná o unikátní prostory s výjimečnou pozicí na realitním trhu. Nájemníkům a veřejnosti slouží i další prostory v budově – obchodní pasáž, která propojuje ulice Na Poříčí a Na Florenci, piazza s restauracemi a kavárnami a obnovená historická Desfourská zahrada. Doplňkový retail o celkové výměře 7,5 tisíc m² představuje komplexní nabídku služeb každodenní potřeby, jako jsou supermarket, drogerie, lékárna či restaurace.

Projekt Florentinum se pyšní řadou významných cen za úsporné technologie a vysokou kvalitu použitých materiálů. Na slavnostním vyhlášení cen Central & Eastern European Real Estate Quality Awards (CEEQA) vyhodnotila letos na jaře nezávislá porota Florentinum jako nejlepší kancelářský developerský projekt roku 2014 ve střední a východní Evropě.

Pro architekty představovalo Florentinum fascinující příležitost realizovat výraznou, elegantní a nadčasovou budovu. Jakub Cigler, architekt celého projektu a partner Cigler Marani Architects o tom říká: „Pro mne bylo ale nejvýznamnějším momentem vytvořit v samotném centru Prahy dva zcela nové městské prostory – náměstí a zahradu. Tedy veřejné prostory v místech, která byla dlouho zanedbaná a nyní pozitivně ovlivní tvář města“.

Skutečně, v rámci územní renesance Florence, tedy s výstavbou Florentina, navždy zmizela temná okna budovy Rudého práva, posléze České typografie. Průmyslový objekt samolibě usazený v historickém městském prostoru, monstrum, kterému padl za oběť zahradní pavilon a západní křídlo Desfourského paláce, je nyní

Kam za kulturou v Česku?
http://vstupenky.ticket-art.cz
TICKET ART
VÁŠ PARTNER VE SVĚTĚ KULTURY A ZÁBAVY

Slavnostní otevření Florentina - sem

nahrazen novou architektonickou ikonou s citem a respektem vsazenou mezi stávající zástavbu. V dalších etapách bude následovat realizace urbanisticky prospěšných projektů kolem Masarykova nádraží.

Florentinum je tvořeno dvěma delšími paralelními trakty, které jsou propojeny párem příčných spojovacích traktů, takzvaných spon. Oblouky „spon“ jako jediné mírně vystupují nad horizont okolní střešní krajiny. Velkorysé zacházení s prostorem je patrné z velikosti piazzy, která nejvíce ze všeho připomíná neobvyklou vnitřní dvoranu. Na piazze se odehrává vše podstatné z vnitřního života Florentina. Lavičky, chodníky, specifické osvětlení, stromy, rostliny pnoucí se po obloucích spojovacího traktu, to vše vytváří řadu příjemných zákoutí. Administrativní celek tedy kromě nadstandardního pracovního prostředí zároveň nabízí i výjimečné zázemí pro chvíle odpočinku.

Je víc než zjevné, že Florentinum představuje významné zlepšení vzhledu celé lokality v okolí Florence a návrat obchodního a společenského života, který k centru hlavního města odjakživa patřil. Ve čtrnáctém století získala Praha slavné Karolinum, jako další středisko vzdělanosti pak Klementinum, centrem kultury a umění se stalo Rudolfinum, a konečně, v jednadvacátém století získává obchodní ikonu – Florentinum.

Za tímto úctyhodným a nebývalým developerským počinem stojí středoevropská investiční skupina Penta, jež projekt koupila v lednu 2010, a investovala do něj celkem 200 milionů eur. V oblasti realitního developmentu začala Penta investovat v roce 2005 a v současnosti realizuje projekty v Česku a na Slovensku. Florentinum je jejím dvanáctým realitním projektem a prvním v České republice. Do roku 2018 plánuje v realitním developmentu investovat 1,1 miliardy eur. Penta, založená v roce 1994, investuje především do oblastí retailu, zdravotnictví, letecké výroby, strojírenství, energetiky, zábavního průmyslu a bankovnictví. Působí ve více než deseti zemích Evropy a má svoje zastoupení v Praze, Bratislavě, Varšavě, Limassolu, Amsterdamu a na Jersey…

Tolik tedy k představení Florentina, které mne po mém letošním návratu do Čech ohromilo svou novou prezencí ve stále krásnější a krásnější matičce měst Praze. Navzdory všem škarohlídům a negativně laděným občanům mne ubezpečilo o pokroku a lepších časech v české kotlině. A pak tu byla ještě ta vzpomínka.

„Soudruzi a soudružky“, oslovil přítomné hosty při slavnostním otevření obchodního paláce šéf Penty Marek Dospiva a pokračoval ve svém projevu ve stylu řečnění bývalých komunistických papalášů, aby vypointoval, že si omylem zaměnil svůj proslov za ten v rudých deskách, které nalezl na místě bývalé zprofanované redakce… A mne to vrátilo pomyslnou časovou smyčkou zpátky to trudných časů, kdy nic z toho kolem nebylo možné. Nádherné moderní stavby, vzorná čistota, přátelské prostředí, svoboda projevu a podnikání, dvorana…

V jejím středu se atraktivně vyjímá tvorba anglického sochaře Jamese Hopkinse. Právě jeho umělecké dílo „123“ vybrala Penta ve spolupráci s pražskou galerií Dvorak Sec Contemporary z více než pěti set různých návrhů od českých i světových umělců. Hopkinsova socha zvítězila v silném konkurzu pro svoji originální vizuální atraktivitu,s měnícím se úhlem pohledu diváka se proměňuje z čísla 1 do 2 do 3 a vytváří zajímavou sofistikovanou vizuální iluzi.

DSC Gallery - Tara Semenov a James Hopkins

Co však není iluzí, je právě završená proměna komplexu původní totalitní propagandy ve stavbu svobodné vize umění obchodu…

www.bez-komunistu.cz
Obroda duchovních a společenských hodnot
Obrana svobody a demokracie
Odstranit komunisty z veřejného života

ZIMA/LÉTO 2014

21

Máme méně chudých než Němci a Švýcaři

Lenka Zlámalová

Frustrovaný pesimista si často neuvědomí, jak se má dobře, a kazí si život ve svých zlobách a úzkostech. V tomto stavu se poslední měsíce ničí česká společnost. Nechali jsme si vnutit obraz protunelovaného Palerma, rozkradené země, kde je celá elita zralá na zavření, že už nás pomalu za takové začínají za hranicemi považovat.
Realita je jiná. V posledních dnech se scházejí tvrdá data, která nám ukazují, jak si ve srovnání s jinými žijeme dobře. Statistický úřad Evropské unie Eurostat přinesl čerstvou zprávu, kolik lidí je v jednotlivých zemích ohroženo chudobou a sociálním vyloučením. Je to docela sofistikované srovnání, které se neomezuje jen na příjmy rodin.
Mezi ohrožené se počítají všichni, kdo splní alespoň jednu ze tří podmínek: Za prvé: jejich příjem je pod obecně uznanou hranicí chudoby. Za ni se považuje 60 procent středního příjmu v ekonomice (u nás nyní kolem 12 600 korun měsíčně).
Za druhé: situace, kdy je člověk vážně materiálně deprivován. Za deprivovaného je považován ten, kdo si nemůže dovolit zaplatit alespoň čtyři z těchto devíti standardů. Nájem nebo hypotéku. Účty za elektřiny, plyn, splátky úvěrů. Jeden týden dovolené mimo domov. Maso, ryby nebo vegetariánské jídlo na jejich úrovni alespoň každý druhý den. Neočekávané finanční výdaje. Mobilní telefon. Barevnou televizi. Automatickou pračku. Auto. Dostatečně vytopený domov. Třetí podmínkou ohrožení je život v rodině s nízkou úrovní práce. To znamená tam, kde lidé v produktivním věku pracovali méně než pětinu roku.
Není to jen mechanické měřítko rovnostářské společnosti, kde je z definice málo chudých i bohatých, ale poněkud plastičtější obrázek odrážející skutečnou životní úroveň. Vůbec nejméně ohrožených je v Nizozemsku (15 procent). Hned za ním následujeme my s 15,4 procenty. Až těsně za námi první zástupce slavného skandinávského sociálního státu, který nám dává za příklad prezident Miloš Zeman i šéfporadce premiéra Vladimír Špidla. Ve Švédsku je ohrožených 15,6 procenta. Ve Švýcarsku 17,5 a v Německu 19,6 procenta. Slovensko a Polsko, o nichž si zvykáme mluvit jako o těch, kdo na rozdíl od nás dokázali využít příležitostí členství v Evropské unii, mají 20,5 a 26,5 procenta ohrožených. Maďarsko, jež má za sebou těžké roky, dvakrát tolik co my – 32,4 procenta. Nejhůř je na tom jižní Evropa od Řecka po Bulharsko.
Zajímavé je i to, že vůbec nejméně ohroženou generací jsou u nás důchodci nad pětašedesát let. V nebezpečí chudoby se ocitá jen 10,8 procenta z nich. Méně jen v Lucembursku a Nizozemsku. Všude jinde podstatně víc, včetně oceňované Skandinávie. V Německu hrozí chudoba 15,8 procenta pětašedesátníků a v bohatém Švýcarsku 30,2 procenta.
Vysvětlení rozdílů mezi životem chudých v Evropské unii se dá najít celá řada. V našem případě ale hraje významnou roli, že jsme si i v recesi na rozdíl od jiných dokázali udržet velmi nízkou nezaměstnanost. To je vysoká hodnota nejen materiálně. Psychologové se shodují, že právě ztráta práce a neschopnost najít jinou stahuje lidi do největších stresů, depresí, pocitů selhání a nenaplnění. Proto jsou na tom tak zle země jižního křídla eurozóny, kde přes polovinu mladých nemá práci. Tato statistika je dalším důkazem, že přes všechny potíže posledních let zůstáváme s náskokem nejvyspělejší a nejcivilizovanější zemí střední Evropy. Sice jsme nedokázali nalít za evropské fondy tolik peněz do dálnic jako Poláci. Na rozdíl od Španělů nemáme rychlovlaky, ale asi bychom s nimi neměnili, že? To neznamená ustrnout a nezkoušet dělat to líp, ale přestat se už konečně masochisticky bičovat. (Echo24.cz)

Český vývoz k protinožcům loni dosáhl 13 mld. Kč

Během deseti let se český vývoz do Austrálie a na Nový Zéland zosmínásobil. Roční přebytek obchodní bilance s oběma zeměmi překročil 10 mld. Kč. Pozitivní trend růstu vývozu o desítky procent pokračuje díky velkým hráčům jako Škoda, LEGO a Opavia-LU. Česko-australské obchodní vztahy se těší dobré kondici. Před deseti lety byla Austrálie jako exportní destinace ČR na 45. místě, dnes obsazuje 27. příčku žebříčku. V oblasti Asie jí patří čtvrté místo za Tureckem, Čínou a Japonskem, ale figuruje před takovými trhy jako je Indie či Jižní Korea. Hlavním důvodem je meziroční 44% nárůst vývozu škodovek a dokonce 70% nárůst vývozu sladkých sušenek z Opavy. V roce 2013 přesáhl český vývoz do Austrálie 13 mld. Kč (667 mil. USD), český dovoz z Austrálie se mírně snížil o 100 mil. Kč na 3,3 mld. Kč, přebytek obchodní bilance byl 9,7 mld. Kč, což je 14. největší vykázaný přebytek v roce 2013. Český export do Austrálie je dynamický a od krizového období 2009/10 roste o desítky procent. Oproti roku 2012 se celkový český vývoz zvýšil v roce 2013 o 29%. Více jak polovinu vývozu tvoří osobní automobily a hračky (LEGO). 37% celkového vývozu pak tvoří jen osobní automobily, na dalších místech první desítky jsou kromě dřeva a pekařského zboží různá technická zařízení či nákladní vozidla do těžebního průmyslu. Z Austrálie do ČR putovaly tradičně zejména tyto komodity: vlna, léky, mince a víno.

VÁCLAV HAVEL V EVROPU VĚŘIL

- rozhovor s Martou Smolíkovou,
výkonnou ředitelkou Knihovny Václava Havla

Veronika Boušová

Do domu v Řetězové ulici jsem šla poprvé na vynikající představení Audience Divadla Petra Bezruče. Atmosféra prostoru, fotografie a Havlovy dětské kresby (oblíbila jsem si „Pána Boha vodníků“), knihy k nahlédnutí i ke koupi, osobnosti, které se tu scházejí, to vše se mnou zarezonovalo. Na stránkách www.vaclavhavel-library.org nebo www.youtube.com/user/knihovnavaclavahavla navštěvuji Knihovnu pravidelně a jsem vděčná paní Martě Smolíkové, že si našla v nabitém programu čas, aby ji představila i vám.

Knihovna Václava Havla - jakou instituci si pod tím názvem máme představit?

Jsme nestátní nezisková organizace, která vznikla v roce 2004 po odchodu Václava Havla z prezidentského úřadu. Naše aktivita nabrala na síle po roce 2011, kdy Václav Havel zemřel, a naším cílem je, když to shrnu, uchovávat a rozvíjet jeho odkaz. Jmenujeme se Knihovna, máme tedy sbírku knih. Ta obsahuje jednak texty Václava Havla a jejich překlady do různých jazyků, což je poměrně rozsáhlá část, dále pak samizdatovou knihovnu Edice Expedice, část osobního fondu Václava Havla a kontextuální literaturu. Vlastníme i soubor různých vysokoškolských prací, které se Václavem Havlem zabývají, ať už z hlediska politiky, nebo jeho umělecké tvorby, a vedle toho pořádáme archiv, který má hlavní formu digitální. Prostřednictvím našich webových stránek je možno nahlížet archivované dokumenty, respektive část dokumentů, protože některé chrání autorská či osobnostní práva. Když badatelé potřebují něco speciálního, musí nás kontaktovat, či přijít přímo k nám.

Co se týče vašeho archivu, jsou nějaké konkrétní písemnosti, o jejichž existenci víte a nemáte je?

Archiv dáváme postupně dohromady, samozřejmě, že existují například různé dopisy, korespondenci zcela jistě nemáme nikterak zkompletovanou. Václav Havel si dopisoval s celou řadou lidí. Navazujeme kontakt s různými soukromými osobami, materiály si od nich půjčujeme a digitalizujeme je. Naším cílem není ani tak vlastnit je fyzicky, ale spíše zpřístupnit je k badatelským účelům. Určitě existují ještě neznámé věci. Čas od času se na nás někdo obrací, že objevil něco, co do našeho archivu patří. Ale v zásadě hlavní materiály máme z Havlova osobního a rodinného archivu. Kromě toho spolupracujeme s řadou institucí, včetně kanceláře prezidenta. Spíše je to otázka třídění a popisování dat, jejich označování klíčovými slovy, aby se dalo vyhledávat, tedy archivářská práce.

Vycházejí některé z těchto materiálů i v knižní podobě?

Ano, knihy vydáváme a budeme v tom postupně pokračovat. Mezi našimi publikacemi najdete například různé tématické výbory z textů Václava Havla. Loni jsme zahájili nový rozsáhlý projekt a vydáváme knižně Hovory v Lánech, což je ten slavný rozhlasový pořad, který se převádí ze zvukových nahrávek do psané formy opatřené poznámkovým aparátem. Letos by měl vyjít druhý díl. Vedle toho se věnujeme i osobnostem z Havlovy rodiny. K nedožitým osmdesátinám jeho první ženy Olgy jsme loni vydali sborník textů Síla věčnosti Olgy Havlové, kterou připravila Anna Freimanová. Jako první jsme vydali biografii jeho strýce, zakladatele Barrandova, pod titulem Miloš Havel – český filmový magnát od Krystyny Wanatowiczové. To je velice zajímavá kniha, kde je popsán kulturní život předválečné doby, začátky české kinematografie a také tragický osud Středoevropana, který prošel válkou, přišel o majetek, byl v komunistickém vězení a nakonec emigroval na Západ. Kromě toho máme edici Sešity, v níž publikujeme různé starší dokumenty, které vyšly třeba jen v menším samizdatovém nákladu, nebo texty souputníků a přátel Václava Havla. Brzy spatří světlo světa už sedmnáctý sešit. V podstatě se jedná publikace, které buď vůbec nevyšly, nebo existují jen v několika samizdatových výtiscích.

Veřejnosti nabízíte i volně přístupný, nesmírně zajímavý program. Řada osobností (namátkou Eugen Brikcius, Ivan Havel, Vladimír Merta, Jiřina Šiklová, Vratislav Brabenec a další) se představuje v rámci témat jako je Český underground, Paměť disentu nebo V. Havel: Výzvy, paradoxy, hry a uvádíte také večery poezie či předčítání…

Veřejné akce pořádáme v Galerii Montmartre na Starém městě a jedná se převážně o akce kulturně zaměřené, ale pravidelně pořádáme také diskuze k aktuálním politickým tématům. Většina diskuzí, i když ne úplně všechny, je nahrávána na video a publikujeme je na kanálu youtube, což je velká výhoda, protože takto mohou nahlížet činnost knihovny zájemci z celé republiky i ze zahraničí.

Podle jakého klíče sestavujete program akcí?
Sledujeme různá témata a k jejich prezentaci vyhledáváme fundované osobnosti. Držíme se i některých dramaturgických linií, kam patří například cyklus, který se věnuje Havlovým divadelním hrám a osvětluje dobu a okolnosti vzniku jednotlivých her a jejich inscenací. Zveme hosty, kteří tu dobu ještě zažili, pamětníky, kteří jsou schopni rekonstruovat, jak se věci měly. Cykly jako Český underground a Paměť disentu jsou součástí semináře, připravovaného spolu s Fakultou humanitních studií, kdy zveme osobnosti z disentu nebo z undegroundu, aby o své bezprostřední zkušenosti v yprávěli studentům a ti měli možnost se s nimi osobně setkat. Máme cyklus zaměřený na monodramata, politická témata se zase řeší v Debatách s Respektem (míněno časopis Respekt) a v debatách s význačným novinářem Janem Macháčkem, naším předsedou správní rady. Také jsme například sestavili poměrně dlouhý seznam filmů, v nichž byl Václav Havel dokumentován, nebo se ho nějakým způsobem týkaly, a uspořádali jsme roční cyklus komentovaných filmových projekcí.

Zvete si i zahraniční hosty. V dubnovém programu mě zaujala beseda s izraelským profesorem Elijahu Ripsem, který se v roce 1969, tehdy jako student Matematicko-fyzikální fakulty v Rize, rozhodl následovat Jana Palacha a na protest proti okupaci Československa se v centru Rigy polil benzínem a zapálil. Jak jste se o něm dozvěděli a navázali s ním spolupráci?
To už je několikátá akce, pořádaná ve spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů. V rámci těchto besed k nám zveme různé osobnosti, které pomáhaly v naší totalitní situaci z venku, a které se na ni snažily nějakým způsobem upozornit. K nim patří také Elijahu Rips, vlastně velmi málo známá osoba. Poté, co byl na základě svého protestu zatčen KGB a nějakou dobu perzekvován, emigroval do Izraele a jeho příběh zůstal celou řadu let veřejnosti utajen. Podobné příběhy vyhledává a mapuje Ústav pro výzkum totalitních režimů v rámci výzkumů zaměřených na ohlasy, jež v zahraničí vyvolal čin Jana Palacha nebo ruská invaze. V době jejich vzniku jsme v Československu neměli možnost zjistit, co ti sympatizující lidé vlastně podnikli a jak se odvíjely jejich další osudy. To se týká třeba i loni zesnulé Natálie Gorbaněvské. V Knihovně jsme s ní udělali několik pořadů. Patřila k Moskvanům, demonstrujícím na Rudém náměstí proti okupaci Československa, posléze byla vězněna a strávila řadu let v psychiatrické léčebně.
Nebo Aldis Cilinskis z Lotyšska, to je také zajímavý případ. Po vpádu vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968 začal Cilinskis chodit v noci po Vilniusu a malovat po zdech nápisy proti okupaci. Trvalo to poměrně dlouho, nikdo nevěděl, kdo to píše, ty nápisy vždycky jen přemalovali. Až ho za několik měsíců konečně chytili a on strávil čtyři roky nedobrovolně v psychiatrické léčebně. Později se k tomu už nikdy nevyjadřoval, až po letech ho dohledali v nějakých záznamech a pozvali do Prahy, kde s ním bylo setkání právě u nás v Knihovně. Byl z toho překvapen, protože to pro něj vlastně byla už dávná etapa jeho života a najednou ji někdo zase vytáhl na povrch.

Jaká byla motivace těch lidí k tomu, že reagovali, jak reagovali? Museli vědět, co je čeká. Je to projev obrovské statečnosti.
Na to jsme se jich v rámci diskuze také dotazovali. Většinou odpovídali, že měli potřebu vyjádřit protest, protože to považovali za správné, a prostě se tak rozhodli. Třeba Aldis Cilinskis nebyl spojený s žádným hnutím ani s žádnou protistátní nebo politicky smýšlející skupinou. On byl opravdu jednotlivec, a když u nás byl a lidé se ho na to ptali, říkal: „No, já jsem se to dozvěděl a říkal jsem si, že musím něco udělat. A to, co mě napadlo a co jsem byl schopen udělat, bylo vzít barvu a napsat to.“
Snažíme se, abychom pro akce Knihovny získali osobnosti typu Gorbaněvské nebo Ripse, kteří se angažovali v době totality, ale zároveň se snažíme pozvat sem v rámci geograficky zaměřených diskuzí i lidi, kteří se angažují v oblasti lidských práv v různých zemích dnes, ať už se naše pořady vztahují k Bělorusku, Ukrajině, či Vietnamu. Chceme se dozvědět a informovat veřejnost o tom, co se v současnosti děje v zahraničí a alespoň takto s jejich problémy solidarizovat.

Nedávno jste také uspořádali večer u příležitosti vydání Havlovy eseje Moc bezmocných ve vietnamštině.
Esej Moc bezmocných je opravdu velmi čtena a publikována. Vřele doporučuji si ji dnes znovu přečíst. Nejen, že Václav Havel byl schopný popsat společnost a její neduhy v 80. letech, ale i pro dnešní dobu to analyzuje nebo dává odpovědi na řadu věcí, které se kolem nás dějí. Moc bezmocných patří k nejpřekládanějším Havlovým knihám a to zejména v zemích, které trpí výraznými problémy ve společnosti. Ten text je pro tamní lidi velmi inspirující. Nejenže vznikl překlad do vietnamštiny, ale existuje i čínský překlad, překlad do arabštiny, perštiny, svahilštiny a do celé řady dalších jazyků**.**

S exotickými jazyky jsem si vzpomněla na historku Havlova poradce Stanislava Slavického o tom, jak Václav Havel během návštěvy u divokého indiánského kmene trefil z obrovského luku bambusovou tyč a indiáni ho mermomocí chtěli za náčelníka.

Zrovna z toho momentu mám v kanceláři fotografii. On, ač byl, jak se vždycky říkalo, sportovně netrénovaný, tak se mu opravdu podařilo trefit terč.

Knihovna V. H. je také iniciátorem projektu pamětního místa Václava Havla.

Lidově se to nazývá lavička Václava Havla, ale je to pamětní místo, které tvoří dvě křesílka a stoleček, uprostřed prorostlý lípou. Navrhl ho Bořek Šípek, někdejší hlavní architekt na Pražském hradě v době, kdy tam Václav Havel působil jako prezident. To pamětní místo je symbolem demokratického dialogu, který by lidé měli spolu vést. Projekt vznikl loni při příležitosti festivalu ve Washingtonu, zaměřeného právě na osobnost Václava Havla. Poté byla lavička instalována v Barceloně a v Dublinu a začátkem května se konečně objevila i v Praze na Maltézském náměstí.

Takže vaše činnost má mezinárodní přesah?

Ano, a ne malý. Loňského roku jsme ve spolupráci s Radou Evropy založili Mezinárodní cenu Václava Havla za lidská práva, termín pro podání nominací jsme uzavřeli 30. dubna. Cena je otevřena celému světu, každý může nominovat a být nominován. Vyhlášení se bude konat na přelomu září a října ve Štrasburku a poté bude následovat v Praze konference zaměřená na lidská práva.

K vašim aktivitám patří i pořádání konferencí.

Čas od času připravujeme konference na různá témata. Pořádali jsme třeba konferenci zaměřenou na evropský federalismus. Loni v prosinci to zase byla konference věnovaná 50. výročí premiéry Zahradní slavnost. V květnu se konala konference ve spolupráci s Filozofickou fakultou Karlovy univerzity. Byla připravena dohromady s katedrami překladatelství a divadelní vědy pod názvem Havel na scéně. Přijeli referovat hosté ze 14 zemí o tom, jak je Havel překládán a jeho hry inscenovány. Mimoto máme několik mezinárodních projektů, poněvadž naším cílem je nejenom připomínat Václava Havla v České republice a bádat o jeho významu, ale i přispívat k šíření jeho odkazu v zahraničí. Ukazuje se, že zejména v Americe dobře znají důvody, proč si Havla tak váží. Nedávno byla přijata v americkém kongresu rezoluce, docela výjimečně jednohlasně, kdy hlasovali kongresmani napříč politickým spektrem o zásluhách Václava Havla. Tato rezoluce vyústí na podzim v rámci oslav 25. výročí sametové revoluce instalací Havlovy busty v kongresu. Jedná se o nesmírně významný počin a vyznamenání, neb teprve třetí neameričan bude mít bustu v této pro Američany velmi důležité budově. Tato akce byla iniciována naší partnerskou organizací Václav Havel Library Foundation se sídlem v New Yorku. Vedle toho jsme začali s projektem zaměřeným na Evropu. Má název Evropské dialogy Václava Havla. V únoru jsme v pražském DOXu uspořádali mezinárodní konferenci a na počátku května se uskutečnil Dialog v rámci státní návštěvy německého prezidenta Joachima Gaucka, který diskutoval s Petrem Pithartem, bývalým předsedou našeho Senátu.

Co rozumíte pod pojmem Evropský duchovní odkaz Václava Havla?

Havel byl velkým zastáncem toho, aby Československo a později Česká republika byla začleněna do většího evropského celku. Zasadil se i o vstup do NATO, a to z bezpečnostních důvodů. Uvědomoval si, že je důležité, aby se naše republika i ostatní blízké země integrovaly do toho druhého velkého systému a odklonily se tak od Sovětského svazu, později Ruska. Vedle toho se k Evropě často vyjadřoval. Měl o ní představy jako o velkém území, které spojuje nejen společné kulturní dědictví, ale i společné hodnoty. Existuje celá řada Havlových projevů na evropské téma. Pod názvem „Evropa jako úděl“ jsme vydali jejich výbor.

V dnešní době je diskuze o budoucnosti Evropy aktuální vzhledem k situaci na Ukrajině. Je třeba přemýšlet o tom, co to vlastně Evropa je, jaké má možnosti, jak udržovat a prosazovat evropské hodnoty a především tyto hodnoty formulovat. Dnes se u nás často zaměňují úvahy o Evropě s Evropskou unií, respektive s tím administrativním, organizačním a politickým uspořádáním EU a všemi záležitostmi, které to provázejí, ať už je to financování, předpisy nebo různé regulace. Zapomínáme vést debatu o tom, co je nad touto organizačně-administrativní praxí, co by mělo být tím vodítkem a proč se k Evropě, jako projektu vztahujeme. Chceme takovou debatu více otevřít, poněvadž Evropa je něco víc než jen nějaké administrativně organizační uspořádání a předpisy. Václav Havel v Evropu věřil, byl v jejích hodnotách a tradicích ukotven, cítil se být Evropanem.

Marta Smolíková s Dagmar Havlovou na lavičce Václava Havla

AGENT Z ČSR

Miloš Ondrášek

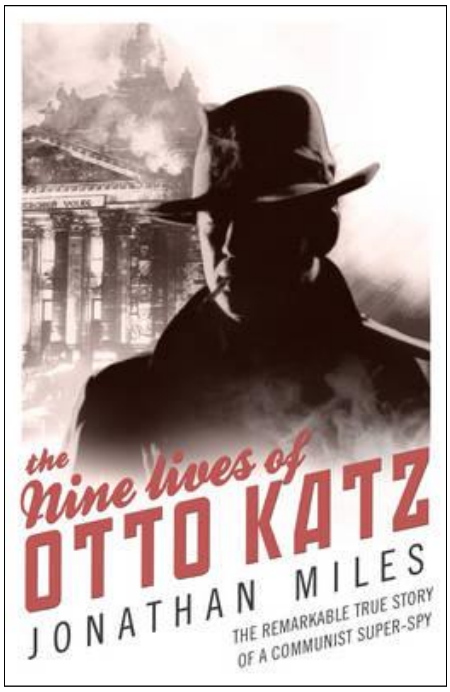

Míjel jsem knihkupectví s vystavenými zlevněnými knihami a náhodně vzal jednu do ruky, otevřel stránky fotografických příloh, na první byl snímek maturanta a pod ním náměstí městečka, jak jsem vídával v obrazových publikacích o Československu. Byly to Jistebnice na Táborsku. A na poslední stránce fotografických příloh muž s oprátkou kolem krku a pod ním soudní síň během procesu s Rudolfem Slánským a spol. v Praze v roce 1952, jedenácti byl vyměřen trest smrti a třem doživotí. Tak jsem si knihu za osm dolarů koupil. Jonatan Miles: The Nine Lives of Otto Katz, the remarkable true story of a communist super-spy (Random Books, London, 2010, str. 366, 27 fotografií).
Kdo byl v jižních Čechách v roce 1895 narozený Otto Katz? Bylo mu 57 let, když naposledy vydechl na šibenici na dvoře pankrácké věznice, během čtyř desítiletí svého života působil pod 22 pseudonymy. Nejčastěji vystupoval pod krycím jménem André Simone, tak byl veden v československém soudnictví a pod tímto jménem byl popraven. Československého občanství se nikdy nevzdal, pas si obnovoval na čsl. zastupitelských úřadech po celém světě. V Československu kromě jeho posledních pěti let v podstatě nikdy nežil, ve Vídni chodil do školy zaměřené na obchod a export, jistě kromě jiných míst pobýval někdy i dlouhodobě v Berlíně, Paříži, Lucernu, Londýně, Moskvě, Bělehradě, Oslu, Novém Yorku, Hollywoodu, ve Španělsku a v Mexiku, odkud se vrátil do Prahy v roce 1947, byl jmenován vedoucím zahraničního oddělení Rudého Práva. Mluvil nejméně šesti jazyky. Byl kromě jiných milencem Marlene Dietrichové a mezi jeho přáteli byli Franz Kafka, B. Brecht, F. Lang, Noel Coward, E. Piscator, E. E. Kisch a jiní, měl kontakt s trojicí britských vlastizrádců pracujících pro SSSR (Philby, Burgess, Blunt). Na epizodách z Katzova života byly v Hollywoodu postaveny a natočeny dva velmi úspěšné filmy, Casablanca a Watch on the Rhine.

Katz vyzvědačem v pravém slova smyslu nebyl, jeho poslání spočívalo v informaci a desinformaci, byl rutinovaný publicista, i česky byla vydána jeho velmi čtená knížka J´accusé! o mnichovské zradě francouzské vlády. V podstatě Katz sloužil po desítiletí Stalinovým tajným službám a bolševické diktatuře, i když byl buržoazního původu. To a stalinský antisemitismus ho nakonec dovedly na popraviště, výslechy byly nelidsky kruté a zlomily všechny odsouzené, jeden svědčil násilně donucen proti druhému. Kniha naznačuje, že Katz byl plukovníkem NKVD a měl prsty ve vraždě Jana Masaryka. Českostalinská justice nasadila Katzovi oprátku za jeho fanaticky obětavou činnost pro slávu komunismu. Lenin nazýval lidi Katzova typu užitečnými idioty. Při čtení knihy jsem si udělal sto poznámek, že je zpracuji. Zjišťuji, že je to nemožné, nakonec mi nejde o popis Katzova dobrodružného života, zájemce se může poučit sám, kniha kromě anglického originálu vyšla v ruském, francouzském a v roce 2012 v českém překladu v nakladatelství Paseka. Je to práce založená na náročném studiu stovek pramenů a s obdivuhodným vysvětlivkovým aparátem a jmenným rejstříkem. Může zajímat některé české zájemce, jiné odpudí. Divím se, že Katzův životní příběh přitahuje i západní svět. Je to zpráva o zrůdnosti komunismu a zrádcovství jeho představitelů. Katz a jeho druhá manželka Ilse strávili v pohodě společenský večer v bytě československého prezidenta Klementa Gottwalda, Katz byl zatčen následující ráno. Gottwald o tomto plánu zbavit se Katze musel vědět, zřejmě mu taková špinavost ani nevadila, Jidáš. Ilse byla nucena zůstat v republice až do Dubčeka, pak jí bylo povoleno repatriovat do rodného Německa. Pokoušela se o rehabilitaci svého manžela. V knize je faksimile Katzova rukopisného dopisu na rozloučenou adresovaného Ilse a napsaného dobrou češtinou.
Jonathan Miles koncipoval knihu ve dvou rovinách. Jedna je motivována osobou Otty Katze, druhá projekcí evropské společnosti a zejména politických událostí v období 1920-1957. Popis metod Státní bezpečnosti a sovětských poradců (v republice jich působilo šedesát) během soudního procesu by měl číst každý mladý Čech, ať žijící v republice anebo kdekoliv jinde, aby věděl, do jaké nestvůrné obludnosti tehdy režim dospěl. Jeden z odsouzených, přesvědčený komunista po celý život, zvolal, když mu kat nasadil oprátku: „Klémo, cos mi to udělal!“
Autor připravil na devíti životech jednoho pomýleného krajana obraz Evropy první poloviny 20. století zmítaný Hitlerovým nacismem, Stalinovým komunismem, válkou ve Španělsku, mnichovskou zradou, druhou světovou válkou a pučem v roce 1948 s následky, které neblaze postihly celý český národ.

„Daly by se shromáždit asi validní právní důvody, proč by KSČM rozpuštěna být mohla, ale zdá se, že k tomu není dostatek jakési obecné politické síly.“
Václav Havel

ODTUD A ODJINUD

♠ Na internetu jsem se dočetl, že Milan Kundera se dožil 85 let. Osm let uplynulo od domácího vydání románu *Nesnesitelná lehkost bytí* (v Torontu u Škvoreckých vyšel neautorizovaný překlad z franštiny v roce 1984), vedle Švejka je to asi nejslavnější česká kniha vůbec.

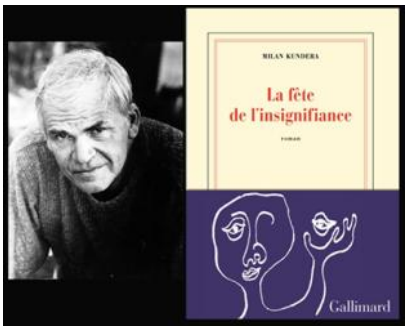

Český čtenář nemá ale dosud běžně k dispozici většinu Kunderových literárních prací, pokud si je nepřečte francouzsky, italsky nebo anglicky. Po svém odchodu do pařížského exilu se Kundera stále více oddaluje od českého prostředí. Za totality byl na indexu, rok 1989 přirozeně přinesl změnu, obdržel cenu Jaroslava Seiferta a od Václava Havla medaili Za zásluhy. Proč Kundera republiku a zvláště ani rodné Brno dosud nenavštívil, ví snad jediný on sám.
V roce 2008 pražský tisk přinesl zprávu, že Kundera jako student měl v roce 1950 údajně odhalit v Praze se skrývajícího kurýra západní zpravodajské služby. Přesto má Kundera stálé místo na světovém literárním Olympu. V italštině a francouzštině vyšel nový Kunderův román *Slavnost bezvýznamnosti* (La Fête de l'insignifiance), pařížský deník Figaro píše, že jde o spisovatelův velkolepý návrat. Kundera se v tomto románu domnívá, že se bezvýznamnost nemá odsuzovat, protože stále člověka provází a je tak potvrzení jeho existence. A jako vždy zlatou nití v jeho románech se vine nikoliv bezvýznamná slavnost erotické touhy a sexu.

♠ Bývalá členka KSČ, současná ministryně pro spravedlnost Helena Válková v březnu prohlásila, že „nic strašného“ se nestalo Čechům, tedy i 80 tisícům domácích Židů, během nacistické okupace. Popírat zločiny komunismu je stejně trestné jako popírání zločinů nacismu. Brněnská poslankyně za komunistickou stranu Marta Semelová zase prohlásila: „Za politického vězně se považují i lidé, kteří jimi nebyli. Měli za sebou jen obyčejnou kriminální činnost. Někdo mohl být vězněn z politických důvodů, ale není jich tolik, o kolika se mluví“. Dále: „spolupracovník STB pro mne není známka, že to byl neslušný člověk“.
O procesu s Miladou Horákovou: „Bylo to v té době, bylo to nešťastné, nicméně Milada Horáková se navíc přiznala ke všemu ze své činnosti.“ O okupaci vojsky Varšavské smlouvy v r. 1968: „Já bych to v žádném případě nenazvala okupací. Nazvala bych to internacionální pomocí“. Nedávno zemřelý Vasil Bilak, který se obrátil na Brežněva s žádostí, aby Sovětský svaz potlačil Dubčekovo reformní hnutí, je pro ni „pozitivní postavou“.

♠ V Melbourne můžeme poslouchat české vysílání SBS každý čtvrtek od pěti do šesti odpoledne. To je pro mne velmi nešťastně nevhodný časový termín. Přesto jsem nedávno v tomto programu slyšel dva politické komentáře přenášené z Prahy. Jeden o korupci, její chapadla dosahují až do poslanecké sněmovny i senátu a do úřadů městských zastupitelstev nevyjímaje hlavní město. O týden později jsem slyšel zajímavý komentář o novinářské etice, že v domácích veřejných sdělovacích prostředcích již údajně nedochází k cenzurním zásahům, významové manipulaci nebo změnám textu bez souhlasu autora. Do jednoho programu SBS byl zařazen pořad u příležitosti úmrtí filmové režisérky Věry Chytilové. Nekrolog vysílaný ze Sydney úplně vynechal informaci o vztahu Chytilové k Austrálii. Její bratr emigroval po srpnu 1968 do Sydney a stále udržovali vzájemný korespondenční kontakt, byli si velmi blízcí. Chytilová přihlásila svůj film *Hra o jablko* do Sydney na filmový festival, podle jejích vlastních slov proto, aby byla do Austrálie pozvána k převzetí ocenění, čemu by stěží mohl totalitní režim v ČSSR zabránit. Přijela i s dcerou hlavně proto, aby se mohla setkat se svým bratrem. A také s hlavní postavou tohoto filmu, s herečkou Dášou Bláhovou, exulantkou žijící tehdy v Sydney. **Napsal jsem o těchto podle mého názoru zajímavých a snad i důležitých okolnostech do českého vysílání SBS, redaktor se nenamáhal ani potvrdit příjem. Stala se tato nectnost pravidlem českého milieu a novodobých českých mravů?**

♠ **Zvláštní zmocněnec pro krajanské záležitosti z Ministerstva zahraničních věcí rozesílal pozvánky na Mezinárodní krajanský festival a Konferenci zahraničních Čechů, obojí v Praze v druhé polovině září 2014. Tato konference nese název „Krajané a čeština“. Zmocněnci jsem elektronicky poslal dopis a tři přílohy přispívající k problematice mateřského jazyka zejména těch, kteří žijí i půlstoletí mimo vlast a tak mimo zdroj živého jazyka. Nedostal jsem z Ministerstva zahraničních věcí ani potvrzení příjmu, ani odpověď. Mezinárodní koordinační výbor zahraničních Čechů mne prostřednictvím Českého rozhlasu v Praze na konferenci „Krajané a čeština“ upozornil také. Reagoval jsem na pozvání a přiložil dvě přílohy, opět bez potvrzení příjmu a odpovědi. Žádám po těchto adresátech příliš mnoho?** A když jsme u naší mateřštiny, pražské nakladatelství Academia vydalo nedávno *Příručku českého jazyka,* Kč 316, poštovné a balné Kč 700, celkem přes tisíc korun! V republice si o nás asi myslí „proč by ne, vždyť na to nepopiratelně mají“.

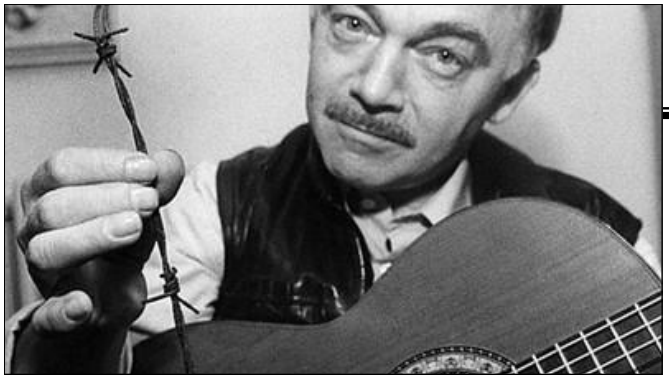

♠ V polovině dubna jsem si vzpomněl na Karla Kryla, československého písničkáře, představitele protikomunistického protestsongu v letech 1963-1989. Psal si svoje texty sám, melodie, písně i básně. Bylo by mu 70 let, narodil se v Kroměříži, zemřel v Mnichově. Písnička Bratříčku zavírej vrátka vznikla v noci 22. srpna 1969 jako reakce na vpád vojsk Varšavské smlouvy a stala se jakousi hymnou mladých českých exulantů. Snad si ještě někdo se mnou vzpomene na jeho několikadenní pobyt v Melbourne. Přijel do Austrálie s kytarou v ruce, hrál pro nás ve vyprodaném sále, Bratříčka s ním zpívali všichni. Byl to večer, na který nemohu zapomenout. Pokud vím, písnička se držela dlouho na české hitparádě v době okupace, celý pořad byl pak zakázán, některé jeho písničky se dostaly do všeobecného povědomí. Kryl se vrátil do republiky již koncem listopadu 1989, nikdy si v německém exilu nezměnil státní občanství, přes hranice se dostal pomocí svého přítele, benediktýnského opata Anastáze Opaska, který mu přes bavorskou vládu sehnal tzv. humanitární vízum. Kryl po návratové euforii již na začátku roku 1990 napsal kritickou píseň Sametové jaro, vrátil se do Mnichova silně znepokojen politickým směřováním republiky a za nedlouho mu „puklo srdce“.

♠ Výzkumu na ostrově Jamese Rosse v oblasti Antarktidy se od roku 1980 věnují vědečtí pracovníci brněnské Masarykovy univerzity, vybudovali tam polární stanici pojmenovanou po brněnském augustiniánu Johannu Gregoru Mendelovi, průkopníku teorie dědičnosti. Šestnáctičlenný tým odjel z Brna do Antarktidy i letos s úkolem prohloubit glaciální studia a popsat vliv globálního oteplování na mikroorganismy a fysiologii rostlin podléhajících klimatickým změnám. S tím také souvisí sledování meteorologické banky.

♠ Kosovský Albánec Sami Sadiki, který žije 12 let v Norsku, našel v Oslu ležícího muže s poraněním na těle, s obličejem zabořeným do sněhu a vydávajícího nesrozumitelné zvuky. Jinak na otázky neodpovídal. S pomocí řidiče taxíku přivolal sanitku, která polozmrzlého muže odvezla do nemocnice, oba zachránci byli následujícího dne předvoláni na policii k popisu události. Zachráněný muž, asi 36letý, trpěl ztrátou paměti, i když útržkovitě odpovídal na dotazy v pěti jazycích, nevěděl odkud je. Prohlásil, že se jmenuje John Smith, byl přepaden, okraden, podroben mučení a snad i sexuálnímu zneužití, zdrogován, na zápěstí měl stopy po spoutání. A že pracoval jako ekonom na počítačích a byl konzultantem policie. Analýza genů prokázala, že je Čech. Jeho fotografii uveřejnily české noviny, přihlásili se rodiče. Měl s nimi tříhodinový telefonický rozhovor, jeho čeština se “vynořila“, odmítl ale vrátit se do republiky,“aby mu opět neublížili jeho nepřítelé“. Český ministr vnitra ho vybídl, aby se vrátil, že mu bude poskytnuta bezpečnostní ochrana.

IP

Vážení přátelé, kamarádi - Před rokem za mnou byli z Prahy představitelé "Paměti Národa" a udělali se mnou delší rozhovor. Pak mi bylo řečeno, že se vše musí také překontrolovat, zdali se to zakládá na pravdě. Nyní bylo vyprávění o mém divokém a krutém životě zveřejněno. Jsem jedním z mála trampů, co získalo tuhle poctu. Jsem zapsán na čestném místě v Paměti našeho národa a jsem na to patřičně hrdý. Vše o mém pohnutém životě, o pronásledování STB, vyhazování z práce, urážkách a ponižování se můžete dočíst na webu. Tímto děkuji všem, co v těch těžkých dobách při mně stáli a pomáhali mi, když mi bylo nejhůře. Frank

Ladislav - Frank Nykl (1944) - Životopis

S klukama jsme plánovali útěk na západ, ale nešlo o politiku, byla v tom jen romantika a dobrodružství...

Ladislav Nykl se narodil 3. července roku 1944 v Praze. Jeho dětství bylo silně ovlivněno tím, že byl nemanželským dítětem. Vyučil se zedníkem, jeho velkou zálibou byla jazzová hudba a tramping. V sedmnácti letech se stal členem skupiny Psanců, kteří trávili volné víkendy toulkami po krajině. Při jedné z toulek se zrodil i klukovský plán, který rozhodl o budoucnosti většiny z mladých kluků. Začali snít o tom, jaké by to bylo utéct na západ, a plánovat, jak by se dalo utéct. Ač k reálnému pokusu o útěk vůbec nedošlo, přesto byla skupina označena za odstrašující příklad a byla obviněna z členství v organizované skupině s úmyslem rozvracet socialistické soužití. Všichni dostali podmínku.

Ladislav Nykl však podmínku nedodržel a již o několik měsíců později byl opět zatčen. Za toto porušení podmínky a opětovné příživnictví dostal dva roky a deset měsíců nepodmíněného trestu. Svůj trest si odseděl v táborech v Sýrovici u Podbořan, ve Vykmanově a posledních několik měsíců strávil v Plzni ve věznici na Borech. Propuštěn byl během amnestie v roce 1962. Pan Nykl se dlouhodobě amatérsky zabývá historií západních Čech a historií období, která sám zažil.

Paměť národa je rozsáhlá sbírka vzpomínek pamětníků, mezinárodní projekt, na jehož vytváření se podílejí jednotlivci i instituce z České republiky i ze zahraničí. Jejím cílem je přehlednou a srozumitelnou formou zpřístupnit badatelům i široké veřejnosti individuální svědectví pamětníků významných dějinných událostí 20. století.

VÁLEČNÁ MAPA GENERÁLA PATTONA

Frank Nykl

Je logické, že Americká armáda na svém vítězném tažení Evropou ke konci roku 1945 potřebovala mapy. Protože se armáda většinou dostala na území, kde ještě nikdy nebyla a které ani neznala, musely se mapy ukořistit. Už předem se vědělo, kudy asi budou dál pochodovat a tak si museli předem naplánovat trasy. Když 11. dubna 1945 dobyli Lipsko, podařilo se jim ukořistit velké množství německých i protektorátních map, které se zde ve velkém nákladu tiskly. Na některé z nich si po poradě se sovětskými armádními zástupci generál Eisenhower narýsoval čáru, která znamenala demarkační linii mezi americkými a sovětskými vojsky na našem území. Mapy byly pak rozdány důstojníkům ve štábech pěti divizí V. sboru ze Západu a dvěma divizím XII. sboru, které operovaly na jižním směru našich hranic, vše pod velením generál poručíka George S. Pattona.

Linie je na mapě zvýrazněna přesně a rovně, i když tomu pak ve skutečnosti nebylo a ani být nemohlo. US Army, která jako první překročila naše západní hranice, musela v nastalé situaci často v bitvě s německými vojáky demarkační pomyslnou čáru přestupovat. Armáda se prostě vydala na cestu po silnici nebo cestě a před sebou měla v několika džípech průzkumný oddíl. Když se dostal do palby, zastavil a radiem přivolal posily nebo pár tanků. Vojáci rozvinuli rojnici, tanky spustily palbu a Němci buď padli, nebo se rozutekli a jelo se dál. Několikrát američtí vojáci osvobodili nějaké menší město nebo vesnici, a když tam za pár dní pak přišli sovětští vojáci, že už je to za linií, Američané se stáhli. Tehdy se to nebralo nijak vážně, Rusové a Američané byli ještě spojenci a ne nepřátelé, dokázali se domluvit.

A jsme zpátky u této mapy, na kterou se díváte. Je to mapa, určená pro generála Pattona, podle které generál osvobozoval naše města a vesnice, a na které měl vyznačeno, kam až může a dál nesmí. Nikdy se nesmířil s tím, že dál nemohl, až se několikrát „otřel“ o své nadřízené, včetně vrchního velitele, generála Eisenhowera, že svou měkkostí a ústupností znemožnili americkým vojskům dobýt Berlín, nebo alespoň osvobodit Prahu. Neobsazení Prahy západními spojenci se stalo jedním z velkých strategických pochybení. Ten, kdo by Prahu obsadil, by měl větší vliv na poválečný osud Československa. Což víme dodnes! Generál Patton vyslal k osvobození Československa dva sbory. V. sbor - gen. Huebner a XII sbor – gen. Irwin. Největší podíl měl V. sbor, celkem 165 000 mužů (5 divizí). Rozdělení bojových pásem: 1. pěší divize – gen. Robertson (na levém křídle po čáru zhruba) - Mariánské Lázně, Toužim, s hlavním směrem Cheb, Falknov (Sokolov), Karlovy Vary.

Na ni navazovala 97. pěší divize po čáru: Rozvadov, Kladruby, Nýřany a Touškov. Na pravém křídle sboru postupovala 2. pěší divize (indiánská) směrem: Domažlice, Klatovy a Plzeň. Společně s 1. divizí byla 9. pancéřová a s 2. divizí 16. pancéřová. 18. 4. 1945 překračují první americké průzkumné jednotky 90. pěší divize naše hranice u Hazlova u Aše. Podobné osy na západě Čech sledovaly i další divize.

Nesmíme zapomenout, že při válečném vstupu do naší republiky bojovali i naši vojáci! Když měla 1. československá samostatná obrněná brigáda ve Velké Británii za sebou mnohonásobná vítězství u jihofrancouzského Dunkerque, po dlouho trvajících bojích obdržela zprávu, že jednotky slavného amerického generála Pattona v brzké době překročí hranice někdejší ČSR, a chtěla se toho také zúčastnit. Uvolnění brigády z Francie bylo nemyslitelné jednak z časových důvodů, jednak proto, aby vítězné vavříny z Dunkerque nesklidil za Čechoslováky někdo jiný.

Touha vstoupit do osvobozené vlasti však nemohla být pominuta a tak 23. dubna vyjel k Pattonovi alespoň tzv. kombinovaný československý oddíl v síle sto čtyřiceti mužů (celkový stav brigády – 4259 vojáků), vedený pplk. Aloisem Sítkem, rodákem z Fryštátu (zemřel v britském exilu). Ještě téhož dne nastoupil Sítkův oddíl cestu z britské zóny k americké 3. armádě generála G. S. Pattona. Přes Namur a Bastogne se dostal na území třetí říše. V úterý 1. května 1945 byl v 08.45 hod. konečně sestaven konvoj oddílu k překročení československých hranic. V jeho čele měly jet džípy škpt. Pujmana a pplk. Sítka. Následoval je jeden universal carrier, za kterým jely tahače s protiletadlovými kanóny, šest třítunových nákladáků, 4 halftracky, trojice 15cwt nákladních aut, zbývající dva carriery, třetí džíp, ambulance a vše uzavíralo několik cestou v Německu zrekvírovaných vozů.

Supported by tank destroyers, soldiers of the 358th Infantry Regiment / 90th Infantry Division advance into Czechoslovakia near the town of Asch on 18 April 1945. -- Source: National Archives.

Mnozí z vojáků se do Československa vrátili po dlouhých šesti a někdy i více letech. Tehdy této jednotce asi sto čtyřiceti vojáků velel plk. Alois Sítek. Jeho zástupcem byl Stanislav Kraus, který určil, kde se nachází československá hranice, a na tom místě vojáci kombinovaného oddílu vztyčili československou vlajku.

18. dubna se čs. vojáci u Dunkerque dozvěděli skvělou zprávu: jednotky americké 3. armády překročily hranice předmnichovského Československa u Aše! Už o dva dny později velitel brigády zřídil kombinovaný oddíl, určený k postupu do vlasti s Američany. Tvořila ho protiletadlová baterie, motočeta a průzkumné moto-družstvo. Velením oddílu byl pověřen podplukovník Alois Sítek a jeho zástupcem se stal štábní kapitán Jiří Pujman.

Poté oddíl pokračoval do Chebu. Podle Sommrovy vzpomínky byli místní Němci překvapeni, když poznali, že přijeli českoslovenští vojáci: "Říkali si mezi sebou: Tschechische Legionäre!" Velení kombinovaného oddílu se usídlilo v hotelu Metropol a jako první zástupce československé vlády se snažilo převzít na svá bedra co nejvíce správních funkcí. Přítomnost československých vojáků v Chebu byla hořkou pilulkou pro sudeťácké fanatiky, kteří byli šokováni přítomností "českých legionářů" v britských uniformách, kteří ani na okamžik nezaháleli. Odpoledne 4. května byl například velitelem protiletadlové baterie zatčen chebský policista Dressner a předán americkému velitelství. Tento brutální nacista byl usvědčen, že v Chebu mučil a zabíjel vězně.

Před začátkem 2. světové války se zfanatizovaní němečtí obyvatelé Sudet houfně přihlašovali ke své Německé říši a zavrhli československé občanství. Tím si ale na sebe upletli bič, protože zanedlouho museli do Německé armády. Hodně jich bojovalo na Východní frontě a jen někteří, hlavně židovského původu utekli do Anglie. Tam sice vstoupili do Československé armády, ale protože to byli z velké části komunisté, byli s nimi potíže. Jak řekl jeden z letců: „Je zde hodně Židů a říkají, že jsou Češi, ale mluví více německy než česky.“ Aktivně se zúčastnili vzpoury proti „anglo-americkému imperialismu“ v táboře Cholmondeley. Podlehli stalinské propagandě a odmítli bojovat proti svým německým bratrům, dělníkům. Stalin si tehdy podával ruku s Hitlerem a domluvili se, že si rozdělí Polsko. Proto byli němečtí fašisté bratři sovětských komunistů! Mezi 539 vzbouřenci bylo plných 340 osob židovského vyznání. Mezi nimi bylo i 120 bývalých interbrigadistů ze španělské občanské války, tzv. španěláci, z nichž mnozí byli členy komunistické strany. Dále 115 převážně sudetských Židů. To bylo ještě před vpádem Hitlerových vojsk do SSSR a tak se po vpádu někteří vrátili. Další zůstali v anglických jednotkách. Už jim ale nikdo nevěřil. Českým Němcům, kteří ve jménu sovětského vůdce odmítají bojovat proti Hitlerovi, který jim obsadil jejich domovy, a dávají to za vinu Angličanům, kteří je přijali jako své bratry, se nedá věřit.

Konec války byl v Sudetech ve jménu Americké armády. Do Chodova vstoupily průzkumné hlídky 97. pěší divize dne 1. 5. 1945 ve 12 hodin. Ta se pak přesunula a jejich místo převzala 7. 5. první pěší divize. Demarkační čára musela končit na pokraji Karlových Varů, linie vedla podél železniční trati mezi dnešní Mírovou a Chodovem. Dál podle rusko-amerických dohod US Army nesměla. 1. pěší divize a 9. obrněná byla posádkou v Chebu, Kynšperku, Lokti, v Královském Poříčí na Zámečku a na hranicích demarkační linie v Chodově, téměř až do konce roku 1945. Americký důstojník v džípu na cestě do Sokolova v plné jízdě řekl nahlas: „Sedmého května vstupujeme do předměstí Falknova. Vítá nás hrobové mlčení.“ Z nepochopení takového jevu se jeden z amerických důstojníků zeptal svého kolegy, Čecha, jak je možné, že je nikdo nevítá a všichni mluví jen německy? Vždyť jsou přece už v Československu! Ten mu na to odpověděl, že v roce 1938 byla podepsána Mnichovská dohoda a na jejím základě, byli odsud vystěhováni všichni Češi a jejich němečtí sousedi si vzali jejich majetek.

Po odchodu US Army ke konci roku 1945 se začalo s plánovaným vystěhováním německých obyvatel. 20. listopadu 1945 byl přijat plán na odsun 6 650 000 Němců z území Polska, Československé republiky, Maďarska a Rakouska do jednotlivých okupačních pásem Německa. Z Československé republiky mělo být odsunuto celkem 2,5 milionu tzv. sudetských Němců, z toho 1,75 milionu do amerického pásma a 750 tisíc do sovětského pásma Německa. Což se rovnalo naprostému vylidnění a likvidaci velkého množství městeček a vesnic. Odstraňovány byly i staré názvy, které s nacismem neměly nic společného. Například v Plzni byl přejmenován Saský most na Rooseveltův nebo Říšské předměstí bylo přejmenováno na Jižní, přestože tento název neslo již v době monarchie a s německým nemělo nic společného. Přejmenování se nevyhnulo ani názvům měst. Přejmenována byla například města Kyšperk (Letohrad), Německý Brod (Havlíčkův Brod), Falknov (Sokolov) nebo Frývaldov (Jeseník). Jen z Doupovska beze stopy zmizelo z povrchu 71 obcí, osad, horských samot a dvorců s celou sítí kamenitých a štěrkových silnic a horských cest, které jsou dnes v terénu leckde patrny pouze podle pozůstatků charakteristických jasanových stromořadí.

Nastaly i problémy s novými jmény, aby zapadaly do rázu krajiny. Třeba taková Vřesová: Původní obec Vřesová dnes už neexistuje a místo ní je o kus dál postaveno pět panelových domů. Starobylá obec byla rozložena u silnice z Chodova do Jindřichovic. Byla asi 5 km severně od Chodova na Mezihorském potoce a byla obklopena 14 rybníky o ploše 314 ha, z nichž největší se jmenovaly Černý a Velký. Obec sestávala zhruba ze dvou částí. Ta první se jmenovala Ves a východní část se jmenovala Pastvina. Rozloha obce byla asi 1,5 km. Její německý název Doglasgrün vznikl od zkomoleného pojmenování Doklova, Dockelova rovina – palouk. První písemná zmínka o obci je z roku 1492. K obci také patřila samota Žehrov (Zehrerberg).
Protože německý název po válce a odsunu Němců musel být změněn, místní MNV navrhovalo jméno Dohnalov. Tento název, ačkoliv je to zkomolenina původního názvu, měl asi vystihnout snahu obyvatel dohnat nedostatky zastrčené horalské vísky a přiblížit se poměrům ve vnitrozemí. Název byl z filologického i věcného hlediska nepřijatelný a proto se neudržel. Potom obec navrhovala názvy odvozené od části jména „ grün„ (zelený), jako Louka, Louky s tím, že ves leží na svahu hor a jsou tam pastviny, vřesoviště a rybníky. Tady usoudili, že by se spíš hodil název Vřesová, Rybničná nebo Podhorská. Z těch pak bylo vybráno jméno Vřesová, které vydrželo dodnes.
A co ti, co našemu československému kombinovanému oddílu veleli? Jak byli oni a jeho hrdinští vojáci odměněni? Pplk. Alois Sítek získal za statečnost v boji anglický Řád za vynikající službu (The Distinguished Service Order, D.S.O.) Z výtvarného i uměleckého hlediska náleží k velmi krásným řádovým dekoracím dva proslulé kříže, které jsou dodnes udělovány za mimořádnou statečnost a velení v poli výhradně důstojníkům. Po roce 1948 byl Sítek z armády vyhozen. Jednotka kombinovaného oddílu 1. května překročila československou hranici v oblasti Pomezí a vstoupila do Chebu. Potom, kdy se dozvěděli o příjezdu Američanů do Plzně, se jednotka vydala zpět přes Německo do Plzně, kam dorazila 7. května 1945 večer. Přes usilovné vyjednávání o povolení překročit demarkační čáru nebylo dosaženo úspěchu. Nepomohl ani argument, že jednotka není organickou součástí 3. US Army. Po přenocování v autech se kombinovaný oddíl přesunul do obce Kyšice (9 km východně od Plzně). Do Prahy také nesměl, už tam jeli Rusové. Kombinovaný oddíl se dostal do Prahy až 11. května 1945, kdy vojáci projeli Prahou, avšak bohužel jako dost nevítaní hosté. Přenocovali na hřišti Lev Košíře a na rozkaz (vydaný generálem Svobodou podle slov pplk. Aloise Sístka doslova (cituji Václava Straku): „Marš nazpátek k Američanům, nejdříve bude přehlídka východního sboru“.
Tak se vrátili zpět do americké zóny. Přijeli pak 12. května 1945 do Horní Břízy, kde o ně bylo opět velmi skvěle postaráno.
Po roce 1945 začalo pronásledování zahraničních (amerických a anglických vojáků) a tak mnozí uprchli Na Západ. Hugo Hrbáček, letec, 310. čs. stíhací peruť, plukovník letectva, v roce 1948 emigroval letadlem do Británie (společně s gen. Liškou). Pplk. Alois Sítek emigroval roku 1949 také do Británie, kde zemřel v roce 1993.

Čechům je politika ukradená. Jako v době normalizace

V některých evropských státech vyhráli v eurovolbách kritici unie. I v Česku bodovali euroskeptičtí Svobodní. Přesto podle politologa Milana Znoje připomíná český "boj proti EU" spíš návrat k mentalitě z dob normalizace, kdy prostě lidem bylo všechno lhostejné:-

Ve Francii a Británii mluví o politickém zemětřesení, když tam zvítězily v evropských volbách euroskeptické, antiimigrantské a nacionalistické strany, zatímco u nás je to spíše klidná hladina, neboť euroskeptické strany zde politické vody příliš nezčeřily, nepočítáme-li jednu vlašťovku Svobodných. Janě Volfové nepomohla ani burka, kterou si natáhla na hlavu, a Tomio Okamura prošustroval svůj politický kapitál způsobem takřka komickým.
Vymkli jsme se z nacionalistického trendu, který je na pochodu jinde v Evropě? Stali se snad Češi najednou eurooptimisty? Někteří v této souvislosti mluví o pozitivu evropských voleb, vyjádřil se tak i pan prezident. Že by česká politika přešla od Klause k Zemanovi? Anebo by zapůsobil obrat k EU, který udělala vláda ČSSD, ANO a lidovců, když se přihlásila k evropskému fiskálnímu paktu? Anebo se snad česká pravice konečně dočkala své proevropské reprezentace v podání zábavné dvojice Kalousek - Schwarzenberg?
Bohužel nic z toho nepadá příliš na váhu. Zvážíme-li tyto české proevropské posuny absolutními počty občanů, kteří se na nich ve volbách podepsali, s hrůzou zjistíme, že se pohybujeme v minusových číslech. Všude zaznamenáváme úbytek hlasů. Osmnáctiprocentní účast v evropských volbách devalvuje každý případný pozitivní náznak.
Českem se tedy šíří lhostejnost k EU, což je jen jedna z hloupějších verzí euroskepticismu. Je to totiž euroskepticismus občanské pasivity. Nijak na něm nevydělává euroskepticismus aktivní či bojovný, jakým by se rádi nechali nést ODS, Svobodní či Klausovci všeho druhu.
Náš eurospekticismus je naopak politicky impotentní a nejhorší je, že je součástí širší občanské distance od politických elit vůbec, ať evropských, tak domácích. Do střední Evropy, zejména do Česka a Slovenska se tak vrací občanská mentalita,

jakou známe z časů normalizace. Politika domácí, natož ta evropská, je občanům stále více ukradená. Odcizení politických elit od občanů tak nabývá hrozivých obrysů. A co západní Evropa? Vidíme však, že tam rovněž slábnou klasické a zavedené politické strany a ještě se prosazují strany nového typu s nacionalistickým a šovinistickým programem. Česká reakce na tyto demokratické hrozby je distance a nezájem, jako by se nás tyto politické změny netýkaly.
Jenomže bez demokratické sjednocené Evropy není demokratického Česka, to se potvrdilo v dějinách opakovaně. Také z českého hlediska je totiž čeho se bát. Vítězství Národní fronty ve Francii přitom ukazuje, že zhoubnou chorobou nacionalismu a šovinismu je již nakaženo samo jádro EU, kterým je osa Paříž-Berlín. Pokud posledním mohykánem demokratické Evropy bude demokratické Německo, bude to ironie dějin. *(iDnes)*

Milena Štráfeldová - Guláš pro Masaryka

Guláš pro Masaryka je zčásti fiktivní rodinnou kronikou vyhlášené hostinské z jihomoravských Židlochovic, která skutečně vařila guláš pro prezidenta T. G. Masaryka. Kuchařka Poldinka je ale jen jednou z těch obyčejných ženských, které dokážou své blízké pokaždé chránit tím nejprostším způsobem – i uprostřed nejhorší válečné bídy, za epidemií a požárů postaví na stůl mísu s gulášem. A na pozadí této kroniky „bouří“ velké dějiny, probíhá národní obrození se svými spory, obě války, Osvětim.

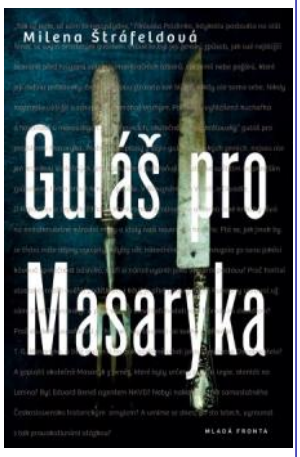

V Blouzněních o Vlasti, o Divadle, o Republice a Lepších Zítřcích, které román prolínají, se autorka také kriticky dívá na nedotknutelné národní mýty a idoly naší novodobé historie. Ptá se, jak jinak by se třeba naše dějiny vyvíjely, kdyby věc národního obrození nevzala za svou jakási kávová společnost básníků, kteří si národ vysnili jako literární postavu? Proč horliví vlastenci raději uvěřili padělkům, i když je před podvrženými rukopisy varoval už sám Josef Dobrovský? A proč se celá desetiletí hádali nad Národním divadlem? Proč studenti uspořádali za hilsneriády štvanici na svého profesora T. G. Masaryka a titíž studenti ho pak nadšeně vítali jako presidenta osvoboditele? A zaplatil skutečně Masaryk z peněz, které byly určeny pro čs. legie, atentát na Lenina? Byl Edvard Beneš agentem NKVD? Nebyl nakonec vznik samostatného Československa historickým omylem? A umíme se dnes, po sto letech, vyrovnat s tak provokativními otázkou?

AŤ ŽIJE ČEŠTINA

Vladimír Vondráček

Čeština jako jazyk slovanský je dle názoru většiny cizinců jeden z nejtěžších a škodolibě by se dalo utrousit, že alespoň tak si může malý národ vyrovnat své účty s národy velkými. Pro všechny Čechy, Moravany, Slezany, Češky, Moravanky, Slezanky a také Češata, Moravaňata a Slezata je navíc jazykem mateřským a doufejme, že i často otcovským. A kromě právě jmenovaných prý česky mluví i dalších téměř jeden a půl milionů lidí ve světě! Dále jsem se dočetl, že čeština má dvakrát více výrazů než angličtina, asi pětkrát víc než němčina a dokonce desetkrát víc než francouzština! Jak jsem četl, tak prodávám…
Jako snad každý jazyk má i čeština řadu hlásek, které dělí na souhlásky a samohlásky. Těch druhých hlásek je šest a připíšeme-li nad ně čárku, pak celkem dvanáct, a nalezneme je dokonce hezky popořadě ve slově d v **a** c **e** t **i** k **o** r **u** n **y.**
Souhlásek pak máme tolik, že je musíme dokonce rozdělovat na měkké (z nichž ty s háčkem málokterý cizinec vysloví), tvrdé a obojetné, které mnohé z nás tak trápily při školních diktátech. Jistě si vzpomenete na známé befelemepeseveze a také na chytáky a lahůdky typu – „zavilí šakali vyli u vily na psy, kteří štěkali na výry a vířili pitomý pyl až k nevíře!“
Hlásky pak čeština dovede obdivuhodně i chvályhodně sdružovat do různě dlouhých slabik a slov. Oficiálně máme jen asi osm slov jednopísmenných, a jsou to spojky a předložky. Čtyři z nich jsou samohlásková – a, i, o, u, - a čtyři souhlásková – k, s, v, z.
Je ale také nezbytně nutné uvést naše pravděpodobně nejdelší slovo, které zabere půl řádku - „nejzdevětadevadesáteronásobitelnějšími“. Má prosím 17 slabik a 38 písmen! Nejen že dá velkou práci to spočítat, ale i vyslovit to slovo lze jen s velkými obtížemi a také ho určitě nikdy v reálu neuslyšíme. Hezounké je také slůvko zcvrnkl – dvě slabiky a sedm souhlásek bez jediné samohlásky! Cizinci by si na něm určitě vylámali jazyk. Existuje ovšem dokonce celé souvětí, které je sestaveno pouze ze souhlásek – „Smrž zvlhl z mlh, pln skvrn zmrzl!“ Ovšem některá jména v Africe a v Indii také stojí za to!

Mezi nesporné rarity našeho jazyka určitě patří celá řada slov, která můžeme číst jak zepředu, tak zezadu! Takže tedy na příklad – Anna, bob, blb, cuc, děd, gag, klk, oko, pop, sos, ale i mnohem delší slova – kajak, lapal, madam, pochop, radar. Pravda – pár jich je cizích. Vrcholem v této raritě pak jsou známé oboustranné věty – „kobyla má malý bok“, „Sabina hrává na varhany bas“, „fešná paní volá – má málo vína pan šéf?“, „do chladu si masa mísu dal Chod.“ Když pomineme mezery mezi slovy a drobné pravopisné nuance, pak lze tyto věty číst z obou stran a mají stejný význam. Tomuto efektu se říká palindrom a objevil jsem jeden ještě čistší a navíc se sympatickým námětem – „jelenovi pivo nelej“.
Bohužel náš rodný jazyk má i své nešvary, mezi něž patří i nesmírná nesystematičnost a genderová nevyváženost. Začíná hned tím, že pro něj používáme jediný termín – mateřština, a zcela byla zavržena nabízející se otečtina! No – a pak že feministky se hlásí ke slovu až dnes! Přitom se zcela paradoxně podobný termín – otčina - někdy užívá pro naši matku vlast! Ale asi to bude tím, že pouze matka je jistá, otec pak často nejistý... Zůstanu-li ještě jako amatérský jazykochvalec na chvíli v rodině, pak je jistě zajímavé, že ti šťastnější z nás sice mohou po dědovi něco zdědit a nemohou nic po babičce zbabit!
Obraťme nyní na chvíli svou pozornost k zajímavým významům a aplikacím některých českých slov, úsloví a sousloví. Tak třeba hned toto poslední slovo a jemu podobná, jako sousoší, souhvězdí a další, znamenají určitou množinu či skupinu slov, soch anebo hvězd. Naskýtá se pak známá mužská poťouchlost, tedy že množina žen znamená soužení a je třeba dodat, že samozřejmě neexistuje soumuží! Dále – družstvo mužů je jak známo mužstvo, ale bohužel málokdo použije termínu ženstvo u sportovního družstva žen. Podobně je zajímavé, že muž se ožení, ale žena se recipročně neomuží, nýbrž se vdá. Tím se jedna, ta lepší polovina lidstva dostane pod čepec a ta druhá, horší - do chomoutu. Korektní pánsko-dámské vztahy pak také narušují některá ustálená rčení. Tak třeba máme panství a nikoliv dámství, máme panování a ne dámování, a dokonce prý jsme pouze pány tvorstva a na dámy tvorstva se bohužel zapomíná!
Zanechme ale jazykového rádoby filozofování a podívejme se na několik dalších milých „paradoxů“ naší milé češtiny. Je jistě zajímavé, že máme svědka očitého ale nikoliv ušitého, že něco je očividné a nic není ušislyšné. Ach - opět ta nesystematičnost…
A patří sem jistě i jakési „koktání“ – „Ulili-li liliputáni oheň včas, hasiči byli zbyteční“ anebo – „Nebudou se štítiti títi ti ti tiší indiáni svůj tomahawk do tvé lebky?“
A nakonec jsem si nechal několik snad i originálních lahůdek ve formě tak zvaných absolutních rýmů, i když pochopitelně některé trošínku kulhají.

Nevíme jistě, zda lze, či nelze-li, laskat svou lásku, leze-li do zelí?
Když se krásné dívky myjí, pak se těžko sprchy míjí!
Sotvaže se zbavil rýmy, složil dva-tři skvostné rýmy.
Radí-li ti někdo: „Ožeň se!“ Raději hned po něm ožeň se!
Honíme se stále za snem a pak jenom tiše žasnem.
Chceš-li dočkati se klidu, pak musíš promluvit k lidu.
Nevěřím už masám, proto jásám aspoň já sám!
Nemáme-li slušný stát, to pak není o co stát.
Radostí nemohu plát, protože mám malý plat.
Dobrá zpráva přišla zprava, že prý sleva přijde zleva!

My, šťastné a bohaté to děti bilingvní

Zina Pacák

Není nic úžasnějšího, než když člověk umí lehce a přirozeně přepnout z jednoho jazyka do druhého. A světe div se, mnohdy i do třetího. V mluvení, tedy v komunikaci, nejen ve čtení, ale i v psaní. Slovem lingvisty, v prvním případě se jedná o bilingvismus neboli dvojjazyčnost. To znamená dokonalé užívání dvou jazyků, takže cizí jazyk může za určitých okolností nahradit jazyk mateřský. Pakliže jeden ovládá více jazyků, je polyglot. Úžasně úžasné! Jenže druhý si položí otázku: „Jak je to možné?“ a ihned si na ni sám odpoví: „No jo, on/ona je génius a má na jazyky prostě talent.“
Samozřejmě, že jsme všichni géniové a máme na jazyky talent. Jen si to mnohdy neuvědomujeme. Nebo nás rodiče v dětství málo chválili, a tím pádem se naše sebevědomí nachází někde hodně dole. Ale moment, stačí se vrátit do minulosti a upamatovat se na své dětství a mládí, kdy jeden vyrůstal ve vícejazyčném prostředí, aniž si to uvědomoval.
Narodila jsem se na Moravě, konkrétně na Hané. U nás doma se mluvilo obecnou češtinou, což je nespisovná forma českého jazyka používaná obvykle v běžné ústní komunikaci a je vnímána jako přirozený dorozumívací kód. Naopak čeština spisovná, standardní útvar jazyka, určená pro veškerý veřejný styk je vnímána jako nepřirozená. Jednomu se tehdy v dětství děly pěkné věci. Jako malé tříleté dítě mluvíc ve větách, osvojujíc si gramatickou stavbu vět, rozšiřujíc si svou slovní zásobou a tvoříc si verbální paměť, jsem s bratry a rodiči začala jezdit každou neděli na návštěvy do různých míst, kde se mluvilo hanácky, valašsky nebo slezsky. Zpočátku jsem si myslela, že jsme se ocitli v daleké cizině. Usuzovala jsem tak ze dvou faktů. Za prvé jsme jeli autem „dlouho“, a za druhé jsem tamtěm lidem na návštěvě nic, ale opravdu vůbec nic nerozuměla. Víme, že se na Moravě pro běžné dorozumívání používají tři nářečí: hanácké, valašské a slezské. Co nářečí, to pro jednoho „cizí“ řeč. Tato nářečí se od sebe velice liší a člověk toho při první komunikaci moc nerozumí.

Naštěstí jsou malé děti řízeny svou potřebou a přáním: jíst, pít, spát, hrát si, půjčit si hračku, koupit si zmrzlinu apod. V našem případě jsme si my děti tehdy chtěly jít hrát nahoru do dětského pokoje nebo ven na zahradu a bylo jedno, jestli to bylo na návštěvě hanácké, valašské či v italské rodině. Náš dětský mozeček snadno a přirozeně vždy a všude přivykl novým slovům a slovním spojením, neznámým pojmům i názvům. Protože se naše dětské aktivity odehrávaly formou hry a v přirozeném prostředí. Ne na tlesknutí či povel, ne pomocí tlaku a už vůbec ne násilím. Vše bylo založeno na naší přirozené zvědavosti, velké chuti si spontánně hrát a vzájemně komunikovat. Každou návštěvou a každými prázdninami se naše schopnost vyjadřování a vzájemné komunikace zlepšovala, byla snazší, přirozenější, kvalitnější a obsáhlejší. Neboť dětský mozek je ohromně mocný stroj, který je nastaven tak, že „umí“ vnímat i chápat smysl slova i jazyka, který jej obklopuje, a dokonce se jej i naučit. Stručně řečeno, dětský mozek je mimořádně adaptabilní – vědci jej nazývají „plastic“ čili tvárný – a je nastaven na přežití jedince. Bez ohledu na to, jestli má jeden jazykové nadání, ba je-li malé či velké. Vše se odvíjí od momentální spontánní touhy a potřeby – být ostatními respektován, sdílet s nimi radost a nadšení, měřit si své fyzické i mentální síly ve hrách sportovních i společenských. Stimulace stupňovala v raném dětství naši schopnost a dovednost se vyjadřovat a rozumět „jinému“ jazyku.

Čas se posunul a jeden jako šestiletý každé ráno kráčel s aktovkou na zádech do školních lavic naučit se číst a psát, jinými slovy se stát gramotným jedincem. Protože ovládat jakýkoli jazyk jen ve formě mluvené prostě nestačí. O dva roky později nám školní povinnost přidala jazyk druhý, pro mou generaci ruský. A už bylo našlápnuto na bilingvismus. A že rozumíme a mluvíme, čteme a píšeme nejen česky, ale i slovensky? Tak to bylo tak jasné a tak přirozené, že jednomu, a ani druhému, vůbec nepřišlo na mysl, že je bilingvní, stejně zdatný ve dvou jazycích. Rodiče sami nemusí být bilingvní, aby vychovávali bilingvní dítě. Stačilo se jen od útlého dětství dívat na slovenské pohádky, v rádiu poslouchat slovenské hry a písně, následně ve škole či doma číst slovenské knihy a poezii, jet na dovolenou do Vysokých Tater, mít slovenské přátele apod. Bylo to vážně tak, a nejvíce si to jeden uvědomil, když v devadesátých letech (po rozdělení Československa) navštívil se svými potomky Festival slovenského divadla konající se každoročně v Praze. První půlka slovenské hry byla úžasná a obecenstvo se skvěle bavilo. O pauze mi málem vypadla sklenka moravského vína z ruky, když jsem uslyšela: „Mami, hra je opravdu skvělá. Až na to, že moc nerozumíme!“

Ha, a tady to máme „černé na bílém“. Odstřihly se pravidelné slovenské pořady ze školy i z české televize, a porevoluční potomci slovensky nerozumí. Bohužel. Velká škoda.

Lidé bývali často překvapeni tím, jak děti mé německé přítelkyně tehdy žijící v Praze lehce, snadno a přirozeně přecházely v komunikaci v češtině do němčiny, tak mluvily se svou mámou, a následně pokračovaly se svým tátou v jeho rodném jazyce, tedy anglicky. Lidé se udiveně ptali: „Jak je to možné, že se vaše děti cítí tak lehce a přirozeně v komunikaci ve třech jazycích?“ „To je velice prosté a jednoduché. Žijí v prostředí, kde se mluví více jazyky,“ odpovídala jim moje přítelkyně Gerlinde. Moc dobře věděla, jak obrovský dar s manželem dávají svým potomkům tím, že je učí více jazykům. Otevírají tak svým dětem bránu do velkého světa a vybavují je ohromným jazykovým bohatstvím a dědictvím. Každé dítě se může naučit více jazyků, a to od narození. Svým tempem a podle svého vnitřního bubeníka.

V Holandsku se mluví holandsky, což je malinko podobné němčině. Ale jen sami Holanďané dobře rozumí své řeči. Takže, aby mohl Holanďan po celém světě podnikat, potřebuje další jazyk, a proto se jeho děti od nejútlejšího věku učí anglicky. Nebo ve Španělsku, kde oficiální jazyk je sice španělština, ale v severní části uslyšíme katalánštinu nebo baskičtinu či další jazyky. Dokonce v USA, kde většina lidí striktně považuje angličtinu za jediný světový jazyk, téměř 20 % dětí doma mluví více než jedním jazykem. Díky nedávným studiím víme, že mozek nemluvněte je naprogramován na naučení se všech možných světových jazyků. Tak například dítě narozené v Guatemale se může naučit švédsky bez akcentu, pakliže uslyší švédštinu od útlého věku.

Jedno sobotní odpoledne byla moje přítelkyně opět pod velkou palbou otázek a pochybností týkající se její mnohojazyčné výchovy. Byli jsme pozváni na odpolední narozeninovou párty. V živé konverzaci se Helena, jedna z přítomných dam, otočila ke Gerlindě s otázkou: „Když moje dítě nebude dost inteligentní, pak se přece nemůže stát bilingvní, že?“ Gerlinde však ubezpečila nastávající maminku, že dětský mozek je od přírody naprogramován na učení se více jazyků. „Ale mé dítě bude jistě ze dvou jazyků popletené a bude tyto jazyky míchat dohromady?“ nedala se odbýt Helena. Míchání dvou nebo více jazyků je přirozeným procesem v průběhu učení, to není žádná tragédie. Bilingvní nebo monolingvní dítě začíná vyslovovat první slova okolo osmého až patnáctého měsíce. Samozřejmě, že bilingvní dítě míchá dva jazyky. To dělá proto, aby podpořilo růst toho slabšího jazyka. Jednoduše si vypomáhá tím silnějším. Ve dvou letech dítě komunikuje a vyjadřuje své pocity lehce a přirozeně v mateřském i v druhém jazyce. Helena s ruměnci na tváři a s energií v hlase zmínila, že její manžel, pocházející z Londýna, navrhuje počkat s angličtinou aspoň do tří let, kdy bude mít jejich budoucí dítě zvládnutý a usazený jazyk

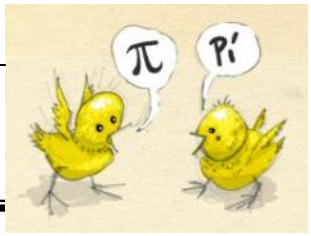

mateřský: „Když dítě nemluví anglicky do tří let, pak bude mít ve škole s jazykem problémy, že?“ Zkušená matka Gerlinde zdůraznila, že dítě se opravdu umí velmi dobře naučit dalšímu jazyku, i když má více než pět let. Nemusí se začít ihned po narození. Ačkoli po narození je to pro dítě absolutně nejlepší, protože se učí oba dva jazyky simultánně. Prostě najednou. S mámou mateřský a s tátou druhý. Je v podstatě jedno, jestli je to otcův mateřský jazyk nebo ne. Důležitá je zásada jeden člověk jeden jazyk. Těch metod je více, ale jim s manželem prý vyhovuje tento model. Gerlinde s dětmi mluví od jejich narození německy a její manžel anglicky. Mozek dítěte, které se učí dva jazyky, pracuje stejně jako mozek dítěte, které se učí pouze jazyk jeden. Dá rozum, že bilingvní dítě míchá jazyky dohromady. Jinými slovy, když sestaví větu v jednom jazyce, může se stát, že použije a vsune slovo z jazyka druhého. To je naprosto očekávaná věc, protože dětský mozek zatím není vyvinut na takovém stupni, aby uměl oddělit dva jazyky, mateřský od toho druhého. Postupným vývojem mozku se dítě naučí více a více slov a slovních spojení, která bude lehce a přirozeně třídit a ukládat do dvou rozdílných slovních zásob, do dvou jazyků.

„A jak to děláte s třetím jazykem, tedy s češtinou?“ Gerlinde vysvětlila, že venku, na ulici, na hřišti nebo ve škole jejich děti mluví přirozeně česky. Žijí přece tady a teď, tedy v Praze, jejich děti mají české spolužáky a kamarády, a navíc je to jejich přirozené vnější prostředí. Nikdy se děti neptají, proč s nimi jejich máma mluví německy, a naopak v práci s jejími kolegy česky. Vědí, že je máma Němka a že její rodný jazyk je němčina.

Lingvisté charakterizují tři úrovně bilingvismu. První úroveň označují jako schopnost rozumět druhé řeči, což je forma pasivní. Druhá úroveň popisuje schopnost mluvit více či méně plynule druhým jazykem. Třetí úroveň je charakterizována jako schopnost mluvit, číst a psát ve druhém jazyce, jinými slovy být v něm velmi dovedný.

„Myslím si, že jsou tímto děti zbytečně zatěžovány. Není jednodušší nechat volbu dalšího jazyka na nich? Prostě až dospějí, ať se samy rozhodnou, jestli se učit další jazyk?“ Zdálo se, že je Helena na pokraji zhroucení. Toto téma prý probírají doma s manželem, s rodiči, s kamarádkami a i s kolegy. Většina z nich je varuje a odrazuje je od bilingvní výchovy. Vyjmenovávají a dokreslují jim různé problémy a potíže. Gerlinde se již dávno seznámila s nedůvěrou a negací u některých lidí. Tak sáhla po konkrétním příkladu. Malá Chris, pětiletá dcera její kolegyně, už umí docela dobře anglicky a španělsky. Ví, že věta “žena rodí dítě”, tedy žena přivádí dítě na svět, se řekne anglicky „a woman “gives a birth”. Ví také, že španělsky se to řekne “dar luz”, což doslovně znamená “gives light” čili dává světlo. Znalost tohoto slovního spojení ve dvou jazycích vede k přemýšlení a širšímu porozumění o rození dítěte: žena dává nejen zrození, velmi fyzický akt, ale dává i světlo, které je nejen fyzické, ale i duchovní. V tom smyslu, že nová duše je na planetě díky její fyzické a duchovní transformaci do mateřství. Bilingvismus není jen znalost slov a slovních spojení ve dvou jazycích, ale i přemýšlení o světě více než jedním způsobem. Navíc, je to obrovská investice do budoucna, neboť učení se dalšímu jazyku drží mozek v neustálém chodu. To je fakt, to není iluze, ani zastaralý mýt. Člověk se učí nová slova a slovní významy dalšího jazyka, umí přepínat z jednoho jazyka do druhého, a tato aktivita poskytuje obrovskou mozkovou stimulaci. Je to velice sofistikovaná mozková činnost novorozence, mladého, ale i velice zralého člověka. Jeden prostě nestárne, nebo stárne pomaleji. “Myslíš?” zareagovala nedůvěřivá Helena. “Co vás s manželem vedlo k rozhodnutí vychovávat vaše děti bilingvně, či dokonce vícejazyčně?” Bilingvismus není jenom o učení dvou rozdílných jazyků. Je to o spojení dvou rozdílných kultur. Můj manžel i já jsme velice hrdi na svou kulturu a na své rodiče a příbuzné, učitelé a kamarády, kteří nás mnohému naučili. Předali nám kulturní bohatství a dědictví, které se předává jako štafeta z generace na generaci. Toto cenné kulturní a národní bohatství, které naši předkové v potu tváře vytvořili, chceme svým dětem přiblížit a předat. Je to přece naše rodičovská povinnost. Tím se naše děti stávají mostem mezi dvěma kulturami. Navíc, naše děti získávají důležitý povědomí týkající se jejich identity. Vědí, kdo jsou a odkud přicházejí. Jsou hrdí na své smíchané geny a kořeny, v našem případě německé a anglické. Do toho cítí kulturu českou. Dáváme jim i cennou komunikační dovednost, znalost a porozumění ve více než v jednom jazyce, což jim poskytne v současné globalizaci daleko větší možnost uspět na světovém trhu práce.

Helena dopila sklenici vody a něžně hladíc své mateřské bříško řekla: “Gerlinde, děkuji ti mnohokrát za tvé vyčerpávající odpovědi. Jsi úžasná. Konečně tomu rozumím. Takže, bilingvismus není závislý na stupni inteligence dítěte. Dále, je to výborný stimulátor nejen pro mozek dítěte, ale i dospělého, protože o jazyce přemýšlí, srovnává či prohlubuje, a tím pádem řeší různé jazykové problémy. Co se týká rodičů, tak rodič nemusí být superrodič, aby vychoval bilingvní dítě. Dokonce i jednojazyčná rodina může vychovat bilingvní dítě tak, že si najme chůvu, která mluví s dítětem v druhém jazyce, a později dítě pokračuje ve školním zařízení v tomto jazyce. Rozumím tomu, že jazyk je nástrojem komunikace a čím lépe a více jazyky vládneme, tím jsme bohatší a schopnější. Je-li v rodině model jeden rodič jeden jazyk, tak se tím utváří zvláštní vazba mezi rodičem a dítětem. Rovněž i pro společnost je to velký bonus, neboť bilingvní dítě je hrdé na své jazykové dědictví, je mostem mezi generacemi a také mezi dvěma kulturami. V kontextu globalizace, jsou bilingvní děti v obrovské výhodě, protože jejich dětská mysl je otevřena různým tvářím světa. Také mohou studovat, cestovat ba i pracovat tam či onde, kde se mluví tím nebo tamtím jazykem. Bilingvní děti jsou vlastně občany celého světa.” Šťastná a spokojená Gerlinde ukončila debatu slovy Jana Vrby: “Cizí jazyk nám nenabízí jiná slova, ale jiný svět.”

DÍVKA A STARÝ MUŽ

Marta Urbanová

Dívka pohroužená do ticha čekala. Předjaří rozechvívalo neznámým příslibem celé její tělo. Hnalo kolem ní vůni probuzené země a obepínalo ji silným vzlínáním neznámého štěstí. Dívka oddána všem těm mocným pocitům seděla ani nedýchala. Rozhlížela se po parku až tam k zámeckým věžím. Tráva ještě nestačila vyrazit zpod zimního krunýře, nevyrašily první lístky, míza v kořenech stromů nevystřela svou sílu do kmenů a do korun. Zpěvavé ptactvo v roztažených perutích někde nad oceánem, v seřazených šicích zdolávalo svou touhu po letních domovištích. Ještě neslyšet jejich švitoření ve filigránských spletí haluzí. Ještě nepřišel jejich čas. Město dřímalo, prohříváno třpytivým sluncem. Dívka stulená do klubíčka se hřála, aniž tušila rozložené stíny kolem ní. Jakýmsi balzámem pro ni byl tento čas čekání, v němž nespouštěla oči z cesty, kterou přijde tolik milovaný a očekávaný starý muž. Nechtěla počítat jeho léta, poslouchat rady dospělých. Vnímala jen jeho mozek, který ji uváděl do světa moudrých a sliboval otcovskou náruč a ochranu. Byl její první láskou, slibným milencem, manželem, otcem, vším. Objevil se jako špendlíková hlavička a blížil se pěšinou podél hradních zdí směrem k ní. Dívka se zvedla a šla mu vstříc. Fronta domů, hledících hrdě svými honosnými historickými štíty do náměstí, odhalila dívce svůj omšelý a zanedbaný týl. Jen letmo mrkla po malých nesourodých oknech šmidrajících k zámku a ani nedbala o cípky dvorků přehuštěné suchými šlahouny a šedivou polehlou trávou. Dívka procházela kolem odvrácené strany náměstí, žasla nad jeho proměnou, ale zároveň nespouštěla ze zřetele blížící se postavu. Srdce jí bušilo až k závrati. Milovala toho muže. Byla si jistá, že je to opravdová láska. Ale opravdové lásky dosud neokusila. Ten muž měl silné charisma. Jeho hlas měl pro ni tóninu prolnutou vášní, která přinášela nepokoj a současně objímala, hladila a podmaňovala až k otrockému ponížení. Když promluvil, dívka neslyšela prostá slova, ale boží vnuknutí, vůli, všechnu krásu světa. Už se blížil a jí se podlamovaly nohy. Dosud byl mužný, při síle. Kráčel prostovlasý. Jeho zlaté vlasy mu splývaly na límec kabátu. Jeho oči prozrazovaly v zorničkách všechnu radost světa.

Chvíli ji podržel ve svém náručí, jen si lehce přitiskl hlavu na její tvář. Dívka čekala, že ji políbí. Nepolíbil, ale jeho rty už okusila. Stalo se tak jednou, v šílejícím barevném podzimu, v šustícím listí. Když jejich rty splynuly, zatočil se s ní celý svět. Neznámá opojná síla ji zvedla a hnala v milencově náručí celým vesmírem. Nebylo kolem nic, přestal existovat čas, město, země, pohlcovala ji jen blaženost. Dívka dosud takovou slast nezažila. Políbil ji v podzimu a ona ten obraz v sobě oprašuje, hýčká a čeká, že se znovu vrátí. Dosud čeká marně.

Vykročili spolu po pískové cestě k zámku. Prošli otevřenou bránou. Lidé se trousili kolem, posedávali na lavičkách a snažili se krmit pávy. Ti majestátní krasavci se pyšnili každý svou vlečkou s pavími oky a modrou hlavu s korunkou nastavovali, jako by byla ze zlata. Někteří se procházeli loudavým krokem, lhostejní k lidem i k pobíhajícím dětem. Jiní seděli vysoko v holých větvích stromů a dávali tak najevo svůj nadhled a bohatě zbarvené peří. Jakmile některý z nich vzlétl, zaujal pozornost. Jakoby k nebi zamířil bájný pták Fénix.

„Nevěděla jsem, že létají," podivila se dívka.

„Pávi na noc hřadují na stromech," řekl muž.

„Už jste jedl paví vejce?" zeptala se docela vážně. Položila tu otázku, protože ho měla za boha všeho lidského vědění a konání. Takový postoj a obdiv dívky staršímu muži vlévá do žil elixír. Byl by rád dívce zalhal, ale nakonec řekl: „Ne, nejedl."

„A viděl jste někdy paví vejce na jídelníčku?"

„Neviděl."

„Asi jsou rozumní. Produkují jich málo."

Nevím, co tím chtěla naznačit, pomyslel si muž.

Nevím, co jsem tím chtěla říct, pomyslela si zahanbeně dívka.

Zatímco seděli na sluníčku před sebou zámek pánů Pernštejnů, dívka se dívala na mužovu ruku a v duchu si přála, aby ji políbil. Ale muž její myšlenky nesdílel. Ona mezitím sbírala odvahu vzít ji do svých dlaní. Ruka ležela na černém kabátě. Několik minut se téměř nepohnula. Dívka se rozmýšlela. Vzít ji do dlaní nebo ji i políbit? Milovala tu ruku, milovala toho muže, i když si tak docela nebyla jistá, zda její lásku opětuje.

Pak si přece jen nastřádala dost odvahy a než vzala jeho prsty do svých dlaní, přiznala se mu přímo: „Miluju vás a chtěla bych s vámi žít."

Muž tohle vyznání čekal. Nebyl jím nikterak překvapený a měl pro dívku pohotovou odpověď.

„Jsi velice mladá a máš celý život před sebou."

Dívka tahle slova slyšet nechtěla a pokračovala nahodile a přesvědčivě ujišťováním, jak moc ho miluje, jaká je to síla, její láska, taková už nikdy nepřijde, nebude se opakovat, že se jí nemůže vzdát, aniž by umřela.

Muž mlčky poslouchal. Věděl, o čem je řeč, tušil, kde vyvěrají prameny dívčích slov, jak silný může být gejzír jejích citů. Znal dobře tyhle vášně, znal jejich vábnost a byl rozhodnutý jich nezneužít.

„Jednou mi poděkuješ," řekl, ale ona mu nevěřila, ona ho dál a vroucně přesvědčovala, že se mýlí, že její láska je jediná, neskonalá, že nemůže uhasnout, že nic na světě ji nemůže udusit. Že ví, že už nikdy takového zběsilého citu nebude schopna.

A zároveň ho vzala za ruku. Zároveň vykřikla úžasem. „Vy jste jak led. Není vám zima?"

Nečekala, co odpoví. Z jejích dlaní sálal žár. Hladila jeho ruku a zahřívala. Muž se ani nepohnul. Po chvíli se do jeho ruky vlévalo teplo. Stále ji držela ve svých dlaních, stále ji zahřívala, i když už nebylo třeba. Stále ho ujišťovala o své lásce, která nemá na světě obdoby. Muž se ani nepohnul a mlčel. Díval se před sebe, jako by se ho to netýkalo. Dívka dosud hladila jeho ruku ve svých dlaních, přesvědčená, že ho obměkčí, po celou dobu jak milenka lpěla na svém milenci, zatímco přímo před nimi slunce, veliký oranžový kotouč slunce pomalu sjížděl po stožárech lamp dolů po obloze.

OLGA

- zpráva o sledování objekta, který odmítl vypovídat a dělal si, co chtěl (www.olgafilm.cz)

Veronika Boušová

„Mám-li jmenovat člověka, který byl tak krásně svůj, jak si to my snílci o autentičnosti umíme pouze představit, vytane mi na prvním místě Olga Havlová. Setkat se s pravdivou bytostí je dar, jaký se v životě mnohokrát neopakuje.“ píše v příspěvku do sbírky vzpomínek a rozhovorů „Síla věčnosti Olgy Havlové“ Milan Uhde.

Několik textů právě z této publikace tvoří komentář k novému celovečernímu filmovému dokumentu **Olga**. Zásluhu na zrodu obou projektů nese Olžina přítelkyně Anna Freimanová, editorka Knihovny Václava Havla, režie filmu se ujal Miroslav Janek, který spolupracoval už na dokumentu Občan Havel. Premiéru v kině Aero na pražském Žižkově, v rodné čtvrti porevoluční první dámy, doprovázela atmosféra českého undergroundu, vyvolaná živým vystoupením skupiny The Plastic People of the Universe. Člen Plastiků Vratislav Brabenec se předtím objevil i na plátně a v příspěvku o Olze zároveň poděkoval za azyl na Hrádečku, kde tehdy zakázaná skupina nahrála dvě desky.

Vytvořit zpětně srozumitelný portrét člověka, za něhož navenek promlouvaly hlavně skutky, není jednoduché. Olga Havlová neměla kameru zrovna v lásce a v rozhovorech uniká před přímými otázkami k neosobním odpovědím bezmála ve stylu postav absurdního dramatu. Její nechuť k sebeprezentaci dobře ilustruje scéna, v níž Václav Havel podrobně popisuje a ukazuje, co všechno na Hrádečku vybudovali. Se slovními narážkami a kameramanem po boku rozpačitě krouží kolem čtoucí manželky a snaží se netýkavku vtáhnout do hry. Když ji konečně osloví „Olga, řekneš něco?“ zazní pobavené, leč rezolutní „Ne“. Zároveň mimoděk zachytíme důvěrnou jiskru partnerského vztahu, jehož hloubka se před námi otevírá právě v podobně bezprostředních momentech.

Miroslav Janek vybral pro film převážně neznámý obrazový materiál a ústřední postavu představuje v různých situacích a životních rolích. Autentické momenty střídají nově pořízené osobní výpovědi pamětníků. "Naším cílem bylo nalézt způsob vyprávění, který by divákům rozkrýval duchovní podstatu osobnosti, která je inspirativní a posilující, a skrze emocionální kanály představil Olgu tak, jak zůstává obtisknuta v životech přátel, kamarádů a blízkých známých, kteří ještě stále kráčejí po této zemi.“ uvedl na webu časopisu Respekt.

Asi nejatraktivnější jsou amatérské filmové záznamy a fotografie z Hrádečku, disidentských večírků a soukromého výletu paní prezidentové s partou přátel do Benátek. Divák se blíže seznámí s činností spolku milovníků brakové literatury Hrobka, který vznikl na konci 70. let v „opozici“ k intelektuálským bytovým seminářům a sloužil jako ventil jinak psychicky náročného života v disentu. V této souvislosti dojde i na samizdatový časopis Nový brak a unikátní ukázky z němého hororového filmu. Režisér Janek ho ve stylu černého humoru Hrobky podkreslil zvukovým záznamem hlášení StB, tedy Havlovic každodenní nepříjemnou realitou.

V celém dokumentu se nátlak a praktiky totalitního režimu objevují s pravidelnou neodbytností, ale jen v náznacích (úryvky ze spisu StB „Olina“, mikrofiše, vězeňská cela, příslušníci VB). Jsou vytěsněny na okraj stejně, jako je musela vytěsnit Olga Havlová, aby si uchovala zdravý rozum. „Hubatá holka ze Žižkova“ sice dokázala „orgánům“ vzdorovat, nicméně záblesk prázdnoty v jejích očích na fotografiích, pořízených v nestřeženém okamžiku prozrazuje, čím vším si asi ve skutečnosti procházela, jak obrovskou míru statečnosti prokazovala. Dílo Olgy Havlové prezentují záběry z návštěv významných zahraničních osobností, kdy v úloze elegantní první dámy hostí prezidentské páry, akce Výboru dobré vůle, pevný postoj při obhajování nadační činnosti před Václavem Klausem, formálně-neformální přijetí Jane Fondové v soukromí bytu na Rašínově nábřeží brzy po revoluci a mnohé další situace.

Odhodlání, přímost, praktičnost, vrozenou inteligenci a neokázalou dobrosrdečnost zaznamená divák na první pohled. Ovšem většinou jen zastavený nebo opakovaný záběr dovolí odhalit jemný půvab, empatii, něhu, taškářství, stopu bolesti. Osobní vzpomínky paní Olgy předčítá neteř Olga Pešková (barvou hlasu je jí nejblíže), dále hovoří Ivan M. Havel, Anna Freimanová, Andrej Krob, signatáři Charty 77, členové Hrobky i prezidentské ochranky a další. Na závěr splynou jednotlivé náčrtky s výmluvným, takřka archetypálním obrazem. Olga v dlouhé říze kráčí po louce a neúnavně hází klacek psovi. V přeneseném smyslu připomíná tarotovou kartu Síla – ženu s ležatou osmičkou nad hlavou, klidně hledící do chřtánu lva.

Mnoho úhlů pohledu a opakované refrény záběrů vyžadují od diváka zvýšenou vnímavost, ale proniknout k jádru druhého člověka není snadné – ani v reálném životě ne.

MÁJ

Jana Reichová

Bude znovu máj
tak jako letos byl a vloni
na Petříně šeříky zavoní
jen pro Máchu a jeho Máj?

Byl pozdní večer, první máj tohoto roku, tedy dosti pozdní májový večer, možná něco před jedenáctou hodinou, když jsem se procházela po zadní zahrádce, dívala se na hvězdy a vzpomínala. Na co? No na první máj, na Máj Karla Hynka Máchy. Jestlipak na Petříně cestou k Máchovu pomníku stále ještě kvetou magnolie, ale především, je jeho pomník stále ještě obklopen šeříky? Těmi krásnými šeříky jako býval?
Máchův Máj jsem si přivezla v kufru do Vídně, přesto, že manžel mne nabádal, nic do kufru nedávej, co by mohlo vést k podezření, že jedeme do Vídně ne jenom na ty tři povolené dny k návštěvě jeho tety. Bez Máchova Máje jsem ale odjet nemohla. Pravda, přibalila jsem ještě Bibli a Židovku z Toleda. Na tři dny to bylo trochu moc čtení, ale prostě jsem si nemohla pomoci, tak jako ten škorpion v Ezopově bajce. Náhodou to dobře dopadlo a tak Máchův Máj doletěl s námi až do Austrálie. Několik polic naší knihovny zaplňuje poezie a Máj Karla Hynka Máchy je tam nyní dvakrát, ale byl tam původně jen jeden. Ten můj první Máj, dárek od mého strýce, vydání v pěkné červené kožené vazbě, které si koupil ještě jako student, jsem věnovala svému synovci, chtěla jsem, aby zůstal v rodině. Slibovala jsem si, že až pojedu do Prahy, koupím si další, přece nemohu být bez Máchova Máje. Svěřila jsem se s tím po telefonu blízké přítelkyni Martě a ta mi okamžitě Máchův Máj poslala. Přesto, když jsem potom do Prahy přiletěla, neodolala jsem koupit si právě další nově vyšlý výtisk. Tak proto jsou na polici dva Máje Karla Hynka Máchy.
Tento rok šeříky doma neuvidím, ani u Máchova pomníku na Petříně, ale dobrá přítelkyně Hana z Hořic mi poslala krásné fotografie letošních šeříků. Musím přiznat, že mám obrazů a fotografií šeříků plný pokoj. Nepamatuji se, kolikrát jsem v českém rádiovém vysílání použila verše z Máchova Máje, ale jistě mnohokrát. V roce 1987 mne napadlo věnovat těmto veršům celý večer. Samozřejmě jako akci SVU, jehož jsem byla členkou a s velkou pomocí Dr. Olivera Fialy, který opět zařídil, že jsme mohli použít sál na School of Drama na Univerzitě státu NSW. Program dostal název Pozdní májový večer, neb se nemohl konat dříve jak 29. 5. 1987.
Otevřela jsem publikaci SVU SYDNEY z roku 1992, abych si vše ověřila a také si potvrdila správné datum. Ke svému překvapení jsem tam našla o tomto programu také recenzi Petra Rady, kterou otiskl v Hlasech 4. 6.1987, na kterou jsem již zapomněla:-

„Na poslední májový pátek připravila Jana Reichová neobyčejně kultivovaný večer. Zkrátila a místy i do současné češtiny převedla základní dílo moderního českého básnictví – Máchův Máj, přizvala ke spoluvytvoření pořadu Jana Stejskala jako spolurecitátora a muzikanty Ivu a Milana Švábovi. Máchův rozevlátý romantismus by lehce svedl i profesionálního recitátora k silácké akci. Recitátoři Jana a Jan si uvědomili, co z díla velkého básníka přežívá – láska, něžná, vášnivá, tragická, ale vždy láska. Toto uvědomění jim napomohlo dát veršům zaznít neokázale a vroucně. Neobyčejně šťastné bylo spojení slova a hudby. Zdá se, že výborný kytarista Milan Šváb má už s podobnými pořady zkušenost. Výběr hudby i vlastní kompozice nesloužily veršům jako kulisa, ale prolnuly je i doplnily o pocity, které jsou slovy nevyjádřitelné. Samotná souhra violoncella (Iva) a kytary byla pro posluchače silným zážitkem.
Ke koncentraci návštěvníků i účinkujících v nemalé míře přispěla i dekorace, vytvořená z pěti obrazů zavěšených na černých panelech. Vytvořil je pro pořad Pavel Forman. Nelze o nich říct nic víc a nic míň, než že v Brisbane žijící malíř nosí krajinu Máchova Máje stále v srdci a umí ji citlivě namalovat. Kolem čtyř, s Formanem vlastně pěti účinkujících, fungoval kroužek tichých spolupracovníků z řad SVU.
Všem patří náš dík a obdiv za to, že slovo “kulturní“, které náš národ nosí jako nálepku, se alespoň občas, ač v emigraci, projeví jako vnitřní potřeba.“
K této recenzi není možno napsat více, jen musím ještě přece jenom dodat, že obrazy akademického malíře Pavla Formana pro tento program vytvořené, domluvil s Pavlem Formanem Dr. Jan Jirásek, který byl s tímto malířem v kontaktu a požádal jej o ně. Obrazy jsme po programu věnovali místnímu Sokolu.

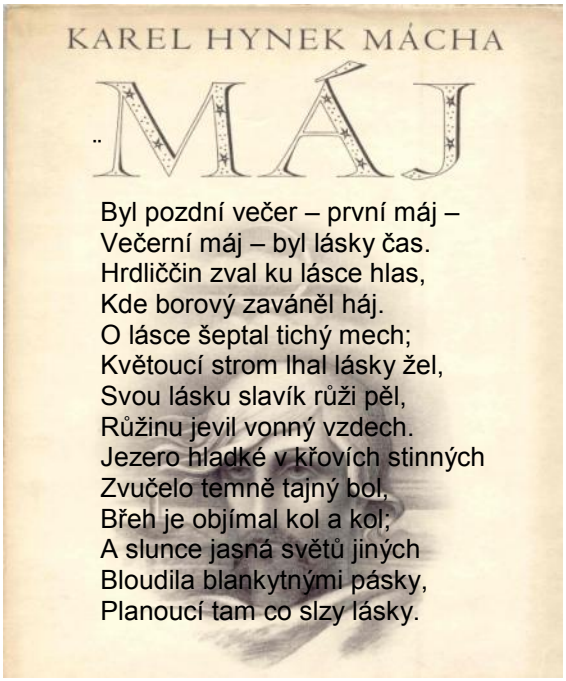

Bohém, filozof, politik, miláček žen - Havel se vrací do Divadla Na zábradlí

Veronika Boušová

Zatímco do kinosálů zamířil film Olga, na divadelní scéně se v květnové premiéře představil **Velvet Havel**. Autor hudebně-divadelních inscenací Miloš Orson Štědroň má obdivuhodnou schopnost: za hrdiny si volí významné osobnosti a aniž by je sejmul z piedestalu, dokáže odhalit a vtipným způsobem prezentovat jejich lidské slabosti. Rád si v této souvislosti pohrává s tenkou hranicí mezi podivínstvím a genialitou, karikuje, ale nezesměšňuje. Citlivě pracuje i s nadsázkou v hudebních číslech, která jdou napříč žánry. A protože – navzdory kabaretně-muzikálové odlehčenosti - není prvoplánový, odnese si divák zážitek úměrný tomu, kolik toho o postavě a jejím životním díle ví. Za hudbu ke své předchozí hře Divadlo Gočár o architektech získal Cenu Alfréda Radoka.

Svým osobitým způsobem přistoupil i k Václavu Havlovi: „Kdyby neexistoval, museli bychom si ho vymyslet. Jeho místo v československých dějinách je nezpochybnitelné. Myslím si, že velikost Havla nespočívá jen v jeho dramatickém a filozofickém díle, ale také (a možná, že i více) v jeho celkové osobnosti... Havel člověk měl pochopitelně dobré i špatné lidské vlastnosti. Zatímco Havel ikona, Havel pomník, Havel stroj, lidskými nemocemi netrpí. Ve své hře jsem se snažil podat tuto dvojlomnost Havlovy osobnosti za pomoci skutečných postav z jeho života.“

Ty konkrétní jsou ovšem pouze dvě. Český filmový magnát a prvorepublikový elegán Miloš Havel (Petr Jeništa), vládce nad stříbrnými plátny ve stříbrném cylindru a černá ovce rodiny představuje rodové kořeny, sahající skrze podnikatelského ducha přes umění k bohémství. Ráčkující „Strejda Miloš“ v roli kabaretiéra se ujímá režie „bijáku“ o svém synovci a donutí ho vstát z mrtvých – jak jinak – vůní cigarety. Václav Havel (Miloslav König) leží v úvodu na katafalku ze slamníků uprostřed obrovského kovového polohovacího roštu. Mříže a postel, vězení a svádění héreček; symboly soukromí Ferdinanda Vaňka patří dodnes v očích široké veřejnosti i k Havlovi-dramatikovi.

V období, jež inscenace zachycuje, pro něj ovšem existovala jediná zásadní žena. Marie Spurná se Olze Havlové podobá i fyzicky a svým hereckým projevem autentický dojem ještě umocňuje. Oddaná Václavově genialitě, neúnavně sází spolu s ostatními zelené výhonky filozofických úvah, kterými její muž zahrnuje diváky. Jinak si nebere servítky, je racionální a pragmatická, svůj přístup k životu podtrhne v kavárenském blues. V absurdních situacích dává vyniknout manželově nepraktičnosti, naivitě a nedokonalé emoční inteligenci. „Ty jsi můj bič boží na lidi“, říká jí Havel.

Všechny ostatní ženy kolem něj splývají do jediné postavy Múzy (Anežka Kubátová), univerzálního zdroje inspirace. Zatímco Havel přemýšlí o vyšších ideálech, porovnává vliv Charty 77 s polskou Solidaritou nebo skládá protestsongy, Múza kolem něj krouží, hysterčí nad jeho nerozhodností, nekriticky ho obdivuje nebo ho v parodii na M. Monroe svádí před větrákem v záři reflektorů. Aby pronikla k meditujícímu Havlovi-mysliteli, bere na sebe dokonce úbor buddhistického mnicha. Cherchez-la-femme.

Pěvecky vynikající Miloslav König umí rychle přejít z herecké polohy salónního chlapečka do role rebela, filozofa, umělce či politika, z elvisovské uhlazenosti do dylanovského naléhání nebo rapu a v jádru zachovává důstojnost své postavy. V rozhovoru s premiérem Klausem naznačí klukovsky škodolibou radost z nadřazenosti, vůči Polákům kromě úcty projeví i trochu té pivní hrdosti Sládka z Audience. Nesnaží se Václava Havla napodobovat, pracuje hlavně s energií jednotlivých dialogů a situací, které vrství jeden paradox na druhý. Zároveň ho lze chápat jako leadera živé kapely umístěné v pozadí. Složení bicí, klavír, saxofon navozuje atmosféru klubu, od jazzového po undergroundové hnízdo Plastiků.

Jediným omylem inscenace je kostým postavy Univerzála. Snad ve stylu humoru režiséra inscenace Jana Friče má jinak výborná Natália Drabiščáková coby představitelka „universa“ a současně „herce, který zahraje všechno“ (Cibulku, Rushdieho, Mandelu a další), podobu chodícího molitanového polena, jež mezi postavami na scéně působí až příliš nepatřičně.

Velvet Havel ukazuje velikána našich dějin v kontextu lidské stránky, činí ho srozumitelnějším, konfrontuje diváka s absurditou totalitní éry a prezentuje některé Havlovy důležité myšlenky, na něž se rychle zapomíná. Zábavná hudebně-divadelní forma prostě Václavu Havlovi nečekaně sluší.

„Co si může autor víc přát, než aby hra byla chytřejší než on a vždy v nových souvislostech odkrývala nové významy.“ Václav Havel

ČESKÁ HUDBA ZNĚLA V MELBOURNE

Jaroslav Weis

První květnová neděle se lišila od ostatních slunečných dnů posledního podzimního měsíce, byla totiž skutečnou předzvěstí melbournské zimy – nevlídná, větrná, deštivá – byla však jako stvořená pro příjemné odpoledne komorní hudby s violoncellistkou Ivanou Snaidr a jejím smyčcovým kvartetem v Národním domě v Melbourne. Koncert překvapil vysokou úrovní, obsáhl jak oblíbené melodie ze Slovanských tanců Antonína Dvořáka a kratší kousky Leoše Janáčka, tak i méně známého ale líbivého Václava Vodičku, nechyběla ani Fibichova Poem v netradičním podání. Meredith Thomas Kolosov, Martin Welch a zejména Larissa Aguiar na housle byli excelentní, mladá a půvabná flétnistka českého původu Stephanie Andrews doplnila smyčce v první polovině ve skladbě Jiřího Bendy a oblíbené Humoresce. Celý koncert konaný v rámci mezinárodních oslav Roku české hudby se linul v národním duchu. Ten byl umocněn profesionální recitací českých básníků. Barbara Semenov spojovala jednotlivé hudební kusy vzácným výběrem poezie našich nejlepších – Jaroslava Seiferta, Jana Nerudy, Vítězslava Nezvala, nechyběly Sovovy, Tomanovy a Ortenovy verše, diváci ocenili báseň Dech stromů od českého krajana žijícího v Melbourne, Josefa Tomáše.
To vše předneseno s bravurou a zpaměti. Koncert byl orchestrován a řízen duší tohoto svěžího ansámblu, Ivanou Snaidr, z které přímo tryská vášeň k hudbě, patrná nejen v jejím průvodním slově, ale také v její hře na violoncello, v jejích aranžmá jednotlivých skladeb i v prezentaci Dvořákova American - Smyčcového kvarteta v F, op. 96, - zlatém hřebu celého hudebního večera. Podmračené nedělní odpoledne se proměnilo v Národním domě ve vřelý podvečer plný pohody, lásky a hrdosti na jedinečné kulturní dědictví naší země. Bravo a dík za tuto událost.

foto - budha

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU ČECHOAUSTRALAN - $40

Šeky nebo peněžní příkazy - Money orders na účet CECHOAUSTRALAN zasílejte na adresu redakce ČECHOAUSTRALAN P. O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, AUSTRALIA

Můžete platit i elektronicky bankovním převodem:-
Bankovní spojení: EisBlue Holdings Pty Ltd, CECHOAUSTRALAN ACCOUNT - Account #: 813753720
National Australia Bank - BSB: 083-004, 330 Collins Street, Melbourne 3000, Australia

DECH STROMŮ

Pohodlně si tu žijeme
ve svých pevných domech za mlhou,
každý na jiném konci světa.
Oba necháváme okna dokořán:
asi v naději, že jednou zaslechneme dech stromů.

Znovu a znovu se opakují,
vdech, výdech - vdech výdech…,
v nepřerušitelném rytmu dnů a nocí,
jako podpírající doprovod
z nejhlubší struny kontrabasu
pro krátkodechá staccata našeho dýchání.
Vzduch se rozpíná, sráží – s nimi, s námi,
a toto neustálé rytmické dýchání
nás spolu tajuplně sbratřuje…

Jsme nyní každý sám.
Každý zvlášť upřeně zahleděn
do svého prázdna uvnitř.
To asi, abychom ucítili
tíhu svých opomíjených nohou;
to ony přece, - v dlouhé pomlce
mezi vdechem stvoření a výdechem zániku -
tajuplně sbratřují náš dech
s dechem země!

Znovu a znovu -
v rytmickém dýchání -
se opakuje – vše…

Josef Tomáš

sem

Redakce ČECHOAUSTRALAN - Barbara Semenov
P.O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, Australia
email adresa - bsemenov@cechoaustralan.com

ČECHOAUSTRALAN © —NEZÁVISLÝ CELOAUSTRALSKÝ KRAJANSKÝ LIST

If undelivered return to:
P. O. Box 1008
Hawksburn 3142
AUSTRALIA

Print Post Approved
Publication Number:
100019790

POSTAGE PAID AUSTRALIA